

بهشی دووهه م

له هه باغی چومی چلیکم رنی
له خه رمانی هه رکه س گولیکم چنی

ئهم شیعرا نه که له مه و دوا دین ته رجه مه یه که له ئه ده بیاتی بیگانه که بهشی زۆریانم له
عه ره بی و فارسییه وه وهرگرتووه و له هیندیکانیشا دهسکاریم کردووه، ههروه ها چهند
فۆلکلۆریکی ناو کورده واری بی خوشمانم له په خشانه وه کردۆته هه لبه ست بۆ ئه وه منالانی
کورد رۆژتیک له رۆژان له فیرگه کانا بیخوتین و به هره ی لی وهرگرن، ئه گه ر جاروباره گالته
و گه پیکتی تیدایه بۆ زاخاوی میسکه و داوای لی بووردن ئه که م.

که ر و گا

شه وئی گا وتی به که ر:
وه ره بکه چاره سه هه ر
بی وچان و سه سه انه وه م
په یته له چرووسه انه وه م
هه ر وهر د و شه یی و بپینه
جه رگی زه مین درینه
سه گی سه سه نه و چاندنه
ئه سه جه ده مه گای بیه
خۆ له بهر توژی گی ره
چاوم پرووش و که ویره.
که ر وتی: خۆ نه خوش که
خۆت کروشمه و په رووش که

ئەگەر خىيىۋى ھاتە گەۋدە
دەمت مەھبەت بۆلەۋدە

خىيىۋىتى گانا سازە
نالىق ھەۋدە پىۋى لاۋازە
تىگەيى فىكىكى كەھرە
بۆتەنبەلى رېتەھەرە
كەرى كىشايە بەر نىر
با ماندوۋى كەرى پىر
تائىۋارە بە تىۋالا
زەۋى رەقىيان پىۋى كىۋالا
ھاتەۋە شىل و شەكەت
ھائىستا بىن سەكەت
گا پىسى: چۆنى كاكە؟
وتى: دىم خەمناكە
ئەمپىرۆ ئاغا دەيفەرموۋ
ئەگەر گا ھەر نەخۆش بوۋ
ناچارم سەھرى بىپىر
گاجوۋتى دىكە بىكەم
گا راپەرى زۆر لە گور
ماشتى قەسەلى ئاخور
پىرە و گىزە و كا گىشتى
كلكى نايە سەھرى پىشتى

چاپک له رهوت و بازا
ساغ تر له گویزی ئازا
گایان دهرده کرده چۆل
ورتهی بوو کهر له سهرمۆل
له وه له وه په بهم گه پیم
دهش نووم و دهش له وه پیم
گا دهیگوت له هیلی شییو
چهند به نرخه وتهی خییو
ژیان بوو کارکردنه
ته نه به له بهشی مردنه

که ری کول

که ری کی بی کلک و کول
زۆر په ژاره ی کوه و ته دل
پرووی نه بوو له هیچ دهران
بچته ناو کوری که ران
که ری دپیز و که ری شین
قاقا پیتی پی ده که نین
گرتی ریگای دهشت و چۆل
به زه په زه به سه م کول
هه رگی نه ده له وه پرا
هه ر بوو کلکیک نه گه پرا
ریگای که وه ته بهر پالیک

که وتبووه سهر خه یالیک
دهیگوت به لکوله و ناوه
شه تله کلک چه قواوه
ده پروانی و بوئی ده کورد
ههر بیبری کلکی ده برد
خاوه ن زهوی پیی زانی
دهست به تیلای گوانی
که ری کوتا خوری شور
له خوین سووربوو ملی بو
سهر به ره ژیر لپی خوری
دوو گوتی له بندا بری
که ری بیچاره ی زه بوون
کلک نه بوو گویشی چوون

زهنگی مشکان

کووه بوون مشککی مالان
له نه نک و مام و خالان
کلک باریک و چاوزیت
لبوز دریش و گوئی قییت
بیریان گهر و گزی بوو
زهنگولتیکیان دزی بوو
گوتیان بی هست و چریه
دهیخهینه کلکی گوریه

ههركه ساتى ده چى بۆ راو
زهنگوله دهيكه به قـاو
به خوشاردنه وه فييرين
گورجى خويمان وه شيرين
له بهر ئه وه دننگه زهنگه
مام گورپه كارى لهنگه
ناتوانى مـشكى بگرى
بۆ خوئى له برسنان ده مـرى
ئيتـر دهژين وهك پاشا
له كه ندووى نيسك و ماشا
هه لمهت ئه بهين وهك شيران
بۆ بژيوى جـووتـيـران
هه مـبـانان ده درتـينـين
كه شك و نان ده قـرتـينـين
ئه گهر نه ما پشيله
مـشكان تلى لى لى له

مـشكى چاويلكه له چاو
زۆر جيهان ديده و گه راو
سمـيـلى سـپى و دريژ
وريا و زۆرزان و كه مـ بيژ
دار گـوچـانى له دهـستا
ههـستا له كوـر ههـلوهـستا

وتى: ئەى برا و خوشكان
پير و ريش سپيى مشكان
ميشك و كوڤن و رزيوه
بوئه و زهنگه و دزيوه؟
ئيسستا كى و نازايه
خو باويتته به لايه
بيخاته كلكى پسيك
ئيتتر نه خرتة و نه جيڪ
مشكان كورديان بلاوه
زهنگيش له و ناوه مـاوه
كه و ته دهستى مندالان
گوتيان: تالان هه تالان
ههركارى دهست پى دهكرى
بيرى دواروژى نه برى
وهك زهنگى مشكى لى دى
داخوا بههره ي بو كى بى!

كه وه شه له

سهردارى بوكان عهزىز
خانى سههريه رز و بهريز
ديتى كه ويك دهفروشن
كپيارى زور له جو شن
پرسى: چونه ئه و كه وه؟

واله دهوری هه وهه وهه؟
گوتیان: که ویکه پراوه
که وهی بیری له و ناوه
که وه شه لهی به ناوبانگ
نرخه بوکانه شهش دانگ
هه رگه یز بینه تهنگ نابینه
له قاسپه بینه دهنگ نابینه
وتی نامنه به په له
بۆم بکرن که وه شه له
چل زه پریان له سه ره ر بژارد
که ویان به سه ردار سپارد
خان هه لپه ساند سه ری
پرووی که ورده ده ور به ری
گوتی: که ها وره گه زی
بداته ده ست ناحه زی
پاداشی سه ره ر بینه
نه که وا به زه پره که پینه
هه وشته بینه، که ورده هه ژار
گه له ته مه ده ده ده ست نه یار

هه ویری به موو

په یه کی په فیه یل
وتی به یه کی جه حیه یل

تاژیهک ههیه ئاشنامه
وا بۆم نووسیهوه نامه
بیبه و وهلامی بیینه
سه دکه و م لی بستینه
جوانه رپوی پیکه نی
گوتی به لی ئه زیه نی
هه ویرت بی موو نییه
چه قالتتت بی لوو نییه
کرپی زۆر و کاری که م
من خۆم ده بی تی بی بگه م
تو گوشت که و ناده ی به من
گوشتتم ده ده ی به دوژمن

رپوی به فیشال

سه ره له به بیان تاو هه لات
مام رپوی له کون دهرهات
له سیبهری خوی روانی
به درتژیایی و به پانی
خوی ئازا هاته بهر چاو
دهستی کرد به چاو وراو
گوتی: وا بۆراو ئه پۆم
هیچ نه بیت شیریک ئه خۆم
گه لی کردی ملامو

تارۆژ هاته نیه نیووهرۆ
سیبهر گه ییه بهرسنگی
هیچی نه کهوته چنگی
دیتی زۆری برس ییه
دهیگوت: ته ماح باش نییه
ههر مشکیکم دهس کهوی
بهسمه و زگم دهس رهوی
خه یال جیی نان ناگری
شیر به رتیوی ناخوری

ملی درپژ میژوووه

گا و وشتر و بهرانیک
تووش بوون له پری بهنانیک
له ناویان بوو به کی شه
بو خواردن کی له پیشه؟
پیک هاتن کی زور ژیاوه
خوا ئه و نانهی به و داوه
به ران گوتی: من پیرم
له گه له بهرخیک هاوشیرم
خوا ناردی بو ئیبراهیم
وا ئه و مرد و من ئه ژیم
گاجووت وتی: قاوه قاو
له دهمتایه شیری خاو

من زۆر چەنەى لى نادم
زهويم كىيىلا بوئادم
وشتىر سەرى دانەواند
به گازىك نانى رىفاند
گوتى: مئىژوو نازانم
ئاواتە خىوازى نام
ئازان؟ مئىژوو بخوتىن
پارووم لىدەدم دەرىتىن

داوھل

لە داوھلىكىم پرسى:
بوچ دەنوتىنى مەترسى؟
چوتىلە كان ھەلدەفرىنى
چ سوودىك ۋەگىر دىنى؟
گوتى: ھەركەس ۋەكو من
پەرۆ ۋ پالە سەر و بن
مىشك و دلى كلوشە
ترساندىنى پى خوشە

دىمەۋە سالى دوایی
لەو چۆلە بە تەنىيى
پشتى بەخەم چەمابوو
فىشالى لا نەمابوو
تیتال بلاو گىلانە

بۆ قەل بېوۋە ھىلانە
 رادەژا و دەلىلى ھىراوۋە
 ورتەى بىوۋە بە دەم باوۋە:
 خىۋم بە خىتە ھەر دەزانم
 پەناگىلى ھىزارانم

دەرسى بەچە پۆك

مام گورگ و شىر و رىۋى
 راۋيان دەكرد لە كىۋى
 سى كەرويشكىيان راوكردن
 بۆ لانى ھى شىرىيان بردن
 مام شىر فەرموۋى: گورگى پىر
 تۆلىمان بەشكە نىچىر
 گورگ وتى: سى لاشن
 ھەر يەك بۆ يەكمان باشن
 شىر تورە بوو كەفى چاند
 چە پۆكى بۆ داۋەشاند
 چەرمى پىشت و ناوشانى
 داتەكانە سەرانى
 ئەمجا روى كىردە رىۋى
 وا باشە تۆ باخىۋى
 گوتى: يەك بەر قلىانت
 يەك بۆ شىۋى شىۋان

یەکیش بۆ سەردەمی خەو
بێ شێو سەر مەنیو شەو
وتی: ئافسە ریم پێوی
پە و گەز باش دەپێوی
زۆر باشت بەش کـردوو
لە کام فیرگەت خۆندوو؟
گوتی شاھم وا نەبووم
پێشوو وا زانا نەبووم
فیربووم بیری ورد و دوور
لە لای مەلای کەول سووور

سواری مار

بێ هیز بوو ماری پیر
نەیتوانی بچتە نیچیر
سۆماری چاوی نەمابوو
باوی راوی نەمابوو
خشی بە وردە لۆقان
تا گەییە ئاغای بۆقان
دەستی ئاغای رامووسی
دایبەستە زمان لوسی:
ئاغای گران و گەورە
کێ وەک تۆسایە چەورە؟
بۆقی وەک تۆم نەدیو

جيـهـان بيـ تو هـ تـيوه
ئـهـز گـوـري گـهـرچـي مـارم
هـهـر بيـ فـهـري بـو کـارم
بـه لـام لـه مـمـرؤ بـه و لـاوه
گـهـز نـدـه بـيـم نـه مـاوه
پـاوي جـانـه و هـر نـا کـه م
بـه دـل بـه نـيـازي چـا کـه م
دـالـده م بـده لـه لـاي خـو ت
بـمـخـه ژـيـر خـاک و پـاي خـو ت
بـيـکـه سـنـد و و قـي سـهـرت
بـم کـه بـه بـاره بـهـرت
سـوارم بـه بـو سـهـفـهـري
بـا گـونـاهـم هـه لـو هـري
* * *

بـو قـا غـا بـه و هـه لـدانه
هـه لـمـسـا و هـک هـه نـبـانه
بـو قـهـتي لـه بـيـر نـه مـا
لـه دـلـيـا گـهـر پـا سـهـمـا
و تـي: ئـا فـهـر يـم، زـانـاي
جـيـم لـه لـاي خـو ت بـو دـانـاي
تـو مـاري خـانـه دـانـي
دـام و دـهـسـتـو و ر دـه زـانـي
چـيـت نـيـاز هـ بـا و ابـي

ئاغــــــــــــاش با دلاوابى
تۆبىيتتە بەر ئاوزەنگىم
بىبى بە ئەسسىپى جەنگىم
ئەبى ھىتتە تىيا بى
ئەمــــــــــــەش بى بىزىونابى
مــــــــــــوچەت دوو بۆقى قەلەو
يەكت بۆرۆژ و يەك شــــــــــــەو

مار بوو بە ئەسسىپى ئاغا
بۆگەشت و گەر لە باغا
پرووى لە ھەر شوپىنى ئەكرد
بۆق كىر نووشىيان بۆئەبرد
بەقىر و ھۆر لە پىشا
ھورايان بۆئەكىشا:
بۆقاغا سواری مارە
چىنى بۆق بارى بارە

بۆ مار ھەلکەوتىبوو ھەل
ژىنى خوش، تىر و تەسەل
لەسەر دوو بۆقى مەزى
لەولا و لەم لاش ئەيدىزى
ھىدى ھىدى لىي خورى
تا قــــــــــــرەى لە بۆق برى
ئەوسا وتى: ئاغاى خۆم

كەست نەما تۆنەخۆم
جىقە و فىقەى پىچ ناوئ
ژىيان لىدەل دەرەوى
بۆقغا تا پىي زانى
مار كەوتبە قسوت دانى
لە مردنا بىچچارە
دەقىراند: مار ھەر مارە!

كەرى بىگار

كەبراىەكى زۆر ترساو
پشوووسوار رەنگ بىزىكاو
بەغار رووى كەردە مالىك
خۆى كوتا بن ھەرزالىك:
ھاوار پەنام ھىناو
زۆر پىسم لى قەوماو
بەكەس مەلپىن وام لىرە
خاوەن مال پرسى: خىرە؟
گوتى: دارۆغەى خونكار
كەران دەگەرن بە بىگار
من ئەگەر چى پىاوشم
زانا و خاوەن ناوشم
بەلام لەلاى ئاغامان
نە رامانە و نە ئامان

هیچی له بهر چاو نییه
فهرقی کهر و پیاو نییه
دوور نییه دارۆغهی شار
پشتم بخاتره بهر بار
زانا له لای لاساران
دهبنه کهری بیگاران

په شیمانی پینهیه

رانکه شیریکم هه بوو
لا بوزگه وریکم هه بوو
کولکهی بزنه شینه بوو
پیری په پۆ و پینه بوو
هه موو رهنگی تیا بوو
که متر شینایی ما بوو
نیفکه تهنگ و دهلینگ فش
هه ر ده جوو لام جووخش
قوشیک له و دراوی له م
سه ریه کم نا زۆر و که م
رانکیکی تازهم کی پیری
بوخه م نه ندازه م پیری
زۆر ته رز و ریک و له بار
نیوهی چوو ناوی هه ژار
به نیازی چۆغه و که وا

شه ویتک نوستم، له خه وا
رانکی گـۆرین هاته لام
پاشی شه و باش و سه لام
وهک قـه رهچ و سا زنده
ملى نا له گـا زنده:
چاکـه ت له چاوا نه بوو
کـه ی کارى پیاوانه بوو؟
چهند سالتیک هه والت بووم
یارى پـۆژى تالت بووم
با تـۆزیکیش دراو بام
با که مـتر له بهر چاوا بام
به پینه چارم هه بوو
کـه لکی هه ژارم هه بوو
به لام خـۆت بله وهز بووی
له دروونه وهم وه رهز بووی
چوومه له لای بهرگـدروو
کـونبـر کـرام به پـنوو
بوومه وه رانکی له نوئ
وه سـتـاژن به من ده نوئ
وه ره به شـکـو بـکـری
پـیم خـۆشـه تـۆ بـدـری
ئـیـتر ئه و جار وهک پـیشـان
نا بـه مایه ی سه ر ئـیشـان

وتم رانكى رهگهز شين
كـونه هـهـوالى پـيشـين
توش وهك ههوالى مـرو
دهستم مهبهسته به درو
يارن به چهوت و لارى
چالاكن له بى بارى
وهك تو شير و كون كون
سه ر دوسستى بن دوژمن
كه خميان لى دهبويم
هـى تـازـه هـهـلـدهـبـيرـم
دين دهلين په شيمانين
وهك ديوته ئيسسته وانين
واتا پينه كـراوين
وهك تازـه له بهر چاوين

شـرهـى كـونه هـهـوالـم
پـيت وـا نـهـبـى مـنـالم
شـيرـى پـينه وـهـرـدهـگرـى
چون وهكوساغ بهر دهگرى
چى به پهرو و پينهيه
مـالى كـهـس نـهـبـينهـيه
پنوو كه چوه سهـر بوزوو
لهبـير ناچى شـيروو زوو

پینه دار عیب داره
ناچار بهرگی هه ژاره

به زمی پروتی

ده لئین هه لاکو جاریک
ده چیتته دهوری شاریک
ده لئین له چووک و گه وره
هه رکسهس پیو وایه چه وره
ده لیره ی لئ بستین
دلی هه ژار مه شکین.
له بنه وه ناردی پیوایک
له شار بگی پری چاوایک
دیتته وه ده لئ: ئاغام
ته و او به شارارا گه پام
باجدهر بار له سه لئون
هی زور زل قوور ده پیون
ده لئ کئ بوته حاجی
هه زار لیره به حاجی
کئ له وان نه ویتن
خو ئه ندازه ی بگرن
نامه وئ چیمان بمینئ
جاسوس خه به ری دینئ:
خه لک که میان وه پهن

هەر حاجین توژیکی کزن
دهلی حاجیان تالان کهن
جا وهرن بۆم بهیان کهن
جاسووس دی به پیکه نین
که ئه ی خانی سههر زه مین
به زمم یکه به لام به زم
کهس نه ما بلتی نه زم
کهس ئاگای له کهس نییه
فهرقی شیخ و قهس نییه
تیکی هه لدانه و شه ره شهق
چره و گوره و چه قه چهق
هه لپه رک ییه سی جرتی
سه رچۆپی حاجی گرتی
قازی گۆرانیان دهلی
مه ملی مه مۆ و سه وزه لی
خانی وشیار و زانا
بلیمه ت له جیهانا
دهلی نامه با راکهین
شاریکی تر په یا کهین
به زم به زمی پرووتییه
هه لپه رک یی نابووتییه
چیان نه مالی بی بترسن
واله خو شیان ده ره قسن

بینه سه‌رمان ئەمانه
رووت ئاگری بی ئەمانه
قەت یه‌کی‌کمان ناهیلن
زووکەن به‌جییان بیلن

کوردستان به‌هه‌شته

زستان رۆیی سه‌رمانه‌ما
ده‌رچووین له‌ناو مژ و ته‌ما
سه‌ری کویستان خال به‌له‌که
جیژنی مامپری و ده‌له‌که
قاو و قیژه‌له‌و بلنده
به‌کۆمه‌ل ده‌فرن بالنده
به‌بی و چان، به‌بی وه‌ستان
گشتیان دینه‌وه‌ کوردستان
پرسیمان له‌ قولینگ و قازان
هۆی لالۆی گه‌ریده‌ی چازان
ئییوه‌ زه‌وی زۆر گه‌پاون
له‌ زۆر جیگادا زۆر ماون
له‌ هه‌وار و شار و دییان
کوی خوشتره‌ له‌ گشت جییان؟
پییان گوتین که‌سی خالان
شه‌که‌ت بووین له‌ لاق و بالان
جیهانمان گشت پشکنیوه

وهك كوردستانمان نه ديوه
جي نين خوشتر له نيشتمان
كوردستانه بهه شتمان

دهمی نايگاتى

هي شـووى تـرى به داره وه
ريوى دهيدى له خوواره وه
دهيزانى دهمی نايگاتى
ئاره زوو تـرى ناداتى
پى هـلچـوونيش بوى ناکـرى
دهيگوت: زور ترشه ناخورى

ههر تيره به کن

گور هـلکـهـن و کـفن فرۆش
له مهـبخـانه هـرتک سـهـرخـوش
دهيان گوت به دەم پیکه نين
به يانيش گور هـلـده کـه نين
جاویش بۆ کـفن دا ئهـدرين
مهـزه و بادەى تـريش ئهـکـرين
ژنى خاوهنى مهـبخـانه
دهيگوت: چەند باشن ئهـمانه
ياخـوا بازاريان گـهـرم بى
گورستان هـهـر پـر تـهـرم بى
ميوانى وام زور بـيـته لا

کورپیزگهه ئه کهم به مه لا
هه ربه کن کا و چه ت و کلۆش
بئ جیا وازین بو خواوهن هۆش

درۆ به درۆ

ئاغا ده تگوت کۆله وه ژه
خوار و رهش و به گری و ته ژه
دهستی رژد و نان نه دهر بوو
میوان بو ئه و دهردی سه ر بوو
باتووی که ر و باینجانی
له نه زانی یه ک ئه زانی
شاعیر شیعی بو دانا بوو
به ره و ئاوه ژووی رانا بوو:
مانگ له جوانیت شه رمه زاره
نانخوۆرت هه زار هه ژاره
به ژن و بالات سه وه وئی تازه
چاو ت چاوی سه قه ر و بازه
که س لی تان وریا تر نییه
زیره ک و زانا تر نییه
ئاغا زۆر لپی خوۆش هات ئه مه
که وته به زم و گه پ و گه مه
وتی: فه رموود هت دل گیره
دهم خوۆشانه ت هه زار لی ره

شاعیر هەر ما و پاره نه بوو
هاوار نه بی چاره نه بوو:
ئاغا لیسه کان پیم ناگه ن
فهرمووی پیم سهیره تیم ناگه ن؟
تو دلخوشت کوردم به درۆ
منیش له و ماله دام به تو
درۆمان به زۆران داوه
دراو بی ناوه له و ناوه
نرخه درۆ ههر درۆیه
وهرامی گلمهت کلویه

به لاف پیک نایه

پووشی کهوته سهه میزی کهه
می شووله یه کی په ربه سهه
ده یوزاند: گه میوان خووم
مه له وانیه هه زار گووم
له ده ریای بی بن ده گه ریم
ناترسم گه رداو بیتته ریم
کوا (ماجه لان) و (دی جاما)؟
کی ئازایه بی به لامه
(کریستوۆقهه) شاگردم بوو
گه میه کهشی ده سکردم بوو
خوی هه لکیشا له بهر خووه

تا مییزه کهر وشک بۆوه
له تونیان دهگه پرا بی ئاو
بلاوهی کرد خه یالی خاو

ویرانه یه یان ماله؟

پارسه کینک خۆی کوتایه هه یوانیک
وتی: برسیم له پیتی خودا نانیک
خاوهنی مال گوتی برۆ نیمه
وتی: سا چۆره ئاوئ توونیمه
گوتی: ئاومان نه ماوه لاچۆ برۆ
وتی: بۆ پینه بزگوریک له په رۆ
گوتی نیمه. وتی: کوتیک بهن و داو
گوتی: بهس بای بده خه یالی خاو
وتی: وام زانی ماله ئیرانه
لیم گه ری با بریمه ویرانه
من له لام وابوو خاوهنی مالی!
تۆش له ویرانه زگ ئه کهی خالی
تووری هه لبگره داینی ئه م پۆزه
وه ره ویکرا بچینه ده ریۆزه

هه له له چیدایه؟

یه کئی لای قازییه ک شکایه تی کرد
بۆ سمیل چه وری کووپه رۆنی برد
کووپه تا مل له مشکئی ئاخراو

چنگە رۆنىك لەلاى سەر و بەرچاو
نيازى پىك هات و نامەيان داىه
قازى لايە و كەسى دەروست نايە
كووپە رۆن دەركەوت، فرۆفیلە
سەرەوہى رۆنى روون و بن لیلە
پرايسپارد نامەكەى هەلەى تىدا
بىنى پاكى دەكەم پەلەى تىدا
وتى عەرزى كەن ئەم هەلە و پەلەىه
نە لەلاى ئىمەىه، لە كووپەلەىه
هەر زلىكى بە چەورى دەس بر بى
چاكە ورگى لە خۆلەمىش پر بى

سەرچاوه سوپره

مىرى كۆر دىتى جل شىرئ دژوین
مىرى گرتۆتە بەر بە تووك و جوین
خوایه دەور و دووكانى وەرگىپرى
چى لەدەس نايە مىرى وا خوپرى
كوپرى دارۆغەىتىكى لىتى داوم
خوا هەلینەگرى زۆرى لى كراوم
پرسى: جا مووچەخۆر بە مىرى چى؟
دۆ تراوه و ترش بە شىرى چى؟
لە وەرام ئەو هەژارە دل ژىره
وتى: زنجىرهىه و لەیهك گىره

دهست و پئی جوّیه ، میره سه‌رچاوه
تامی ئاو هه‌ر یه‌کسه له هه‌رلاوه
ئاوی کانی که شیرن و خوّشه
گه‌ر له ناوجوّشه خوّشه بینوّشه
ئاوی جوّ تالّ و بوّگه‌ن و سوّیره
دیاره سه‌رچاوه پیس و بیّ خپیره
میر تکاندی له چاوی ئاوی سوّیر
مه‌رجه فه‌رمووی نه‌مینئێ میری کوّیر

هاواری له‌سه‌ره

کاروانیک شه‌ویک له چوّلئیکا
بنه‌یان خست له شیوو دۆلئیکا
شه‌که‌تی ریگه‌ بوون ده‌بوو بخه‌ون
ترسی زۆریش بوو به‌ر دزی بکه‌ون
بوو له‌گه‌لیان یه‌کیکی پیری هه‌ژار
گوّتی: هه‌ر چارویدار و خاوه‌ن بار
یه‌کی زی‌رئیک بدا به‌من بخه‌وئ
پاسه‌وانتان ده‌بم ته‌واوی شه‌وئ
دز که هات ده‌یکه‌مه هه‌را و هاوار
مه‌رجی من هه‌ر هه‌را و له ئیوه‌ش کار
نیوه‌شه‌و دز گه‌یشت و مائی برد
تاو هه‌لات مامه‌ پیره بانگی کرد:
مالمو ویران بیّ مالّ نه‌ما رابن

چۆن دهزانن ئه وهند له خه ودا بن؟

كه ده بئین هه چى بوو دزراوه
پیره یان گرت بلى: چه قه و ماوه؟
وتى: هه چ نه بووه! نه وه شه و سى دز
زرته بووز و سميلى فش و چاوبز
یهك جوان، یهك نيوان، یهك كىكى پير
دهس به رىمب و كه وان به تير و شير
گه ينه سهر سهرم و گرتيان مشتم
گه ر نقه م لى ده هات ده یان كو شتم
ماله كه م دانى خوم بكه م رزگار
وا قه رزدارى ئيه وه شم: هاوار
شه و له ترسان كه نه م بوو هاوارىك
فه رموو ئيستاهه زار له جى جىك
قووله قوولى له پاش گورگ ئه مه يه
په ژيوانى ده مى مه رگ گه مه يه

دزى جادوو

خاوه نى مال و تى به كه ببانوو
هه ست ئه كه م وا دزه و له بان خانوو
وه ره با رىك بخره ين ته له و داوىك
به شكو مامدز بخره ينه گه رداوىك
ژن به دهنگى به رز كه دز ئه ژنه وت
پرسى: ئه م گه نج و زيره چۆن دهس كه وت؟

وتى: نازانى من دزى جـادووم؟
 بو دزى مانگه شه و نه با نه شه چووم
 دواى شه وهى ناوى شه ولم هينا
 باوهشى خووم له تيشكه وهر دينا
 به و تريفه شه چووم شه ژير بو ژور
 گورجى دهم ناخنى چ تير و چ توور
 دوو هه ليش شه ولم شه گوت له وسهر
 تيشكى مانگ سه ربه خستمه وه بو دهر
 دزه لاي وابوو خيوى مال خه وتن
 كه وته ناماده بوون له رتي كه وتن
 شه ولمى گوت له تيشكى مانگ هالا
 پشتى كيشا به ته ختى ناو مالا
 دوانى تيبلا به دهس له راست له چه پ
 كوئنده ريت ديشى دهيكوتن ته پ و ره پ
 دزى بي نووزه خووين وه بان دممه وه
 خه ونى خوشى شه دين به شه ولمه وه
 كـار و زانين نه بي له نارادا
 سه د نزا و جادوو به هره يه ك نادا

باوكى

دوينى گويم لى بوو شه حمه قى شه يگوت:
 باوه گه وره م وه زيرى خان بوو گه
 گهرچى پيم وابوو زور دروى فه رموو

با فـهـرز کـهـین دریژ و پان بووگه
هیچ کهست دیوه گوو بنیته دهمی
بیژئی رۆژئی ئەمیچه نان بووگه

له مهرد ئەگه پێ

فـهـیلـه سـووفـی هـهـبوو له یۆنانا
رۆژ چرای ههڵ دهگرت به کۆلانا
دهگه پرا درز و قوژبني عهـرزى
وهک یه کیک ون بکا به شهو دهـرزى
تازه لاویک به گالتـه پـرسى لـیى
مامه به چرا و به رۆژ له چى دهگه پێی
گوتى: رۆلهم به خۆم و به چراکهم
دهگه پێم بهشکه مهردی پهیداکهم

ژن و سه ماوهر

ژنه کى کۆر له گوندى لۆلان بوو
دووهره دیده و ههتا بلایى جوان بوو
سوڤییه کى شیخ رهشیدی لۆلانى
رۆژئی لای شیخ به دهرفه تی زانی
وتى: گهرمن له خۆمى ماره بکهم
سویند ئەخۆم دهردی چاوی چاره بکهم
سیسه سوڤی ژنه ی له باری برد
نه بژیشکیکی دی و نه چاری کورد
شیخ وتى: سویندی سوڤی به درۆ بوو

گوتی: سووچی سه ماوه‌ری تو بوو
 ناگری کۆر ببوو نه خوست و نه هه‌ست
 چاپه‌زت هاته پیش و شیشی به ده‌ست
 لینگی راکرد و خووشی راکیشا
 له کونی خواره‌وی پیا کیشا
 چاوه‌کانی گه‌شاوه هاته‌وه ده‌نگ
 ره‌ژوه ره‌ش بوونه‌وه به سووره په‌ره‌نگ
 من وتم ژن سه ماوه‌ره و کویره
 چاپه‌زی پی ده‌وی و به شیش فی‌ره
 هیند خه‌ریک بووم تیا چه‌ما شیشم
 وه‌خته کویراییی دایه چاوشم

ئه‌وینی گه‌وره

چی زۆر به نرخه و من شکی ئه‌به‌م
 نیشتمان به دل پیشکه‌شتی ئه‌که‌م
 من ئه‌وینی وام بۆت که‌هوتۆته دل
 ئاوالمه کاتی ده‌شکه‌ومه بن گل
 ئه‌وینی هه‌رگیز ناکا پرسیار
 تاقی که‌ره‌وه جارێک نا سه‌د جار
 ئه‌وینی هه‌رچی تو بلایی ده‌ویری
 زۆر ئاماده‌یه نرخه بژمی‌ری
 ئه‌وینی که‌ هه‌رچی هه‌سی زۆر و که‌م
 ده‌لی ئاماده‌م قوربانتی ده‌که‌م

چاکه له گه‌ل خراپان

رۆژی دوویشکی که وتبووه ناو ئاو
بئ هیژ و داماو وهک نیوه خنکاو
رهقیکی ئاوئ بهزه‌ی پیتدا هات
ویستی له مردن رزگاری بکات
سواری پشتی کرد چوونه ئیشکانی
دوویشک هه‌لی به دهرفه‌ت زانی
گوتی: له مردن کردت رزگارم
تا ده‌م‌رم بۆ تو سوپاسگوزارم
کلکی دریتژ کرد نایه ناو ده‌ستی
گوایا بۆ سوپاس ده‌ربهری هه‌ستی
ره‌قه‌ش به په‌نجه‌ی سه‌ر کلکی کوشی
به پیتبووه‌دانیک داتولا له‌شی
چزوی ژه‌هراوی هه‌ر گه‌یشه‌ته له‌ش
رۆژی رووناکی لی بوو به شه‌وره‌ش
ورینه‌ی ده‌کرد له گیانه‌لا وا
بۆ پیاوه‌تیم کرد له‌گه‌ل ناپیاوا؟

مشک و میروو

مشکی وامی کرد گه‌نم له میروو
زستانی رابرد تیر و به ئیروو
هاوین که میروو چوو داوای لی کرد
سه‌د جوینی پئ دا هه‌روا وای پئ کرد

وتى: بارىكى سەرزلى قون خىر
 بىم بە گازىكم بتكەم شىر و ور؟
 چ رىت دەكەوى گەنت لای من بى
 من كەى وام لى هات مىروو تاي من بى؟
 مىرووى بەستەزمان چوہ لای گورپەبۆر
 گوتى خاوەن زۆر گورپەى مشك خۆر
 پىاوەتىم لەگەل پى نەزانان كىرد
 سووك بارىم لەرووى گران جانان كىرد
 پشیلە فەرمووى من لە گەلتا دىم
 تىي دەگەيىنم ئەو كىيە و من كىم؟
 مىروو لای مشك داىكوتا سالاو
 مشك توورە بوو، پشى گوتى مياو
 وتى: ئەز گورى، دەسەرت گەرىم
 وا چەند لەمىژە لە رپە ئەگەرىم
 بو خۆم بە كۆلم بۆت ئەهينمەوه
 قورسە پارسەنگت بو ئەخوینمەوه
 نەرمى تىناگا سىلەى بى ئەمەك
 دەبى نەرمى كەى بە زۆرى كوتەك

كرمى ناوخۆ

چلىك مالۆچە لە دار بى هالا
 رۆژىك لە گەلىا دەى كىرد سكالالا
 ئاوال! بو كىزى بو رەنگت زەردە؟

نه تینووی ئاوی، نه جینگهت بهرده
بیور ناتبری له چی دهپرسی
له کرووسینهوهی بز نئه ترسی؟
بهرز و ئهستوووری رهگت کوتاوه
دژی و کهنهفتی بنییره لاه
بروانه منی باریک و بی تین
ههروا ههلهچم گهلا تورت و شین
ریگهی پایزی مه رگم له پییشه
هیشتا وهکو تو نیمه ئه ندیشه

به هه ناسه یهک سه ری دار له ری
قرچی له دل هات چهند گه لای وه ری
گوتی: ئاودهنگی شوخ و شهنگی من
لاوینه ره وهی دلی تهنگی من
ژانم گرانه و ناسووم زوره
دار که دهقه لشی له داره هوره
کرمم تی دایه و ئه ویش له خو مه
له کرتاندنی راهیل و پومه
هه ر داری کرمی له ناو خوی دایه
دهشکی و دهکه وی به سووکه بایه

پشوو دریش

که ریکی نه خوش خه ربیک بوو ده مرد
به شدار له دیاری چاویری ده کرد

دەيگوت بتۆيى گۆشتەكەي دەخۆم
سەگ دەيگرنەو ئەگەر من بپرۆم!
لە كەر گران هات ديمەنى گەمال
وتى: چوارپى بەگ تۆ بچۆو مالا
من تيرەي كەرم زۆر گيان لە سنگم
فريوت نەدا هەناسەي تەنگم
هيشتا بۆ مردن دوو مانگم ماو
سەگ زۆر لە سەرخۆ وەرامى داو:
منيش نەتەوئەي پشوو دريژم
واليرەم هەتا گۆشتت ئەچيژم

جى ژوان

پاوكەر لە راوا لە دەشت و دەردا
دوو ريتويان هەستاند تاژيان تى بەردا
مى بە نيرى گوت: با جوئى بينەو
جىگايەك دانى تۆ بمبينەو
وتى بە سەرچاو، منيش پيم خۆشە
جى ژوانمان دەزگاي كەول فرۆشە

ئايەتى گۆپال

بۆ سەفەر ئەچوو مەلای مەزموورە
دەشيگوت رىگام گوندىكى دوورە
ژنەكەي وتى ئايەتەل كورسى

بۆتۆ زۆر باشه له سهگ ده ترسی
 ئەگەر بۆت هاتن بۆیان بخوینە
 گوتی: عافره تی به سم بدوینە
 سهگه لی لادی نه خوینده واره
 له قورعان ناگا چاره ههه داره
 سوورهی گۆپالیان له سهه ده خوینم
 ئەگەر تیم نهگهه ده میان دهشکینم

بایهک

یهکی له برسان نهک فیله بازانه
 له جیههک دزی مستی پازانه
 خواهن پازانه به کاریان زانی
 به دار و قامچی بهریونه گیانی
 کابرا شل و کوت بهسهه کهوت و رهوت
 ژان له لهش، لهزگ خوی کوتا مزگهوت
 ناله و هاواری خسته ههه لایه
 بژیشکی گوتی: دهمانت بایه
 پازانه بایه به با دهه کــردن
 پزگاریت دهبی له چنگی مردن
 نهخۆش دهتلاوه به ئاوات باوه
 تا فهرداهی رۆژ ههه ده پاراوه
 نزای نارهوا بای دهه نههینا
 به ناهومییدی سههه ری ههه لاینا

گوتی: خودایه وا دیاره ده‌م‌رم
بوئاواتی تر داوینت ده‌گ‌رم
له پاش مردنم به‌هه‌شتم ده‌ری
هۆری و هه‌نگوبین و ئاوی که‌وسه‌ری!
یه‌کی ئە‌مه‌ی بیست لیبی هاته و تار
گوتی: هه‌ی گیتی زۆر بیژی لاسار
لیبی پارایه‌وه سه‌ر له‌به‌ر شه‌وی
تری نه‌دایه‌ی به‌هه‌شتم ده‌وی؟
که‌سی بۆ بایه‌ک ده‌نگت نه‌یگاتی
هۆری و هه‌نگوبینت چلۆن ده‌داتی؟

ریتی و که‌له‌شیر

ریتییه‌ک ده‌گه‌را م‌ل‌وم‌وی ده‌کرد
هه‌ر چاوه‌نۆری رۆژی خ‌وی ده‌کرد
که‌له‌شیری سوور دوور هاته به‌رچاو
پاش چاک و چۆنی و رۆژباش و س‌لاو
پیبی وت: به‌هه‌شتمی باوکت برام بوو
یان من لای ئە‌و بووم یان ئە‌و له‌لام بوو
ده‌نگ خ‌وشی وه‌ک ئە‌و کوا ده‌بیته‌وه
هیچ که‌له‌بابیک جیبی ناگریتته‌وه
که‌له‌شیر وتی: ریتی چه‌ ئیژی
خ‌وت هه‌له‌ ئە‌که‌ی یان گیل و گیتی؟
ئاواز خ‌وشتم گه‌لی له‌باوه

ناوبانگی دهنگم گسه یوه ته لاه
 چاوی قووچاند و بالی پیکادا
 رتیوی به قه پیک کرکری بادا
 بردی و قیراندی و پیی زانی خییوی
 سه گه لی بهردا شوین پیره رتیوی
 که له شیر وتی: نه گهر ده ته وی
 چیدی گه مال گهل و ده ووت نه که وی
 بیژه وه خییوم با دنیا بی
 بوخوی پیی خوشه له گهل منا بی
 رتیوی بو وتار ده می که وه ته کار
 که له شیر به غار په ریه مازودار
 رتیوی بانگی کرد: به لام له زاری
 به بی کات جاری هاته وتاری
 که له باب گوتی: با کویر بی چاو پیک
 له رووی دوژمنان لیک نری تاویک

رهقه و مراوی

جووتیک مراوی سالی له چولیک
 هیلاننه یان بوو له نزیک گولیک
 رهقیک بویان بوو به دراوسی مال
 زوری پی نه چوو زور بوون به هاوال
 کاسه جیرانیان بویه کتره برد
 شهو و رۆژ یاری یه کتربان نه کرد

ئەوان لەسەر بەل دەیانکرد سەهیران
 پەقە لەبەرمال دەبوو پاسەوان
 زستان خۆی نواند بەرووی تال و مۆن
 بالدار ناچار بوون بۆ گەرمین برۆن
 پەقە دەستی کرد بە شین و گریان
 جەهەگی ئاسنی بۆ دەبوو بریان:
 سەر سەوزی رەنگین بورچینی نەشمیل
 لە دەوری ئیو دەگرم دیق و سیل
 وەک باوکی وسوو مەمکەن پیر و کویر
 منیش هەلگرن دیمە گەرمەسیر
 پەقە گازی گرت لە داریکی سووک
 هەردوو سەریان گرت بالدار بە دندووک
 فرین لە دەشتان لە چیا و نوالان
 چاویان پێ کەوتن ژن و منالان
 وتیان: مەراوی چەند بە فریو
 پەقە هەژاریان بەدار دزیو
 پەقە رقی هەستاو لەم گەفتوگۆیە
 زاری کەردووە و گوتی: درۆیە
 ئیتر سەرەوژیر بۆی هاتە خواری
 کەوتە نزاری ناو بەرد و داری
 خوتنت هەل نەچی بەگفتی بەدکار
 نەهتینی دلت مەهینە سەرزار

میشک و دلی نییه

شیریک نه خوش بوو ژان له دل و سهر
وتیان دهرمانن میسک و دلی کهر
وتی به رتیوی: کهرتیک په یداکه
به شم میسک و دل به شت که لاکه
رتیوی چووه لای کهر گوتی: کهری ژیر
وهره بولای شیری دهرتکا به وه زیر
که وته دووی رتیوی دلخوش دهبزهراند
شیرلیی راپه ری ملی تیک شکاند.
گوتی: من دهرؤم دهست و په ل ده شووم
چاوه نوری توم میسک و دل بخوم.
رتیوی به هه لپیک میسک و دلی خوارد
خوی له شیره بوارد تا شیر له دووی نارد
کوانی میسک و دل؟ خو نه بیو پاشا!
سهیره و ته ماشا! خوم دیم له لاشا
پاشام نه گهر کهر میسک و دلی با
ده برو فیکی خوی زوو بزانیبا
کهر و وه زیری؟ کی بیستوویه تی؟
من ئیترم نه بیوو، ئیتری برویه تی!
شیر فهرمووی: کهرتیک به خوی نه زانی
رتیوی راست نه کا میسک و دل کوانی؟

قهل و كهو

كهو قنه‌ی ده‌كرد له و بهر په‌ساره
له‌قهل شيرن هات ئه‌و له‌نجه‌ولاره
بئ خۆراك و خه‌و به رۆژ و به شه‌و
ده‌كه‌وته شوپن كه‌و فيرپين ره‌وتی ئه‌و
وهك كه‌و فير نه‌بوو چي كرد و كووشی
له بيیری چۆوه ره‌وته‌كه‌ی خووشی
زۆر كه‌س له ئيمه‌ش بۆ لاسای لاوه
وهك ئه‌و قالاوه دژ و دام‌اوه

كه‌ر بۆ سه‌ر زه‌ماوه‌ند

كه‌ريان بانگ ده‌كرد بيته سه‌ر شايی
كه‌ر هاواری كرد: مائی ويرانم
وا هه‌ل ناپه‌رم سه‌ره‌رچۆپيم دهنی
گۆرانی خووشيش كه‌متر ده‌زانم
به‌خوا ده‌ترسم بكه‌ن به ئاو‌كيش
يان باراشی باش بيته سه‌رشانم

خيگه به‌ری نادا

دوو راوكه‌ر له‌چهم ديتيان خيگه‌يه‌ك
يه‌ك خووی تی هاويشت تا ده‌ری بينی
خيگه ورچپك بوو كا‌برای رتيك گوشي
خه‌ريك بوو به زۆر پشتی بشكيني
ئه‌میان بانگی كرد: برا به‌ری ده

خییگه دۆشاویک هیئنده ناهیتی
گوتی: من ههر زوو خییگه م بهرداوه
ئهو من بهرنادا وادههـخنکیئیی

گورگ و بهرخ

گورگی خوتناوی پهل دهشواتهوه
بهرخیک له بهر ئه و ئاو دهخواتهوه
گورگ بانگی کرد: لیم شلوی مه که
توو پهم لهو فیزهت زوریم لی مه که
وتی: گورگاغا توی له سه رووی من
لیخناوی تویه دیته گه رووی من
گوتی: دهرده که ی پیرار به هاره
ئیسستاش له شاخت له شم زاماره
وتی: من ئه مسال زوم له مه پیک
تو له به هانه ی پیم بکه ی گه پیک
گوتی: جوین ده ده ی کونه دوژمنم
دیاره پییت وایه من درۆژنم
تو تاوانباری گوت خوارده
به هرهت بو نادا ئه م خو بواردنه
له چه نگی گورگا به رخ هه لدرپا
ئاوی چه م ده یگوت له گه ل خو پخورا:
که ی ده پیته وه بیانووی زورداران!
کییه وده نگی بی له سه ر هه ژاران!

که‌ر و که‌وله‌شیر

که‌ریک له‌ناو پووش له لیژ و زه‌نویر
توشی بوو به تووش که‌ولی شیر نیی
که‌ولی کرده بهر هاته‌وه مالان
چو‌لیان گرت‌ه بهر ژن و مالان
که‌س نه‌ما له گوند هه‌ر یه‌ک به لایه
پاده‌که‌ن به توند شیر و به‌لایه
که‌ر که‌وته گه‌شکه گوتی سامه‌وه
کوا تیر و ره‌شکه بین به‌لامه‌وه
ده‌یان دیرینم ده‌یان چیرینم
چنگال به خوینم مرۆ گورینم
که‌ل ده‌ترسینم ره‌نگم ره‌نگی شیر
با بشنه‌یرینم به‌و ده‌نگی دلیر
له‌سه‌ر سم سه‌ما به جیفرک دان
به یادی که‌ما دایگرت‌ه به‌ندان
شیر و دۆل و ده‌ر ده‌نگی دایه‌وه
زه‌په‌ی شیرینه‌که‌ر زوو ناسرایه‌وه
که‌وله‌شیر کرا لور و جل و به‌ر
سه‌ر پشتی خرا باراشی زمه‌ه‌ر
ده‌یکرد و توو‌یژ له‌و سه‌ر ریبازه
که‌ ناب‌ی به‌شیر به‌رگی تازه

قهل و بولبول

جاریک بولبولیک له گهل قهلی رهش
له ناو رکسه یهک کـرانه هاوبهش
بولبول ده گریا به بانگ و هاوار
چون بوومه یاری هاوسای ناله بار!
بولبول له گهل قهل چون ریک نه که وی
من گول په رستم نه و لاکي ده وی
جی می من ده بویه له ناو چیمه ن با
به رچاوم جوانتر چا و گه و دیمه ن با
له گهل بولبولان له سایه ی چلان
مانخویندایه به ره و پرووی گولان
چا و برکینه م با ده گهل گولی نال
که ی ده هاته بیر نه ژیانی تال؟
چاوم هه ل دینم رو ورهش دیمه نه
چونی بدوینم ده می بو گه نه
گه ردوون کـردوتم له ژین هه راسان
ده سا بـده یه مه رگی به هاسان

قالا و له بولبول پتر په شـیو بوو
له بهر چاوی نه و بولبول دزیو بوو
ده بوت خو دایه گونا هم چی بوو
گۆشتی که ره که ی عیسام دزیوو؟
که وتوومه زیندان له گهل نه م چو و که

ئەو چەقەسەرۆیە ئەو ھەرزە و سووکە
لەو چەنەبازە، لەو ھەلەوەرە
میشک و سەر گێژە گویم کپ و کەرە
دلداری گولە کـرپاری بۆنە
زامی پشستی کەر نازانی چۆنە
چارەم رەش بوو وەک پەرۆبالم
لەو ساو بولبول بۆتە ھەوالم
ئاخ بۆ ئەو رۆژە منی شوخ و شەنگ
لەگەڵ چەند قەلی ھاودەنگ و ھاویرەنگ
لەناو دێبەرەن لە دەشت و دەران
قەرمان دەکرد لە دەوری کەرەن
چارەم لە چارە بولبولان نایە
زۆر پیس پێوہبووم، مەرگیک خودایە
سەیرە لەو دنیایا پان و بەرینە
ھەرکەس کاری خۆی لەلا شیرینە

گربان نەک نان

سەگێ لە چۆلتی خەریک بوو دەمرد
خێوی بە رۆژۆ شیوہنی دەکرد
رێبوارێ پرسى: گربان و بۆسەگ؟
گوتی مەلتی سەگ، برای بە ئەمەگ
برپەری پشت و یاری گیانیم بوو
مایە دڵخۆشی و کامرانیم بوو

پاسداری رهز و پاریزگاری رهز
خوش بهز و بهلهز دهم گهرم و بهگهز
گورگ له پرووی نه و وهک کهوی کولیو
بو ورج نه چوو وهک گوریه بو پیو
ئیستا ده بینم له برسا دهمری
دل به بی گریان چون ئوقره ده گری؟
پرسی: چیت پییه کولت گرانه؟
وتی: تیشوومه و ههنبانه نانه
گوتی: ناوت نا برای هاو پشتت
نان به کولتهوه و له برسان کوشتت؟
گوتی: دوستیمان هه چهند به هیزه
گهرمه و به کیششه و به پشت و پیزه
به لام تا نه وجی نه وینه هاوال
له توشه ی خوشم به شدار بی گهمال
بو گریان و شین گهلئ نامادهم
بیته باری نان تیکه یهک نادهم

بیخه زمانم

سواریک راده برد له کویره دپیهک
پیسکه یهک گوتی: ببه میوانم
گورجی دابهزی و پرسى: نه سپه کم
له کوئی وه به ستم: مالت نازانم

گوتی نه مزانی گویت هینده سووکه
من په شیمانم، بیخه زمانم

له به هاری نه هاتوو

لاوه دۆمیک بوو میردی دووژنه
یهک ناوی: ناری، نه ویتت: شنه
زستان بوو، دهیگوت: نه مسال به هاری
دوو که وان ده گرم بو شنه و ناری
بوو به شه رهن له سهر کهوی نیر
نه و دهیگوت بو من نه یوت نه خیر
یه کتربان شیلای به پیله قه و پی
هاواریان ده کارد زار و زیچی دی:
نه به هار هیه و نه که و گیراوه
قژی دۆمه ژن گشتی رناوه!
زور لاهه کوردیش وهک ژنی لاهه
شهریانه و هیشتا که و به چیاوه

تووتیی که چهل

تووتیی که هیه کی هه بوو ورده فرۆشیک
چلون پیتولیک؟ چون قسه خوشیک؟
له بهر که پجاری و گالتی نه و مه له
کریار کۆمه ل و کابرا به په له
ریی دهستی نه بوو سهری بوخرینی
دراو بستینی و فرۆشراو بیینی

رۆژئی مام دەرۆیش چوو بۆ مزگهوت
گورپهیهک رێگهی له دووکان کهوت
که لپی چیر کردن له تووتی خواردن
تووتی راپه پری بۆ خو وهشاردن
باز له پشیلله و له تووتی فیه
رژایه سه ره بهک شاتال و شیره
شووشه رۆن بادام داکهوت و پزا
رۆن بادام به سه ره گرار دا رزا
خاوهن هاته وه سه ره مائی ویران
پهل و پلاری داویشته وهک کو ویران
چه پۆکیکی دا له سه ره ری تووتی
تووکی لی وه ری و سه ره، ما به پرووتی
مات و کپ و کپ ده می پیکادا
کو مای کپاریش له کابرای لادا
ئه هاتن تا گوئی له قسه ی خو ش بگرن
ئیس ته بو چیانه دەرۆیشی ورگن
خیو که تووشی هات بازاری که ساد
په ژیان ببوو که وه ته خوداداد
ده پارایه وه به ناله و رۆرۆ
به لکو مه ل دیسان بیته گف تو گو
هیچ به هره ی نه ما نزا ی زمانی
ناچار گایه کی کرده قوربانی
به ناو باژێردا گه را و بانگی هیشت:

ههركهس ههژاره بابیته سهه چیهشت
كوۆپوه گهلیك تهنبهله و روتتهله
تووتیههکی دیت وهکو خوئی كهچهله
بانگی كرد خالۆکی لیتی دای بهمشت
تۆش دیاره وهک من رۆن بادامت رشت
تووتی كهوتهوه وتار وهک جارارن
ئه مهش بوو به پهنه له جهه رگههی یاران:
هه ربیر له خویه ههركهس داخپوئی
له ههنبانهی خوئی گوێزان دهپپوئی

ورچی نه کوژراو مه فروشه

دوو كهسی راوکهه چوو بوونه جههنگهله
یهکی ترسه نوک، یه کیکی تهنبهله
ترسه نوک وتی: ورچی راو ئه کههین
های کهوئی ورچ له شار قاو ئه کههین
به نرخه ورچه زۆر کوتاله ئه کههیم
بو تۆش کراسیک له جاو داته دیرم!
ورچیک ده رکهوت له سهای نزاری
ترسه نوک رای کرد په ریه سهه داری
تهنبهله لیتی کهوت وات ئه زانی مرد
ورچهی هاته سهه بوئی پپوه کرد
به مردووی زانی و هیشته بی گیچهله
کابرای له سهردار گوتی به تهنبهله:

ورچه چی ئەگوت؟ بەخووا زۆر ترسام
وتی: دوو پەندی زۆر باشی دادام
لەگەڵ ترسەنۆک مەبە بە هاوکار
تۆ بەجی دێلێ و خۆی دەچتە سەر دار
دۆشت پێ خۆش بێ بەران مەدۆشە
ورچی نەکوژا و پێستی مەفرۆشە

دۆستی نەزان

باغەوانیکی پیری کۆنەسال
لەگەڵ ورجیکا بیوونە هاوال
دۆستی یەکتەر بوون بەدڵ و بەگیان
هیچ سات و کاتی بێ یەک نەدەژیان
لە گوێز لە تری لە دانە و هیشوو
بۆ مام ورج بوو نۆبەرە پێشوو
ورچەش زۆر بەدڵ خزمەتی دەکرد
هەرکارتیک هەبا بەرپۆهی دەبرد
داری دەتەکاند تری ئەچنی
چنگالی چەک بوون لە پرووی دوژمنی
بە رۆژ کارکەر و پاسەوان بەشەو
باخەوان بێ خەم چاوی ئەچووە خەو

پۆژتیکى هاوین باخەوانی پیر
خەوتبوو لە بن دارتیکى هەنجیر
ورچه لە تەکیا هەلتروشکا بوو

میش دهرکرانی پی سپیرابوو
ئەو رۆژە وای کرد هروژمی میشان
بۆ ورجە ببوو مایه ی سه رئیشان
ویستی به جاریک قریان تی کهوئ
تا دۆستی به ریز خهوی لی کهوئ
گاشیکی هه لگرت به هه موو توانا
به بی سی و دوو دای به میشانانا
له گه ل میش کوشتن کابراشی جنی
دۆستایه تیه که ی بوو به دوزمنی
دۆستت نه زان بی له بهری هه لی
پووره شی له دووه ماچی مه نجه لی

که ر به لاهول ناژی

دهرویشی شپ و که ریکی لاواز
شه که ت له نشیو، ماندوو له هه وراز
شه و داها ت لای دا له خانه قایه ک
له سو فی پرسی: بو که ر جیگایه ک
گوتی: ماشه لالا دهرویش چ ژیری!
له بیرت نه چی میوانی پیری
زۆرزۆر خوشهاتی جیگات له سه سه ر
بی خه م، له سه ر من دابین بوونی که ر
وتی: سا توخوا بیبه سه ر ئاوئ
ئه ی سو بحانه لالا دهرویش پیی ناوی
سو فی گیان کاشی بو دانئ که من

ئەستەغفىروللا جۆشى ئەدەمى
پەينى وشكىشى بەرىپ ئەپىزى؟
لاھەولەولەلا ، دەرويش چ گىزى!
خانەقاي شىخە و جىگەي ئىللەللا
تاقەتى ئەكەم ، مەيكە بەھەللا

دەرويش پرخەي بوو بەدرىزايى شەو
سۆفى و كەر و كا و جۆي دەھاتە خەو
بەيانى دىتى: كەر ھەر بەجلە
سەر تا پای نوقمى رىخاوى شلە
لە برسان سنگ و گوريس ئەجاوى
نە سۆفى دىوہ و نە كا و نە ئاوى!
كەرى و دەرنە بە پالەپەستۆ
جار بەپاش دادى جار بەسەر ئەستۆ
گوتيان: مام دەرويش كەر چى بەلايە
وتى: بى ھىزى سوبحانەللايە
درىزايى شەو ھەر ئىللەللاي خوارد
سۆفى سەوہىك ماشەللاي بۆنارد
كەرى ھەموو شەو لاھەولەي بادا
پىو سەير نەبى گەر بى بەلادا

ئەگەر

ئەگەر گورپەبۆر بالى لى بروى
دەنگى بولبولمان نايەتە بەر گوى

گهر بدری به کهر دوو شاخی گامیش
هیچ کس ناتوانی لئی بچیته پیش

ژوانیکی دوور

شیخوندادۆ ناو، زورنا ژه‌نی پیر
جه‌فه‌نگباز و ژیر ده‌ژیا له جزیر
شیخیک پیی ده‌لی: زورنا به‌س لیده
له‌سه‌ر مردنی گالتیه فریده
وه‌ره‌ته‌کیه‌که‌م ریشته به‌رده‌وه
په‌ژیوان به‌وه‌له‌گشت کرده‌وه
من شیخم مه‌لام سه‌یدم جه‌جم هه‌شت
نالیم پییم ده‌کری بت به‌مه‌به‌ه‌شت
به‌بی‌تۆش ناچم. شیخۆ پیی که‌نی
پرووی کرده‌ شیخ و گوتی: ئەزبه‌نی
من شیخوندادۆم نه‌پۆژوو، نه‌نوێژ
جارجار زورناژهن، گا‌گۆرانی بیژ
وه‌ک‌خۆم‌حه‌نه‌ک‌چی‌که‌سی‌دیکه‌نین
مردووی گۆرستان دینمه‌پیتکه‌نین
ژیان شیرینه‌جیهان زۆر‌خۆشه
به‌پووش و کلۆش‌خۆت‌دامه‌پۆشه
گهر به‌من ده‌که‌ی‌شاله‌که‌ت‌باوی
ریشته‌بتاشه‌داوت‌پی‌ناوی
له‌ده‌رویش‌گرتن‌په‌شیمان‌به‌وه

زورنایه ک بکره و ره گهل من که وه
فییره زورنابه لای له توی کورم
ئه و راسته کورمه توش ده بیه زرم
نالیم پیم ده کری ده له مهندت که م
به لام بریاری هه تا ئه من هه م
بو هیچ ئاهه نگی به بی تو ناروم
له دراوی شاباش به شداربه وه ک خوم
ژوانی گفتی تو سه ده هزار ساله
زورنای من ئیستا له سه ره زراله

ورگه مهر

شیخو، له شیخیک ده پرسى: مامه
بو ده ف ره وایه و ده هول حه رامه؟
پیستی هه ردوکیان هه ر ورگه مهره
هین ده هول قه له و هی ده فه له ره
شیخ گوتى: چونکو ده فه بلا وه
ده هول گیراوه، پیس و گلاوه!
وتى: ئه ی چونی بو شووتى و کفته
گفتت چ تفته؟ نان خوری مفته!

هه له ی زمان

سالیک له دتیه ک کۆلکه فه قیه ک
له ناو کتیبیک دیتی له جیه ک:
ده لى شیخ فه رمووی هه تا هه تایه

پېستی سهگ پيسه و دهباغی نایه
نهمه ی ههژ نو جار پاته کرده وه
پاش رهوان کردن تاوای خوینده وه:
سهگ فهرموویه تی هه تا هه تایه
پېستی پيسی شیخ دهباغی نایه

شۆریا و پشکه ل

دهرویش لای مه لا وتی پيس قه و ما
شۆریا و پشکه لم ده خوار د له خه و ما
دابۆم بروانه و بۆم لیک دهره وه
نه و خه وونی ناخۆش چی به به ره وه؟
گوتی: بیست قۆشه م ده یه پیت ده لیم
وتی ریم به رده له به رت هه لیم
چۆن بوو یته مه لا به ومیشکی وشکه ل
من دراوم با چم بوو له پشکه ل
پشکه ل خۆر نه بووم قۆشه وا زۆریا
مشته ماشیکم ده کرده شۆریا

له چه ر و تاژی

سهیره له چه ری رژی د ده س قووچاو
دراو کۆده کا و ناخوا تا ده مرئ
لیم بۆته تاژی بۆخۆی برسییه
که چی که رویشک بۆ خه لکی نه گری

له دلی نه داوه

شیخیک بۆ ژنان نامۆژگاری بیژ
هه رای بوو له مه ر دروستیی ده سنوژ
ده یگوت: توو که بهر ون کا ده نکه جو
له ش پیسه و نوژتان ده روا به فیرو
لاویکی بی موو چوو بووه قوژنیک
به رگی وه ک ژن بوو، پرسی له ژتیک:
ده ستیکت بی نه بۆ سه ر به رگه ده م
بزانه چۆنه ده گه ل گفتمی ئەم؟
ژن هاته ده سستی ره قی له و ناوه
هاواری کورد و دلی بووراوه
شیخ فهرمووی: په ندم به هیز و پیزه
وا دای له دلی ئەم خو پاریزه
لاو گوتی: یا شیخ هه لی ده به سستی
نه گه یی به دل گه یشته ده سستی
په ندی ره قی توو کار له دل ناکه ن
ده بی ره پورا ست له ده ستت پراکه ن

کونه کوتر

یه ک هه لی قورا ند ماستاو له خورینی
تنوکه ماستیک په ربه ردینی
هاته دیوه خان گوتی ئەم رو زوو
به ر قلیانه که م بیچوه کوتر بوو
گوتیان راست ئەکه ی ده م کونه کوتر

نەمان دى لەخۆت كەس بى درۆتر
دياره له دەمتا كۆتر نىشتهوه
جىقنەى يەكئىكيان وا بە رىشتهوه

كى زاناتره؟

شوانه كوردىكى زۆر بلوئيرهنگىو
رۆژتېك بلوئيرى لى ئەدا له كىو
بىستى جوو كە يەك دەسنوئېژ ھەلۆ شىن
له لىدان كەوت لەبەر دەنگ و بىن
نەينا بە كونه كەى باكەى لى دەرچوو
فەرمووى: تۆ باشتر لى دەدەى فەرموو

كەمى لەبېره

كوپ بە داىكى گوت: بىجگه له باوه
چەند شوى ترت بوون، وەرەمى داوه:
نۆمىرد لەو ھۆزى نۆيان لەم ھۆزى
دوو نۆش لە ھۆزى نەورۆزە قۆزى
نۆھەر لەبەر تاو خۆيان ئەدۆزى
نۆشيان نىوہى سال دەژيان بى رۆزى
شەشە و شەشان و شەشىكى تىرش
ورچەى ئامان و پەشىكى تىرش
بەخوا رۆلە گيان دەس بە ھەوېرم
ورده مېردەكان كەم دىنە بېرم!

پاست و درۆ

یهک له خهوا دی له شکیریکا
کووپه له زپیریک له ناو تپیریکا
له خوی شهتهک دا له رژد و چیا
هینده شهکتهت بوو به خودا ریا
راپه پری نهیدیت نه تپیر نه زپیری
به لام سل هه بوون هیندی بان گپیری

دلۆ به دههۆل

ژن بییهک گوتی به شیخونادۆ
نه زورنا خوشه و نه لی لی و لۆلۆ
ئه گهر تو ئازای زورنا باویژه
ههر به و دههۆلهت دلۆبه بییژه
وتی: تو بایهک به پیشت بهرده
منیش ده بینم چاری ئەم دهرده

پیش ههڵ ته کینه

سولتان مهحمودی شای به دهنگ و ناو
شه ویک ئه گهرا به بهرگی گۆراو
له که لاییکا کۆمه لیککی دی
لای دایه لایان گوتیان: ئه تو چی؟
گوتی: من دزم شه و گهرده ناوم
له دهستهی هاویری ئه مشه و جی ماوم
گوتیان: هه ره کمان فیلیک ده زانین

به فیل سهرتۆپی کۆمای دزانین
یهک له دوور ئەککا بۆنی زێر و زێو
یهک به فوو ئەبرێ دیواره یا کێو
یهکمان تی ئەگا له حه‌په‌ی گه‌مان
ئەزانێ چۆنه‌ خه‌وی خاوه‌ن مال
وه‌ک رۆژ ئەبینی یه‌ک به‌ شه‌وی ره‌ش
تۆچی ئەزانێ بتکه‌ینه‌ هاوبه‌ش؟
گوتی: پێشترم زۆر له‌م پێشه‌دا
ژیان و مردن ها له‌م ریشه‌دا
هه‌زار دز به‌رن بۆ پای قه‌نه‌ناره
ریشه‌ ته‌که‌ینم گشتی رزگاره
وتیان تۆ باوکی هه‌موو دزانێ
نیوه‌ی بۆ تۆی هه‌رچیمان هانی

توله‌یه‌ک وه‌ری، گه‌مالتی گرتی
زمانی سه‌گزان که‌وته‌ دل خورتی
توله‌ گوتی دز، گه‌مال گوتی وست
خێومال ده‌نگ ناکا تۆ بۆ خۆت تێخست؟
شا وتی ئەمیشه‌ هه‌ر ئیشه‌ی ریشه
جادووی رڤینم داوی سه‌گیشه‌

به‌ بۆن بۆنی کرد گه‌نجینه‌ی خونکار
به‌ فوو کون کرا لایه‌ک له‌ دیوار
تێر پر بوون له‌ زێر گیرفان له‌ گه‌وه‌ر

گهسکی لی دریا و بریا و چوونه دهر
 مال شاردراره و خوی لی وهشاردن
 نه و شهوه هه مووی به بهند سپاردن
 به رۆژ هه لخران سییداره بۆ دز
 دز له پای دارا خه مبار و سه رکز
 چا وروونی شه و بین کردی ته ماشا
 وتی دزه ی شه و چون بوو به پاشا؟
 کاری خۆمان کرد مه مانخاپینه
 سا نۆره ی تۆیه ریش هه ل ته کینه
 شا گوتی: ئیوهش مه رجی به رنه سه ر
 نیوه ی خۆم دهنی و لییره بیچه دهر
 نه جوولتی ریشی خاوهن دهستهلالات
 زۆریش بزانی ناگهی به ئاوات

گۆره یان ماله

ته رمی هه ژاریک ده چوو به ره و گۆر
 کور بۆی نه گریا هاوار و گابۆر:
 باوه گیان ده تبهن بۆ کونیتی ته ر
 نه چرای لییه و نه هه سیر نه به ر
 نه نان و نه ئا و نه هاودهم نه یار
 تهنگ و تاریک و پر له مشک و مار
 منالیک بیستی و به هه له داوه
 رایکرده مال و بانگی کرد: باوه

سه رباری دهر د و ژبانی تالمان
که لاکه مردوش نه هینه مالمان!

چ د رباری

خوی کرده زانا د ریش پشیله
په ندی داته دا بو قوم و قیله
ده فهرموو نه گهر پاکو به نوثرین
تووکی بهر، کلک و چنه درثرین
شهوی زور تاریک به دنگیکی خاو
حه و جار بلین میاو هفتا جار مرمیاو
له ژور و هک پثرنه ی هه وری به هاری
بو هوژی گورپان مشک نه رباری
کوچه کی چه رموو بیستی نه مانه
توره بوو فهرمووی: نای چنه نه زانه
چی تی نه گه یوه له خویندنی کون
هه رچی نه بیثری هه لبه سته و درون
نزا میاو نییه چه په یه و عه و عه و
سه ت و یه کجاران بلوورپی به شه و
له نیمه ی شه و یک له سالی جار
له عاسمانی ساو ئیسک نه رباری
هه رکه س ده بیینی له م جیهانه دا
تلاوتلیه تی له م خه وانه دا

ئىستىراج نادا

گورگ باجگر بوو له سه ر پى گاران
ددانى ده سوون بو نه رمه ي لاران
به ئىستىرى گوت: پىتاك بىنه
وتى له و باره ئىستىر مه دوينه
له ژىر نالمدا نامه ي خونكارى
وه ره وه ي خوينه گهر خوينده وارى
گور هاته پشتى نامه وه خوئى
يا خو دم تهر كا به گولمه خوئى
لوشكى داوه شواو ددانى شكاند
به لگه ي سمى رهق گورگى تى گه باند:
كى خاوهن هيز و نال و بزماره
جاوئى گوشتى گه ليك دژواره

گزي هيزه

شير پشيله ي دى واقى وړ ما بوو
له بىچم و تهرزا وه كو خوئى و ابوو
پرسى وهك منى به لام زور وردى
لېم روونه زل بووى كى واى لى كردى؟
وتى: بنىادهم به گزي و گه ره
جان ه وهرىكى دوو پى به دغه ره
وته ي زور خوئى خته و سندانه
به شم رور و شه و به دار ليدانه

گوتی: مه ترسه، به گۆری باهم
 تۆلهت نه ساینم ئاسووده نابم
 کوانی بنیادهم؟ شانم ده جاری
 کتک شیر بره بۆلای جووتیاری
 شیر تیی راخوری وهره مهیدانم
 شیرم گورپه نیم، دهرت ئه زانم
 پیی وت چه کی تو چنگ و ددانه
 چه کی بنیادهم شیر و قه لغانه
 جهنگی وا دووره له مهردایه تی
 به کی بی چه که و به کی لایه تی
 گوتی: چهک بیته لیت راده وه ستم
 وتی: ده ترسم راکه ی له ده ستم
 بیته بته ستم، شیر گوتی: خاسه
 که ژو پیچی کرد، کیشای قه یاسه
 جا وهره بوکته خوری شوهر به دار
 شیر بانگی ئه کرد به زیره و هاوار:
 پشی پروانه به ژیر و سهردا
 که ی وهک توّم لی دی ده ستم لی بهردا

فیل له تاریکی

شه و له پشتیریکی فیل داکر ابوو
 تاریک و تنوک نه موم نه چرا بوو
 چه ند لاویک به دزی چوونه ته ویله
 دابزانن داخو چوونه ئه م فیله

ههريهك له لايهك بهدهس كـوتانى
لاى وابوو زۆرياش له فييل ئهزانى
يهك دهستى كوتا لهسهه پشتى پان
ئهيوت: فييل خوشه وهك تهختى رهوان
گويى گرتوو ئه يگوت: بهس بنهريته
من باشترم ديت فييل باوهشپينه
ئهوهى ههه دهستى له لووتى داوه
وتى: فييل وهكو لوساوكى ئاوه
لاقگر ئه يقىژاندهك مردووت مري
فييل كۆله كهيه و لووس و بى گري
دهس له كلكدهر كهه وتبووه داوه
وتى سوتيند ئه خووم پهتكه و پساوه

گالتهى پى دههات مامهى فييلهوان
ئهيوت مهچنه شهه پى تير و كهوان
بهخه يال كهه متان له زۆر زانيوه
شهه لهسهه فييله و فييلتان نهديوه
گههه چراهه بايان رۆژيكي پروون
لييتان پروون ئه بوو ريگه لى ون بوون
كار تا نه يخه يته بنج و بناوان
دهمى تى وهردهى گـوناهه و تاوان

كى بهزهى دابى بهگورگى بهدكار
زولمى زۆرى كـرد له بهرخى ههژار

کوټره مار بکوژه مه لئى بيچووى ههن
نهک رۆژئى له پىر به قاچته وه دهن

سوارىک به رخىکى له گورگىک ستاند
خوى سه رى پىرى گۆشته کهى برژاند
چزهى گۆشت ئه يگوت به بانگ و هاوار
ئه گهر ههر بمخون چ گورگ و چ سوار

نامه وى بو من ببارئ هه وري
گش زه وى و زارى خه لکى دانه گري

له - يحيى عبدالعظيمى لحام - هوه که دواى شاعيرى بووه به قه سساب

ده لئىن شاعير بووى بو بووتنه قه سساب
له تانهى نه زان جه رگم کون کونه
جاران من چاوم له دهستى سه گ بوو
ئىستا سه گ چاويان له دهستى منه

له سراج الدينه وه

زانىوته ميوه بوچى شيرينه
شه كرليو نووستون له و ژير زه مينه
هه واکهى خوشه مه لبه ندى نه بوون
هه موو کهس به تاي کراسيک نووستوون

له مه لا ئه بو به كره وه

ئهوسهر چاوانه ي لهسهر ههردانن
فرميسكى چاوى جوانه مهرگانن
نهرگسى چاوكال ده مه و به هاران
كه ئه رۆين له لاي دهشت و كۆساران
چاوى جوانانه كه وتوونه بن گل
نیشانمان ئه دا گهر دوون له سهر چل

له كىلى قهبرى ئه بو عه لاي مه عه پرى نووسراوه

گوناهى بايم لهسهر منه و بهس
بو خۆم گوناهم نه كرد له گه ل كهس

له عه ره بيبه وه

نهرگس لاي وابوو وهك چاوى تۆبه
له خوشييان كرديه فيشال و بافیش
سهره ددانى تىك شكاند بۆبه
ئاو ئه خواته وه به لووله ي قاميش

له شاعيرى زهنگىي ئه مريكايى: ماك كرياوه، وه رگيراوه

هاواری زۆر لىكراو

من كىم؟ چۆن ژيام؟ بۆچ ئه مپۆ ده ژيم؟
په شم وهك ديزه م، په شم وهك په ژيم
په شم وهك له عنه ت وهك قورمى دووكه ل
په شم وهك به ختى بىكارى ته نبه ل

رەشم وەك مەردن بە رۆژی جیژن
كەس لە برودوای چاكەم نابیژن
دۆستم یەك یەكە و هەزاران دۆژمن
هەموو كەس بە سووك دەروانیتە من
و هەكو دەروانە كرمی سەر عەرزى
ئەستیرەكانى عاسمان لە بەرزى
دووربان خستەوه و ناھەق كوشتمیان
پێم پێ دەكەنن كاتى ناشتمیان
دەیان گوت ئەى رەش گلى گلى مەنزى
تەنیا هەر بۆخۆت دەچىهوه ناو گلى

پیاو و تەیم لایان بى قەدر و باوہ
ياساو دین بەشى منیان نەداوہ
هیچ باوہر ناکەن من هیچ بزەنم
لە دل رەشى وان من سەرگەردانم
شەو و رۆژ وەك سەگ كیشكچى مالم
و هەكو گەسك و بیل مالىان دەمالم
منال ژیركەرم، چیشكەم، پشیلەم
ئەسپابین چ خۆم چ قەوم و قیلەم
بۆ قەیسەر بەشەو بەزەم ئەدا ساز
بە رۆژ پردى بووم لە كورتى رى باز
كە نەشمان كۆبە و قەیسەرى رما
ئیمە میراتى ئەوانمان بۆ ما

به رۆژ قهسابم، كیـردم، به رازم
به شه و گۆرانیم، ههـڵپهـركیـم، جازم

ناخۆشیان ئهـویم، بۆچی؟ نازانم
ههـزار، بهـستهـزمان، بهـسوود، بێ زیانم
دلیان دهـلهـرزى نهـك خوینى گهـشیان
تیكهـڵ بهـ رهـش بێ و بچیتته لهـشیان
خوا نهـكا تهـبیات زۆرم بۆ بیتنى
ژنیكى سپى دلم بستیینى!
خړكه بهـش ناكا بۆ پیدادانم
گـرـیوه باسكه بۆ زوو خنكانم
به هیچ له دهستیان نایه رزگاریم
هۆردوو بهـش ناكا بۆ پارتیزگاریم
ناویرم چ بلییم، له بهر خۆمهوه
ناخ ههـلدهـكیـشم پيش دهـخۆمهوه
گۆرانى دهـلیم دنبهـگ لى دهـدهم
زۆر سهـرخۆش دهـبم سهـمایه دهـكهـم
دهـلیم له بیـرم بچى من رهـشم
له هۆز بیـگانه و له ژبن بى بهـشم
بهـلام له بیـریش بچى: زللهـیان
شهـقیان، بهـلغهـمیان، داربان، گوللهـیان
زوو دهـمهـیننهـوه سهـر پتی وشیارى
بۆ ههـستى پهـستى و سووكى و ههـزارى

ئەو ھەموو ھۆججەت؟ ھەر چۈنكى رەشم
كەمتر لە سەگ و دز و چەتەشم
رەشايى رەشيان لە بەرچا و زۆرە
گورگە، كىويىيە، بنیادەم خۆرە
نازانن كە شەو رەشە و ھەر دەشبى
كى لە جوانى شەو دەكرى بى بەش بى
شەو رەشە و ئەگەر بلین شەو نەبى
يانى سانەو، يانى خەو نەبى
رەش بووم ھەر رەشیش دەبم تا زیندووم
لەلای فیرعەون رۆژىك بەندە بووم
بولھەول و ئەھرام دەسكارى منن
شاھىدى دەرد و ئازارى منن
رېسمە و شىپانەى قەيسەرم مالى
بى پارە و بى نان بوومە حەنالى
لە كۆنگۆى بلژىك دەستیان پەراندووم
دەمىك بۆيەچى جورج واشنتون بووم

بەلام گەر زەویش گەرەم تەواوى
برېم ئەو رېگەى دوور و خوتناوى
فېرېووم لەو نیلەى بە ميسرا دەھات
باوهرى بەخۆ و بى دەنگى و سبات
كە «ميسيسىپى» بە من پىكەنى
پاشان بۆم گەريا، ھۆشم راجەنى

گیانم پیر بووه و ئیستا زۆرزانه
که ندال گوشاده وهک ئەو چۆمانه
ئیستا ئینسانم دهبی ئینسان بم
رهشیش بم دهبی وهک سپیه کان بم
فهرقی شهو و رۆژ لای خودا نییه
شهو بو رۆژ وهکو چاوهی کانیه
رهشی شهو شه پۆل ئەدا و ناسرهوی
تا رۆژی سپی لی دهردهکهوی

خزمه تکاری تۆن جوانی و جهوانی
گیانه شاهه نشای تاجدارانی
جوانی ته ختی خۆی دانا لیم پرسی
کی دهچیتته سههه؟ بو تۆی روانی
سروه تا باسی جوانتر شت بکا
ههه به باسی تۆ فیره زمانی
خویندنی بولبول بهستهی ئەوینه
به تۆی ههه دهلی بهری بهیانی
باغچۆلهی گولان مهست بوو له هۆش چوو
که با بۆی سینگ و مه مکی تۆی هانی
گول له داخانت خۆی کوشت خوینه کهی
خسته سهه کولمت تۆی کرده جانی
له گول وهرهز بوو په پوله وهختی
نه قلی لیوی تۆی له سروه زانی

زانيت ئيمه چين كه وتووين له بهر پيت؟
دلدار له بهر پاي خواوهندى جوانى

ژوان

ليم گهري بمرم تا ليت نه بر اوم
نامه وي بي تو ببيني چاوم
ئافه ريم شه وي پيكي روگرتن
سنگي نه رمى تو دلي گه رمى من
وا ليك چه سپاوين تاو ناده لينين
كول و كوي خومان به خه م ده مرتين

كه رسته ي ژن

خوای گه وره جاريك سه رده مى به هار
له كارگه ي ژيان ده ستي كرد به كار
له كوتر قنه و خه ت و خال له كه و
سرت له شنه و هيمنى له شه و
له بالدارى چووك نه رمى په رى مل
گمين له كوتر تاواز له بولبول
هاره له تاښگه و ناله له بلوئير
ترسى كه روئيشك و نازيه تى شيير
ئاونگ له به يان ئاوري ئاسكى سل
گرزى له خونچه و پيكنه نين له گول
له كارمامز باز له باز تيژى چنگ
فيز له تاوس و جوانى له پرشنگ

باربن له ههور و له با وازوازی
له رپوی و مهیموون فیلبازی و بازی
مهندی له زهوی و پهوانی له ئاو
پهشی له شهوه و پروناکی له تاو
تالی له کهکره و تام و بوی ههنگوین
له بهفرسهردی و له جهههنهه تین
پهقی له ئەلماس تورتی له پهنییر
له لافاو لیلی و بی گهردی له شیر
هینای و شیلای لیکی دان تهواو
کردی به ژنیک بوئاودهنگی پیاو

چپ گهردی گهردوون گهران کوشتمی
نهزان پهرسی بی نان کوشتمی
ههر چهوسانهوهی بی حهسانهوه
ئهی مردن له کوئی؟ ژیان کوشتمی

بۆق و گامیش

به گامیشی دهگوت بۆقتیک له ئاوا
چییه گامیش ههتا من بم له ناوا
بهۆقتینه و منیش ئەقیرم بزانی
له قییرین کامهمانین پالنهوانین
که وهرزیر ریز له توئهگری نهزانه
ههمووی ریکهوته کاری ئەم جیهانه

وتی گامیش به لئی دهنگت زولاله
به لام خو چه رمه کهت ناکریتته کاله
وهکو من نی که شیرت لی بدوشن
ئه گهر به هرهت هه بی بۆت تی ئه کوشن
ئه من په لڅ و که رهم ههس توش قهرت ههس
قهری بی کرده وهی تو ناکرئی کهس

میژه ری مه لا

مه لایه ک میژه ری کی بوو چ میژه ر
ده بوو سهیری بکهی دهینایه سه سه ر
هه لی دوری بوو بو به رچاو گه زیک شال
تژی ناوئاخنی کونهی په رۆ و پال
روالته جوان و هیژا بوو له چاوا
به لام تابیتژی ویران بوو له ناوا
دزیک هه ر لئی دهخه فتا تا رفانی
مه لا قیرانی: نایبهی گهر بزانی
وهکو خومه له به رچاو شهنگ و ریکم
چزانی کهس چ گهند و بن شیریکم؟
روالته بینه هه ر کهس له م جیهانهس
هه زاران ریشوو داو و دانهس

ده بوو بیزانیبا

ده لئین جارئ له گوندی ریبواری
بوو میوان له مائی جووتیاری

شهوئ شيو شوربه ماشى شور و شل بوو
 كه بانووى مال هه ليلووشى ته غارى
 كه هه لسا ده فر و ئامانان وه كو كا
 جړك هات هه ر وه كو داتاشى دارى
 ده لىن ميوان ده وارى خانه خو تيه
 وه كو نه ييىستبى خوئ دا كه نارى
 شهوئ جىيان له بهر ده رگاوه چا كرد
 كرا ريبازى نيو ژوور و هه سارى
 كه بانوو نيو هه شه و گوو تاوى دابوو
 هه لات بو ده ر به بارى پيى بچ سارى
 نه گه ييه جى و له سه ر ميوان هه لى رشت
 وه كو گام پش له سه ر شينكه ي به هارى
 وتى ميوان: كلوئى هوشى خو مم
 چما گوئى ئاو نه دام زرمه ي پلارى
 كه چه خماغه ي ده دا كونگت سه رى شه و
 ده بوو بمزانى سا باران ده بارى

كه مرد له يلا خه به ريان دا به مه جنوون
 ئيتر دنيا له بهر چاوى نه ما پروون
 به خه ي له ت كرد به رورؤ و داد و هاوار
 به شيوهن رويى بولاي مه قبه ره ي يار
 له گوړستان منالكي به دى كرد
 به چاوى سووره وه پرسى به وى كرد
 گوئى له يلا له ناو كام گوړه مه دفوون

وتی هیشتا له عیشقا کالی مه جنوون
له سه ره هه گۆرئ تۆزئ گل جیاکه
به یادی عیشقه وه بۆنی پیاکه
له هه ره خاکئ که بۆنی مه بلی لی هات
وه سه رکه خاک و خۆل ئه و جییه جیگات

پهنج و گهنج

یه کئی پیری جووتیر نه خوش بوو ده مرد
کوړ و کالی ئامۆژگاریی ده کرد
زه ویوزاری خوتان له دهس خۆمه دهه
نه کهن من بمرم و به په ندم نه کهن
له باو کم شنه فتگمه له م باره دا
که گهنجی هه به له م زه ویوزاره دا
بگه رین به شوینیا ئه دۆز ریتته وه
له رووتان دهرووی شادی ئه کریتته وه

له پاش ئه و له لای کوړگه لی مه رد و رهند
به ئاواتی گهنج راوه شا پیل و زهند
به بیل و به گاسن، به ته شوئی و به پاچ
له گش لایه ده بزوتته وه دهست و قساج
زه ویوزار گه لی جار سه روژتیر کرا
گلی کیلگه گشتی له بیژنگ درا
که پهیدا نه بوو کووپه له ی زتیر و زتو
وه کو پیشوو داچیندرا وهرد و شیو

وهها ليك درابوو زهوى گشت له گشت
له وهزى ترا يهك به سهه د بوو پرشت
كوران تى گه يين كاكلى پهندي پير
له رهنجى فره گهنجى زور دپته گير

دهرمانى دهباغ

له بازاى بوخنخوش فروشانى شار
دهسووراپيه وه مامى پيرى ههژار
به بهر لووتيدا چوو گهلى بوئى خوش
نهخوش كهوت و تاسا و گلا و چوو له هوش
يهك نه يوت دلى سست و بى هيتز بووه
ده ده يگوت دل سستى چى؟ مردووه
بژيشكى له وى راده برد له وه ده مـه
دهستى گرت و پرسى چ كارهس نه مه؟
كه پتى زانى پيستان دهنپته هه لال
وه كوئى كرد قولى جي قنه و زبل و زال
به بوگهن دهم و لووتى كابرلى هه نوو
دهم و دهس وه خو هاته وه و داي پشوو
له ناو بوگه نيدا ته مه ن رابرى
نه سه يره به بوئى خوش مرو بش مري

تاوانى ميره

وهرزير كه ره كه هى به ره وه له وه ر نارد
خوى خهوت و له پر گورگ كه رى خوارد

رووی كرده ته لاری مییری كۆره
 كـــــــارت وه بی، ناره وایه زۆره
 كوانی كهره كه م له تو گهره كه مه
 بی باره بهرم به جاری په كه مه
 مییر پیكه نی: خۆت هه له و په شیوی
 چۆن خۆت ئه خه ویت و كه ر له كیوی؟
 كــــابرا وتی راست ئه كه هی نه زانم
 پر ژانه له دهستی خۆم ژیانم
 پیتم وابوو كه تو به خۆ ده كه م من
 پاسم ده گری له حاندى دوژمن
 وه مزانی كه چاوی من چوو خه و
 بیاداری له دهوری من هه موو شه و
 نانی مه هه مووی فیری به فیرو
 گورگی زله بۆمه مییری وهك تو
 چاوم چوو خه و له خۆت كه خه وتی
 ده بویه له خۆت نه نووم، كه چه وتی!
 مییر به رزه وه بوو گوری له یاران
 كوا شیر و پم و گرووی سواران
 له م رۆكه وه سویند به نانی جووتیر
 ئه ونانه كه مه زن و میرده كا تیر
 تا گورگی له كورده واری مابى
 خه و نابى به دهوری دیده مابى
 وا راوه له شار و كه ژ، دهر و دى

چوارپڼ کهمه زوره گورگی دوو پڼ
هر چه ندى هه ژار و شوان و گوان
زبانى دى له من بسـيـنـى تاوان

فرشته

بو کور جنبو نه بارين مه لا ده بيژى پارين
تاژى مه هينه مالم فرشته ليم ده تارين
رژيکى کور به تاژى که رویشكى شينى هينا
تا دايکى کيردى تى نا مه لا گوشتاوى لينا
دوگردى نوپژى تا رژ به شانى تاژيدا دا
کوروشمه بو له دهورى نه وهک له شانى لادا
به بيان به دهم نزاوه به تاو نه پاراپه وه
به رهوت و دهم گرم بى به راستى هوت داپه وه
نه گوشتاوه و پرشته له تون خهم ره وينه کم
دهردت له سه د فرشته تامه زرو شکينه کم
فرشته بى، به بى گوشت له مالى نيمه ناژى
که رویشكى بينى بو من فرشته بيکه تاژى

هه ژار هه ژاره

ميشووله بيكى لاواز، له بهخت و ژين نه پازى
رووى کرده لاي سليمان به نيازى دادخوازى
هاوار و داد له دهس با، مه ودا به نيمه نادا
زورداره پيى بفرموو با لا له نيمه لادا

فهرمووی گلهی به‌ته‌نیا لای ئیمه سوودی نابین
پیتویسته هه‌ردوو لای بئین بئین به با که با بئین
میشووله چوو له دووی با، با هات و پیشی رادا
به ویزه‌ویز ئه‌نالی له کاتی گیانه‌لادا
بئین زۆر له پاسستی زۆردار په‌واشی نار‌ه‌وايه
هه‌تا جيهان جيهانه ميشووله ديلي بايه

به‌رداشی هه‌ل نه‌به‌ستوو به ته‌وه‌ره و بسته‌وه
به‌شدار به‌ناره‌زووی ئارد لیتی نیشته و ده‌یلسته‌وه
ئه‌و سه‌گه‌ش تولیکی تر ده‌یلسته‌وه له دو‌واوه
ده‌یگوت هه‌ر بیره دادی چی به‌خه‌یال خوراوه
قازی چاو ئه‌قوچینی یان کویره و چی نه‌دیوه
جیژنی دزی پیتی وایه جیژنیش مالی هه‌تیوه

که‌رویشکاوا

له ئه‌حمه‌د شه‌وقییه‌وه

پارچه زه‌وییه‌ک هه‌بوو که‌رویشکاوا
گشتی پوشرابوو له شینکه و ئاوا
ژیانیان خو‌ش و به‌مندال و به‌مال
بئین ترس بوون له گه‌مال و له ته‌مال
فیلی زۆردار دلی خو‌ی لی ره‌ش کرد
زه‌وییه‌که‌ی له‌ت به‌له‌ت و به‌ش به‌ش کرد
هه‌بوو که‌رویشکی جه‌اندیده و پیر
خاوه‌نی پیر و به‌ته‌گبیر و ژیر

بانگی کرد هو گهلی که رویشکاوا
مردنو خوشه نه ژینی ئاوا
نه بنه یهک کاری هه مووتان گهنده
رهگی سه ربه سستی به یه کبوون بهنده
له هه موو لایه که وه لیک کو بوون
که تنه راویژه وه بو سه رخو بوون
هه لبرئیران له نیواندا سی کهس
چاو له پایه نه بوو زانا با و بهس
تا کو پیلانی و هها ریک بخری
فیلی زوردار له زهوی دهریکری
یهک وتی: کاره که زور دژواره
بار بکهین باشتره چار هه رباره
گشتی واتن کپی کهن ئەم دهنکه
مه رگمان خوشتره نهک ئەم نهنگه
وتی دوو هه م که له تیره ی کیوی
کهس گزی زان نییه هینده ی ریوی
هه یه پیویستی به راویژی ئەو
مزی بیریشی دوو که رویشکی قه له و
ئهمه وتیان وته یه بی سه روبن
بی فهرن دوژمن و بییری دوژمن
سیه مین راسته وه بوو بو گوفتار
وتی خزمینه به گهل ده سده نه کار
دهستی گهل هیزه به گهل با پکوشین

بوودریتک هه‌ل بکه‌نین دای پۆشین
 فیل شه‌وئ یان له ره‌وئ تی ده‌که‌وئ
 زۆر به شانازی ده‌لین لی‌ر و له‌وئ
 چونکه ده‌سمان به‌ده‌سی یه‌ک ئە‌سپارد
 یه‌کیه‌تی ئیمه‌ سه‌ری فیلی خوارد
 هه‌رچی که‌رویشکه‌ به‌ گف‌تی شاد بوون
 فیله‌ که‌وت و، که‌وتی و ئازاد بوون
 هاتنه‌ کن سی‌هه‌م و گوتیان شامان
 تۆی و بو‌تۆبه‌ ژیان و سامان
 وتی: نا، ئیوه‌ هه‌له‌ن، ئە‌و جی‌یه
 پی‌و بل‌یم شایه‌نی شانی کی‌یه؟
 ئە‌و که‌سه‌ی پی‌شی له‌ تین و تاوا
 بانگی کرد: هۆگه‌لی که‌رویشکاوا

هه‌لۆ هه‌ر به‌رزه

پایزه‌ دار و ده‌وه‌ن په‌نگ زه‌رده
 با ته‌ز و سه‌رده به‌ تۆز و گه‌رده
 دیاره‌ لای شه‌خته‌یه‌ ناخۆش خه‌وه‌ری
 داره‌ خۆی ده‌رنی خه‌زه‌ل هه‌لده‌وه‌ری
 هه‌وره‌ په‌شپۆش و به‌ گه‌ریه‌ و ناله
 سه‌ره‌تای شیوه‌نی مه‌رگی ساله
 به‌ گه‌زی سه‌ردی هه‌ناسه‌ی که‌ژ و کۆ
 ژینی خۆی هاته‌وه‌ بی‌ر پی‌ره‌ هه‌لۆ:

داخەكەم بۆ گور و تینی جوانیم
 ئەو دەمەی چۆن و چووم، بۆ وانیم؟
 ھیز و سۆمای نییە بال و چاوم
 مامەو ە گەردە نشین بئی راوم
 دوورە گوشت پۆر و کەوم، وەردە کەوم
 گوشتە نیچیرئ مەگەر بیتە خەوم
 پییرییە پایزی وەرزی ژیانە
 وردە ھەنگاوی بەرەو گۆرناوە
 وا ھەلۆی مەردنە راوی کەردم
 راوبەتالی منە ھاکا مەردم!
 مەردنیش ھیندە نە سووکە و سانا
 سەری لی گۆیژە ھەزاران زانا
 چم بەسەر دئ کە نەمام و مەردم
 پەری بەربایەک و خۆلی وردم
 گیان بەرەو کوئ دەفرئ روون نییە بۆم
 تۆ بلیی پچتەو ە لای باو ە ھەلۆم؟
 تۆ بلیی راوی ھەبئ لەو بەرزە؟
 پاش ھەموو چەرمەسەرە ی ئەم عەرزە
 داخە ئەو رازە لە بن سەپۆشە
 سەفەری نابەلەدی ناخۆشە
 دل و دیدەم کە بە دنیا فییرە
 چەندی پیم بکری دەمیتنم لییرە
 ژین گەلی شیرنە فییزی ناوی

بۆ مەبەست سەر دهنه وینم تاوی
 چاری ئەم دەرده له لای قـالاوه
 گەرچی زۆر پیرره به لای ماوه
 دهچمه لای و بهوه چم لی نایه
 رهشیییه و ئاوی ژبانی لایه
 سەر نهوی دای له شهقهی شابلان
 هاته ویرانهیهکی جی مـالان
 بوو به میوانی قهلیکی روورهش
 چهپهڵ و رژد و له مهردی بی بهش
 قهه قری: لیم مهیه پیش زۆرداری
 خوا شوکور زۆر به کهنهفتی دیاری
 زوویه چیت لیم گهرهکه پیم بیژه
 دوور له من بگره لهشم به نوپژه
 وتی ئەه لاله قـهلهه ههر لاوم
 پیرم و زۆر له مهرگ ترساوم
 هه مه پرسیک و دهبی بمبووری
 هۆی چییه توکه له مردن دووری؟
 وهک دهلین ئیوه به چل سال بارن
 تووشی تووش نایهن و کۆسپ و بارن
 ری یه کم پی بلی بۆ ههرمانم
 تۆی له لات دهست دهکهوی دهرمانم
 سویند ئەخۆم پاشی ههتا بشمینم
 ههرکههوی راوی بکهه م بۆت دینم

قەل گوتى: ھۆزى ھەلۆ زۆر خاۋن
سەيرە لام چۆنە كە خاۋن ناۋن
باب و كالت بە نەزانى مەردن
بىرى سەربەرزىيە ۋاى لى كەردن
ھەركەسى بەرزەفەرە زوۋ دەمەرى
باى بلندايى سەر و دل دەگەرى
مالى ئىۋە كە لە لوتكەى كىۋە
لاى جن و دىۋە بەلاى زۆر پىۋە
خوینە پۆر پۆرگى دەخاتە خوینى
گۆشت كەۋى تازە گەرفتى دىنى
جگەر و سى و دلى مامەر ژەھرە
تا ۋەھابى تەقەلات بى بەھرە
دەتەۋى زۆر بىرى، خۇش رابوئىرى
خۆ لە پەندەم گەرەكە نەبوئىرى
ۋەرە ۋەك ئىمە بىرى نەم و نەۋى
شە ۋە لەسەر گەندەلە دارىك دەخەۋى
خواردى باشى كە تۆنە تەدىۋە
گۆشتە بارگىنى گەنى و تۆپىۋە
كەردنى چىنە لە پەين و شىياكە
تاۋوتىنى لەشە بۆدل چاكە
پەندى باپىرە بە مىرات ماۋە
خوینى زامى كەرە سۆمەى چاۋە
گەفتى من گەۋھەرە بۆت ھەلپىرم

تاقه دوو ریت له بهره، پیت بیترم
یان له ناو بۆگه ن و نزمایی ژیان
یان به سه ره رزیه وه بسپییره گیان
راچه نی له م وتیه پییره هه لۆ
هاته بهرچاوی گه لئ کهنه و کله
کهوته ناو گیتژی خه یالات و خه مان
مان نه گهر و ابی چ شرینه نه مان
وتی: پیروژ بی له خوت نه ژینه
جهژنی تو بومه شه پور و شینه
کی به سه ره رزی ژیبای تاوی
ژینی قالاوی به پووشیک ناوی
چاوه پتی مه رگه گیان با بیبا
پهرو با لم له چیا با بیبا
به هه لۆی کسه له ژین بی بهش بم
نهک هه زار ساله قه لی پروورهش بم
بۆ شتییک ئیسته له خو بیزارم
من هه لۆ بۆچی به تو بوو کارم؟
مه رد نه گهر کاری به نامهردانه
دهردی سه رباری هه موو دهردانه

کهوته خو دای له شه قه ی بال دیسا
ئاگریکی له دهروون داییسا
راسته خو بۆ سه روو هه ر بۆ سه رچوو

ههردی جی هیشت و له ههوران دهچوو
قهل ههزار سالی ژیا بهو ته رزه
سه رنهوی و هیشته ههلو هه ر به رزه

خوی خوشتر دهوی

پیریتنی کچی هه بو جوان و نونه مام
تا قانه یهک نه باب و برای بوو نه پل نه مام
چاوباز و پر له ناز و وه ککو ناوی ناز نه نین
رووخوش و شوخ و لپو به بزه و دهم به پیکه نین
رژژیکی سووکه تایه کی گرت و له جی کهوت
دایک نه رژژ له تاوی سرهوت و نه شهو خهوت
له خوا نزا و نیازی نه کرد: خوا به وام نهوی
من بمرم نهو نه خوش نه کهوی و دهردی لیم کهوی
کووپه ی سهراوله ی که په کی هه لپه سارد بوو
چیلک سهری له کوپه که دا گیری خوارد بوو
یادئ که دیتی چوارپه لی زل مل به کووپه وه
پیمیردی خواشی بیستبوو سهیره. گوتی: هه وه
گریا و گوتی نه خوشه که من نیم کچی منه
گیانی بکیشه له رزی له له شدا و له مردنه
هه رکهس وتی که ژینی به لاگی پری تو نه کا
هه رگا به ترسی مه رگی به زمووی درۆ نه کا

بو ناکه سان که دهستی نیازت دریت نه که ی
پردیکی هه ل ده به سستی له ئابروو ده په ریه وه

خه لکی هه موو کهرن، منی خه و دیته بی زوان
توانام نییه بلیم و بلیم نای بیهن ئەوان

خیوی گول و فرمیسک

خیوی گول دوتینی له سهیری دهشت و دهر
تازه پشکووتوو گولیککی هاته بهر
دی له ناو په لکی گولا سنی دهنکه ئاو
ریتزه په رژیینی گه لا گرتوونییه ناو
خیو:

بییم بلین ئەی خشلی رووی گول ئیوه کین؟
خه لکی کوین و چۆنه لیره نیشته جین؟
یه که م:

نیشتمانم عاسمانی نیلییه
شه و نمم بی من گولتی شهوقی نییه
ده چمه وه بالا که ره ژ دئی پرتهوی
چونکه دهیکا سه ره زهوی پایهم نهوی
دوو هه م:

من له دهریای پانی بی پایانه وه
بوومه هه ور و چوومه رووی عاسمانه وه
دهنکه بارانی به روپشت ئەتله سم
موخته کیر دوزمنمه دوستی بی ده سم
من که دیمه خواره وه هه ره ئەو ده مه
چاوی جووتیار و په ری گول جیگه مه

خیتو روو به سیتهه م:

تۆ که بیدهنگ و کزی هیرانی تۆم
تۆش وهکو ئه و جووته خۆت هه لکیشه بۆم

سیتهه م:

ناز له سههر چبکه م بلیم چی و چیم ئه من؟
قه تره نیم و ره مزی به دبه ختیم ئه من
هیچ، که شانازیم نییه بیلیم به خیتو
ههر له ناو قامووسی بوونیش نیمه نیو:
«نازه نینی کیژی جوتیاری فه قیر
داوی عیشقی هاته رتگه و کهوته گیر
کیژ و کور دایان به یه کتر گفت و دل
بوونه یه ک گیان، یه ک به دهن، یه ک ئاوو گل
دیتنی یه کتر بوو دلخوشیان و بهس
وهک ئه وان بو خوشه ویستی نه بووه کهس
دایک و بابی ههر دولاش دایان که لام
نازه نین برۆا به بووک به کراسی خام
پیشکه شی ئاغا که ئه سپیکی ده ویست
گویتی گران کرد ناله وو زاری نه بیست
بوو به چقلیک و له به نییانا برۆا
کور له تاوان مرد! هه لئى نه گری خوا
چاوی کیژیش ئه منی خسته ئه و گو له
خۆشی ئاویتته ی گله کوشته ی دله»
من که ئاوی چاوی به دبه ختیکی وام

وا له غهم و زام و به بهدبه خستی رژام
هاوده می و ناو کـۆری یارانم له چی!
نازی وهک ئاونگ و بارانم له چی؟
خیتو:

ئه ی نیشانگه ی عیشقی دلداریکی پاک
گه وهه ره تا قانه که ی سه ر پوویی خاک
ئه ی رژاوی دهستی جهوری نئه مین
ئه ی موقه دده ستر دلۆپی سه ر زه مین
مافی شانازیت به سه ر عه رزا هه به
ناوی تۆ گوم نابئی تا دنیا هه به
دژ مـه به ره ژۆئی ده بی هه روا نه بی
بۆ گلینه ی چاوی خوینمژ تانه بی

* * *

له نامیق که مالی تورکه وه

له سه ر گۆره که ی نووسراوه

گه لۆ فریشته ی ئازادی دیته ناو ئیمه ش!
ئه مه م خه یال بوو که گیانی به ری ده کرد هه ندام
مه رگ نه گه رچی فرپی دامه کۆری خامۆشان
هه تا به یانی هه شر بۆ گه لم له شیوه ندام

* * *

له ئه بو نه واسه وه

بیری گوزه شته بو ده که ی؟ بۆچی ده خۆی خه می سبه ی
کاتی گوله، به رهنگی گول تیکه، بنۆشه پیکي مه ی

ئەو مەيە وا كە فرکراو گەيشته جەرگ و ناوہوہ
دیتەوہ پوو بە رەنگی ئالّ لە پوو مەت و لە چاوہوہ

لە نازانم کیتوہ

هەزار دەوران گەرا مەيگیتري گەردوون تا هەلێکم هات
لەبەر پییری ئەویشی لێ پزاندم دەستی لەرزۆکم

ئەم پیتکەنینه تالە لە گریان بە کولتەرە
گریان دەری نەبرد دەگەلم دامە پیتکەنین

کە خاوەن شیعەر بمرئ نرخی قسەي
لە زێر و دۆر و گەهەوہەریش زیاتەرە
دەساکێ لە دنیا بە شاعیر دەگا
کە مەرگی لە ژینی گەلێ چاترە!

فرمیسکی هەتیو

لە پەروین اعتصامی یەوہ، ۱۳۲۴
رۆژی بە کووچە یە کدا دەرویی پادشایەک
لە هەر کۆلان و بانیک بوو بە هەرا و قریوہ
پرسی هەتیوئ بێ کەس چییە دەدا تروسکە
لە تاجی پادشادا؟ جوانی وەهام نەدیوہ
کەسێ وەرانی داوہ: لە کوئی دەناسین ئیمە؟
هیندە یە یە بە پوولی زۆر و فرە ی کربوہ
پیرتێژنیکي بیکەس گوتی: ئەمن دەزانم

فرمیسیکی چاوی ئیمه و خوینی دلی هه تیوه
 به بهرگ و چیتی شوانی ئیمه فریودراوین
 گورگه له پیستی مهردا، ههزار زگی درپوه
 نه و شیخی گوند و نه سپی کرپوه ریگریکه
 گه دایه شا که مالی مسکینه که ی برپوه
 له دورپی تاجی پاشا دیقهت بکه ی دهزانی
 فرمیسیکی دانه دانه ی هه تیوه هه لوه برپوه
 ههزار له پهندی بی سوود چته دهگه ل نه زانان
 نازانی ئیسته ناهه ق پرزه ی هه قی برپوه

پاش هه رای شه هریوه ری بیست، تا ماوه یه ک نازادی قه له م له باوبوو: لاوه کوردیکی سنه بی به ناوی
 دوکتور سمایلی ئه رده لان، بۆ خزمهت به هاو خوینانی هه و ته نامه یه کی فارسی که ناوی نابوو (کووهستان)
 له تاران بلاو کرده وه. زۆری به هره به کورد گه یاند. کوردی ناوه کی و لاوه کی و خو مالی لیکتر بی ناگای
 پیکه وه کرده ناشنا. هه تا توانی دهنگی کوردی به شخوراوی به خوینه رهوان راگه یاند. جاروباریکیش
 به خشکه هۆنراوه ی به زمانی کوردی تی داخنی. که دیکتاتوری شای پاشین دهس پی کرا، نه و دهنگی
 کوردهش داخرا. من که زۆر خو شم گه ره ک بوو، چهند و تاریکم بۆ هه نارد و چاپی کردن. هۆنراویکم که به
 کوردی بۆ نووسیوو، باسم به چاکه کردبوو؟ له ژمارتیکیدا خو ی گونجانده، که نه مه بوو:

بوکان - ۱۳۲۳:

کووهستان

نامه ی کووهستان نه و نه ستیره ی تو
 ورشه ی پرشینگت دای له هه ردوبو
 شه وه زهنگی کورد، دهر د و نه هاتی
 نه ستیره ی به ختی، تییدا هه لاتی
 تو نه و نه ستیره ی پیوا لیت پروانی
 چه ته و پیوه دهر به پیوا نازانی

تۆنەو ئەستىپىرەي: ھەلدى بە پارشەو
موژدەي رۆژ دەدەي راپەرىن لەخەو

پەرت وەك پەرى پىرۆزە پىرۆز
داژدار و چاوسوور لەناو گەل و ھۆز
سىبەرى بالت لە ھەركەس بدا
وازی لەچى بى؟ بەئاوات دەگسا
سىمرغى كوردى، تۆ بە ھۆى شابال
بى بابان دەكەي لەسەر زالان زال
بازى بەودمى بۆ كوردى ھەژار
كوندى بۆ دەزگاي خوينخۆر و زۆردار

كوپستانى خىلى بى ئەنوا كانى
بۆ تىنووى كوردان: كانى بۆكەنى
زستان كە رۆيى خىلى كوردستان
شونيانە دەبزوون روو بە رووى كوپستان
كە بەفر و سەرمای بىست سالى چۆو
ھا، خۆ دەخەينە باوھشى تۆو
تا تۆمان ھەبى؟ خەمى چمانە؟
كى لىمان دەگرى: بىر و بەھانە؟

كوردە، كۆھستان بەناو ئەنواتە
لە تەنگاناندا باب و براتە
كۆھستان، يانى: كوا ھەستان لەخەو
بۆ بىھەستە باز لە روو بەرووى كەو؟

هاواری تۆیه له پاته خسته كهت
بۆت تهخت دهكا: رېگا سه خسته كهت
كوهستان، بۆ كورد: هوميدي و قهلا
خوا بتپاريزي له دهرد و بهلا

۱۳۲۵ شه مسی، له فارسییه وه:

خیتی گول و وهنه وشه

خیتی گول دوینی له سووچی چه من
كهوته مهلبه ندى سويسنه و ياسه من
گولى دين له ناو سه وزه ی به هارا
هه موى وهك پهرى له له نجه و لارا
وهنه وشه له گشت جوانتر و چه له نگ
به لام له شهرمان سه رنهوى و دلته نگ
پیتی گوت: ئەى نوورى گلینه كانم
ئاره زووت چيیه؟ بلتی، بزنام
به دلخوازی خۆت ده تده من داخواز
كه تو وا جوانی و وا به غه مزه و ناز
گوتی بدهیه سه وزه و شینایی
ون بم له بهر چاو ئەهلی ئاواپی
نه وهك گولبژیر بی به کن مندا
هه لم پسینی له بیخ و بندا
نابینی مهست و خه والووی غه فلهت
نه ئە من و جوانی نه ئە تو و سنعته

سالی ۱۳۲۴ بۆ سالپیتوم نووسیوه که له بن ههر مانگیکدا دوو بهیت بنووسری:

خاکه لیتوه

کورده گیان یاخوا جیژنت پیروژ بی
به هاری ژینت جیژنی نه ورۆز بی
چهند دلگوشایه خاکه لیتوه کهت
پیروژه رهنگه شاخ و کیوه کهت

بانهمه پ

مانگی بانهمه پ له کورده واری
به ههشت له دنیا خوی داوه دیاری
کهژ پۆشی له گول چادری سوور و زهر
هاری هه لدیتران دهرمانه بۆ دهر

جۆزهردان

رهنجبه ر با بهس بی سهیری گویتسوانان
له دهستی تۆبه چاوی ئه عیانان
واجۆزهردانه و کۆچی به هاره
سه رهتای رهنجی مامی جووتیاره

پووشپه پ

یاخودا هه رکه سی کوردی خوش نهوی
وهک پووشی پووشپه پ به روودا کهوی
به داسی مهردی پالهی کوردستان
بیدهن له تایه بۆ ساردی زستان

گه لاویژ

گه لاویژه کهی به ختت له ئاسۆ
دهرکهوت، چابوو تۆ نه بووی رهنجه پۆ

نرخى ئەم مانگە پارەى گىيانە
جىيژنى سەرسالى كۆمەلى ژيانە
خەرمانان

ۋا رەنجى سالىت هاتۆتە بەرھەم
رۆژى ماو زۆرن، نەبى كەترە خەم
ئەمسال تۆنەكەى بۆ سالى دوايى
مانگى خەرمانان دەكەى گەدايى
رەزبەر

رەزمان هاتە بەر، لەخەم بووين رزگار
رەزبەر بە خىر بى بۆ كوردى ھەژار
پىپو لە مپوھ ئەم دەر و دەشتە
راستى كوردستان وینەى بەھەشتە
خەزەلۆەر

دوژمنمان بىرن بە دەرد و بەلا
ۋەك بە خەزەلۆەر دادەرژى گەلا
ئاوردوو داخە كورده زستان دى
بەفر بەرپوھ بۆ كوردستان دى
سىخوار

سىخوار خۆى نواند لە بەر پەساران
سەرمات، دىرا بەرگى ھەژاران
نا نا، تۆمانگى دلخۆشى و شادى
تپتدا ھەلكرا ئالاي ئازادى

به فرانبار

وا به فرانباری رووگرژ و تاله
كورده گيان وهختی خزانه ماله
هاوین پهیداکه، ئەمڕۆ بی پۆشه
پیاو به ئیروو بی؟ زستانیش خۆشه

رێبهندان

رێبهندان گهرچی رێگه بهندانی
گلینه ی چاوی گهلی كوردانی
له نیو مانگاندا جوان و رووسووری
له تۆدا كرا جیژنی جومهووری

رەشه مه

رەشه مه، نامە ی به هاری هینا
كوچی به خیلێ سهرمايه لینا
پنووی رووخاندن توپخانه ی شه مال
كورده دلخۆش به نه ما ژینی تال

سرود بو پیشمه رگه

۱۳۲۴ شه مسی، مهاباد

ئەمه پۆلی لاوان و گهنجی ولات
به قهلبیکی پر هیز و عهزم و سبات
به روحیکی خاوین به ئیمانی چاک
به قورئانی پیروژ، به یهزدانی پاک
به نامووس و دین سویند دهخوین گشتمان

که ته خسیړئ ناکه یې له ږټی نیشتمان
به یاری خودا تاک و ئاخر نه فسه
ده کوشین و ئهم خاکه ناده یې به کسه

کورې کوردی گوردین، نه به رد و نه به ز
له شه ږ مه ست و سه رخوش نابین و ډه ز
هم موو په نجه مان ئاسنېن و قه وی
له بهر هه یبه تی مه ده له زوی زه وی
هم موو بیچوه شی رانی شی ر هه لدرین
وه کوه به بری ئازا و پلنگی درین
ئه جهل وا له لووله ی تفهنگی مه دا
ږها نابین دوزمن له چهنگی مه دا

هم موو ده ستمان داو ده ته ده ستی یه ک
به قه ول و به ږوح و به مال و به چه ک
هه تا ماوه قه تریکې خو ټینی به دهن
ده بی برژی بۆ ږټی نه جاتی و ده تن
بکوژ ټین له ږټی حی فزی ناموس و دین
گه لی خوشتره نه ک به دیلی بژین
هم موو سهر له سهر نیشتمان به خت ئه که یې
هم موو ږټیه کی سه ختمان ته خت ئه که یې

بژی کوه واری له ئازادیییا
بژین لاهه کانی له دلشادیییا

سروددیک

کوردستانی نیشتمانم، رووگه و ههوینی ژیانم
به دیمه و خوشه ویستیت، راهاتون چاووزمانم

تو به ههشتی سه رزه مینی، جوانی بی وینه ی جیهانی
پر له نهوت و زیر و زیوی، پر له پیت و دهغل و دانی

داگیری کردوی بیگانه، بو کونده بوو بوویه لانه
دژ مهبه، ده بووژتییه وه، بهر ته سک و تهنگه تهنگانه

سه ربه خو بوونت نزیکه، رۆله ی نازات پیگه یشتوون
دهمی خه نجهر تیژ کراون، بو تۆله ت دهس له سه ر مشتون

کیژ و لاوی نازاد یخواز، شییری ته لار له لان ده رچوون
چاری داگیرکه رانی کورد، یان گیان ده رچوونه یان ده رچوون

کورد و کوردستان په رستم، سویند به و رووگه ی خوشه ویستم
تا دوژمن له خاکمدا بی، نابیی له خه بات بوهستم

کاویتی له میژینه یه ک

ئوسا که خورده پایه کی بی مایه بووم له تهرهغه و پاشان له بوکانی ده ژیام. له سایه ی ماله ئیلخانی و
به تایبه تی کورانی حاجی بایزاغا، له زۆردارانی لاوازخۆر پارێزرا بووم. دهگه ل ئه حمه داغا و قۆج بهگ،
مهراقی قسه ی قۆرمان بوو، ده مه لاسکه ی سه عدی و حافز و مافزم ده کرده وه - که ئیستا له بیروونه وه
دوو په مه زانامه نه بی - که ئه و سه رده مه گوتمومه و بردوومه بو ئه حمه داغا:

په مه زانی ۱۳۲۲، بوکان

شایان بو سه فه ر گرتی ته داره ک

لیم وه ژوور کهوت مانگی مباره ک

ههستام له بهری، گهلی به قه در
به خیرم هیتنا و بردمه لای سه در
به رتیلی دهر د و بیگاری دوایی
که بابم بۆ کرد، بۆم لینا چایی
ویستام روو به روو تا رۆژ دهس نه زهر
شه و گار که رابرد، نزیك بوو سه حهر
عه رزم کرد: چۆنه لیهرت ده بینم؟
خۆ نه ته هیناوه مایه ی له رزینم؟
فه رمووی: نایه وی بی بی سه حه ت
زۆر له میتره هه ی ئاسووده و ره حه ت
من یازده مانگه نامبینی له مال
چوومه دروینه ی په له گه می سال
نه جاتم داوه دروینه و کی شه
برپومه ده مبین بنتا له می شه
کارم ته واوه، گیهریه واده ی
فه وره ن تیگه ییم چییه ئیراده ی
قوشقی بووم، دلّم واقی برده وه
رپی هه لاتنم تا قی ککرده وه
هه ستا به گورجی، زانی به سل بوون
لای دهرکی بری، گیرام خر مچوون

پشتی خوراندم، فیته ی بۆ لیدام
چه له مه ی رۆژووی له مل گرتیدام

به «نەبخۆی باشە»، به «خێره خێره»
 توند دەمی بەستم وەک پانیتر گێره
 بیست و نۆتایه کڵۆشێکی خاو
 به منی گێره کرد ئەو مانگه تهواو
 له پاش وردە کۆت که زانی مردم
 گوربسی کیشا و به رهه لداي کردم
 فەرمووی «سبەینێ با به رهه لداي
 شەش رۆژی دیکەش دەبێ تێداي»
 مۆزم کرد زانیم که گێره ماوه
 تا نیو «قەرە گۆیز» ئاورم نەداوه
 دەستم دامینت ئیلخانی زاده
 تکام بۆ نەکهی قەت بەرم نادا
 سەد سوۆفی ههیه پشت پان، مل فیله
 به وان گێره کا پەرش و دیمیله
 راوهستی که گوتی «هەر دهی هینمه وه
 هیندیك رېخۆلان بخووسینمه وه»

جیژنان عاده ته له نیو په عایا
 ده بهن بۆ ئاغا توحفه و هه دایا
 لایبقی حوزوور دیاری جوان و شیک
 نهم بوو به غهیره ز دوعااو ته بریک
 عه رزی ته بریکم له و عیدهت هه به
 شاییم به و رۆژه سه عیدهت هه به

يا خودا تا حەر شه له سهەر شان و پيل
 تا تيبى ده توورپى نه فخرى ئيسرافيل
 تا لوله ده كرى سه مای سه بزپووش
 تا دهن كیوان وهك عیهنى مه نفووش
 دايم جه ژنت بى و جه ژنت پيرۆز بى
 به هارى ژينت جه ژنى نه وروۆز بى
 * * *

رهمه زان نامه ۱۳۲۳ - بۆكان

خيله كهى شه عبان هه كۆچى لينا
 مانگى مبارهك ته شريفى هينا
 داسى زهردى كرد به پيش قه راوۆ
 خورپه هات خه لك له جهرگ و له دل
 هه موو تىگه بين له فيك و هويان
 دوعاى مه حفوو زيان ده خویند له خويان
 هيچ نه گه پاره پاره به پارانه وه
 ته شريفى هينا ناو بۆكانه وه
 به و دهنگى ناخوش «عه به» ي گزيرى
 قواوى كرد شهوى به بى خوگيرى*
 دهس دهنه داس و وهرنه هه ره وهز
 حوكمى حاكمه و خو مه كهن ناحهز
 هه مووى دهستى كرد به بۆله و پرته
 له هه موو قۆلك پهدابوو سرته

* بانگدهر ناوى مه لا عه بدوللا بوو ، دياره مه لاش گزيرى رهمه زان به گه .

لیکرا هه لاتن، ما، هه مه باهم
 هه ژار و رۆژو وهک به نگین و مه مه
 شهوی هه رمابوو چوومه سه رکاری
 بی ئاوال درووم هه تا ئی سواری
 نه چا، نه سیغار، نه نان، نه ئاو ویک
 نه بن سیبه ریک، نه خه وتن تا ویک
 هه تا تاریکان نه مابوو حالی
 به سه د کلکه له ق گه میه وه مالی
 ته مام بوو هه لیم، له پریکی رۆژوو
 دیسان وهک دۆلپا سواری شانم بوو
 به «خه یرون له کوم» ئیقناعی کردم
 پی پی بو پی و نه دی نیه تی بردم
 ده می دادرووم به «خه یتی نه بیه ل»
 «سومه نه تیممو» ی لی کردم مه ته ل*
 به ری شیست باقه، رۆژی شازده بهر
 هه تا ئی سواری پی پی ده برده مه سه ر
 جیی سی ته غاری پی دروومه وه
 هی زم لی برا، مه حو بوومه وه
 به زه ی پییم داها ت، فه رمووی جاری به س
 سه ی مۆله ته برۆ، مه ره خه س
 په لیک جو ماوه له شه شه کانی
 نه ویش به شه ش رۆژ ده دروویه وانئ

* خیط: هه ودا، ابیض: سپی. نه وسا منیش وهک مه لای کورد خوشکی صادم به لامی قه له و ده زانی و ده گه ل مه ته ل خشتبوومه ناو ته رازوو ویک. لیم بوورن.

ئەمجار يەكجاری نامیئىنى كارت
تا سالتىكى دى خوا ئاگادارت

ھەر پلاوم خوارد، پەيدا بۆۋە ھىز
جا ۋەرە و ھەلىق بەرەو قەرەگۈيز
وا ديسان ئاغا پەنام ھىناۋە
نەجاتم نەدەى خراب قەوماۋە
ھەزار دەرويشى لى كۆبۈنۈۋە
با پەلە جۆكەى بۆ بدرونۋە

ھەر كەس ساز و پرووت «ھەرچى شك دەبا»
جىئان بۆ ئاغا ديارىيەك دەبا
من كە دوعاگۆم دوعايە ديارىم
ھەر ئەمەى تىدا حوجرەى ھەزارىم
جىئنت پىرۆزى، پىرۆزە سايە
لە خوداى بەرز و مەزىم تەمايە
تا دەفەى دەرويش دەبىتە فرۆك
تا ھەموو شاعىر دەبن ساز و كۆك
ھەتا زەرگ و سىيخ دەبىتە برنوۋ
تا ئاغا دەبن بى كىبىر و خوشخوۋ
تا كورد دەبنە يەك، ھەموو دەخوتىن
خۆلە ژىربارى دىلى دەردىن
تۆ ھەر بىئىنى بە ژيانى شىرىن
تا ھەزار ھەزار لە سايەت بژىن

ههژار ئامۆژگاری بۆ شێرکۆی کورێ خۆی دهکا

شێرکۆ کورێ خۆشهویست و ژیرم
زاخاوی مهژیم و هۆش و بیهرم
پنج و رهگهزی دل و گهییانم
خونچهی شهبهقی باخهکهی ژیانم
هیشتا بهتهمهنا منال و کالی
وهک دهربهدهریم دووازه سالی
هههرچهنده کورێ منی ههژاری
دووا رۆژی ههژاره نادیار
لیم روون نییه پاشی چت بهسهردی
هیوام گهلی پیتته بییه مهردی
مهردیکی بهکار و چاپک و زیت
بیهری بکهی و بزانی توچیت؟
دهردی گهلهکهت بزانی چونه
بۆت دهركهوی چهند برینی کونه
خانی له ههزار و سهده ژباوه
ئهو کاته له ئیمه چۆن دوواوه
ههفتاوو ههوت له سیسهتیش چوون
پیشتر لهوه کوردی ئیمه مردوون
ئهودهه که ههیان بو میهری بو خو
ئههرۆکه پساوه رایهه و پۆ
بوین ئهودهمه پشکی تورک و تاران
زۆر ئیسته خراترین له جاران
نهوتت که ژبانی ئهوروپایه

بۆ تۆ نىيىھ تىرى شەوچرايە
بېگانە لە نىشتىمانى ئىمە
تېر و قەلەون بە نانى ئىمە
خۆمان ھەمو كۆتير و كوتر و برسى
ژين كورت و ئەويش لە گەل مەترسى
نابى بە زمانى خۆ بخوئىن
ناشى كە ھەناسە يەك ھەلئىن
كوژران بە ھەزار ھەزار لە لاوان
ئازادىخووازى ببوو تەوان
ئىستەش لە سەر ئەم ژيانە تالەش
پاش رزتنى ھىندە خوئىنە تالەش
كورد ھەر لە خەوى نەزانىدا بە
ھەر پىكەو ھە گەپ و ھەرايە
بېگانە پەرسىتە خۆنەويستە
بۆ ھاو پەگەزى كەپ و نەبىستە
بۆ يەكتەرى دوژمن و نەياران
بۆ نۆكەرى تابلئىيى لەبارن
ئەو چاخە كە خانى پىي ژىياو ھە
فەرموو يە ھەرا لە سەر دراو ھە
ويستىكە ھەزار ئەو ھەندە چرووكن
بۆ پوولئى لە تەرازو سووكن
خۆ ھەرچى دەخوئىنى پىت و نىويك
ئەو دەچتە كەلئىك و گەل لە شىويك
لاى شەرمە كە ھەر بە كوردى بدوئى

بۆچارەپەشایی مە «بۆگەنە خوئی»
 خوئی ناو دەنئی مل بەزەنگی پێشپەرە و
 دەتداتە دەسی دژت وەکوو کەسە و
 زۆرزانە لە کاروباری ھەرکەس
 ئاگای لە ژبانی خوئی نییە و بەس
 رەنگن ھەموو کەسک و سوور و شین
 کوردایەتی زۆر بەکەم دەبینن
 کئی ھونەری کوردە یان ھونەرور
 کەم بایی ترە لە توور و گێزەر
 وا بێر مەکەو ھەم دەم درۆیە
 بۆ راستیی نمونە بابی تۆیە
 کاتم ئەو گەییە سی و نۆسالا
 ھەر سالا لە پار پتەر ژبان تال
 دلخۆشی لە رووپەری ژبانم
 ھەر ھیندە ناو کەسە دەزانم
 ئاوارە لە نیشتمانی خۆم
 ئاواتە خۆم بەژینی دۆم
 والا دەس و دل پەر و پەرژارم
 سەرری ھەژاری دەردەدارم
 ھەر مانگە لە دێیەک و لەجیەک
 ھەر رۆژە میوانی خانە خوئی یەک
 دەرکئی نییە دادی بۆ بنیەرم
 ھەردی نییە خۆمی لی وەشیەرم
 کوردایەتیە گوناھ و سووچم

وهك مۆمى دەسچام و دەسووچم
 هەرچەندە كە نىمە هېچ دەرووى روون
 هەر دژ دەگەپى گەپانى گەردوون
 دەستىم لە هومىدى بەر نەداوه
 چاوم لە پىسنى بەند و داوه
 پىم وايە دووا بە رۆژى رەش دى
 زۆر ناچى كە باو و رۆژى مەش دى
 جا با پتەرىش بەدەرد و كۆل بىم
 با رووت و كۆل و داخ لەدەل بىم
 سەد هەندە پەژارە لىم وهكۆبى
 كۆرد هەر دەبى رۆژى سەربەخۆبى
 بامى بە هەژارى بچمە بن گەل
 كۆرد رۆژى دەبن بە گۆل لە سەر چەل
 هەر هەندە تكام لە تۆبە رۆلەم
 مەروانە كە ئەم شىر و شىرۆلەم
 زۆرتر لە منىش كۆز و هەژار بى
 بى بار و نزار و لىبەبار بى
 دەربەس مەبە، بۆگەلت بکۆشە
 ژەهراوى لەسەر بنۆشە، خۆشە
 باوكى تۆ چۆن بوو شىوینى بگرە
 حىزانە مەژى بەمەردى بمرە

دانا و زانا و گه ریده
قسه رهوان، گفـت جوان
شیرن راویژی زمان
له گوئی ناگری مزگهوت
سهعات گه بیه شهش و ههوت
ئه وه دهیگوت: حیکایهت،
خوش بوو بهدر له غایهت
ئای گوئیچکهی دامه وه
وههای بوگ پرامه وه
سی ته نهل

هه بوو نه بوو، له زوودا
له دهورانی پی شـوودا
سی زه به لاهی بیکار
چه وره و شه لاتی ناوشار
دهست و پی سپی و ته نهل
پیس و بوگهن و چه پهل
یه ک له یه کتر خوئیتر
هه ر بو به بوون یه کدی گر
نانی به ره نجی شـانی
هه ر ناویان نه ده زانی
به خواهیش با و به زوری
ده ژیان به مفتـه خوری
هه ر شه و ده چونه مالیک

سپسهد و شهست له سالتیک
سهلام مهلیکم همه
میوانی توین نهو همه
ئا توخوا پوور خانم جان
توژی کسه ره و سی چوار نان
چبلا بوو خوشکه رابی!
نابی توژتیک بو خوا بی!
ترخینیکمان بو لینن
ٹاهی دلممان بشکینن
چهند سالتی وا بهری چوون
تالای خه لک بوژو بوون
کس بهریه نهده پیوان
ناچار دایانه کیوان
شهویک لیسه، بهک لهوی
هه ر نانه زگ دهس کوهوی
وا فیروون مالانگه پری
سه گیان پی نهده و پری
هیند چوختی بیوون له سوال
مه لا فیری دا مه تال
شیخان له بهریان بهزین
به تالیان کرد خوانی زین
دیوانه کوهوتنه هاوار
سهریان دا له بهرد و دار

گوتیان چیان بۆمان نه هیشته
با بیانخۆین له باتی چیشته
تهنبه لباشییی زهمانه
ترسان بیانخۆن دێوانه
به ناچار دایان بریار
یه کجاری بچنه وه شار

شاریکی مهزن

له کهلێ وه سه رکه وتن
ماندوو بوون، توژیک خه وتن
هه لسان نۆربانه چواردهور
دنیای سامالی بی ههور
له دوور شاری دیاره
پرگومبزه ز و مناره
پرقله لا و باله خانه
عه جاییبی زهمانه
نه سه هری دیاره نه بن
هزار شهیتان دهکان
شه قامی هزار هزار
پاکشاون له گهرووی مار
هزاره زیلهی ناوشار
زیاد له ئەندازه و ژمار
وهک له شکری مهل و موور
رهش دهچوون دهجمین له دوور

تهنهبل ماتى داي گرتن
 ديتيان تارمايى مردن
 چون بژين له و شـارى پرا
 ئيمهـى خوږى و شر و ورا
 له بهر زور بيـر كـردنه وه
 خه ونوچكه ده بـردنه وه
 يهك له همـوان پتر سهـگ
 پتـيان دهـگوت قولـى بهـگ
 له پر سهـرى هـلبـرى
 ده ئاوالان راخـوړى:
 سهـر بهـر ژير، با بچين
 فيـلـيـك هـيه پتـى دهـژين
 «چون فيـلـى؟ شهـيتانـيـه
 بهـشم له زورزانـيـه»
 له ريـگه تـى گـهـيانـدن
 له دل و مـيشـكى چهـسپانـدن
 ژيان له و شاره

هاتن، گهـيشـتنه ناوشار
 پيدا گهـران سهـر و خوـار
 له هيچ كوئـى جـيـى وا نيـيه
 بيـكارى تـيـدا نيـيه
 نه دهـولـهـمـهـند، نه هـهـزار
 نه گهـدايه و نه خوـنكار

نہ زوردارہ و نہ بی زور
وہک یہک سپی و پش و پور
ہمہوو کہس دہکا کائی
چی پیدابوو ئیوارئ
دیتہ ژمار و دہفتہر
دابہش دہکری بہقہد سہر
کی لہکار ئازاتر بی
دہبی بہشی زیاتر بی
ہرکہس کاری نہدہکرد
بی نان لہ برسان دہمرد
بہ میرات نہبوو

ئیتتر لہ میرات نہبوو
کوری خان و خات نہبوو
دہولہ مہندیک مندار بی
یہکہم سووتخوری شار بی
کوری جاشہ کہری بی
بی شہرم و سہرسہری بی
زمان پیس، دہم بوگہنیو
بہہوی لیہری مام تویو
بییتہ گہورہی کومہل
کہر دہبہرکا پیستہ کہل
بی ناغا بوو

لیی نہبووکوری ناغا
شہو بنوی لہ وہتاغا

به رۆژ بچیتته راوی
به تاژی و تفهنگ باوی
ئارهق نهچیتته تویتلی
بژی به حییزی و دیتلی
تهماح کاته خیزانی
جوانی رهعیهتهکانی
بی ماندوووون بی ههول
بیوشی چهکمه و کهول
کهوا و پاتۆل، ئەسپی چاک
له دوارۆژ بی ترس و باک
وهک کورددهواری نهبوو
نه بهگ بوو، نه بیگاری
نهک وهکو کورددهواری:
جوتیری دهس قهلهشاوی
بههره دیتم و بهراوی
ئارهقی نیچووچاوانی
خووی و منالهکانی
سال دوازددهمانگ ماندوووون
دهرکههوی تاریک و پروون
له بهر بلتیسسهی ههتاو
له دروینهدا چهماو
به پشتی کوور ههتا شهو
تالا به لای دهخا خهو
منال هه ریهک گویتی کاری

بگری هه تا ئیــــــــــــــــوارئ
نه خوتندنگا و نه دهرمان
چاویان پرووش له گهرمان
بی جلک و بهرگ و پیــــــــــــــــلاو
له ئەسپیی و کیچا خوراو
پرووت و قووت تهواوی سال
نانیان جو و زورات و گال
زستان له رزیو بی ئاگر
له وان جی خوشتر مامر
گهه نم و تووتن پهیدا بی
هه رگیــــــــــــــــز دهنکیان بو نابن
پیک هاتووی سال به خپری
بو ئاغسا و ژن و کــــــــــــــــوپی
ئاغسا بیکاته قومار
خانم خهرجی کا له یار
کــــــــــــــــوپی بکری جله تاژی
جهیران له سهه رمان ناژی
نه شیخ نه تهکیه هه بوو
نه دهرویش و حاوو حــــــــــــــــوو
نه دیوانه ی ئاگر خــــــــــــــــوړ
نه ســــــــــــــــو فی چلکن و بوړ

ئهدی چۆن بوو؟

هه موو کهس پاک و خاوین
هه لکراو چاک و داوین

نه زبندان بوو لهو شـاره
نه کـوشتن، نه قـهـناره
نه جوړندان، نه ههرا و شهړ
نه فـیل و فـهـرج نه گـهړ
نه دزی و نه گـیـرفـان بـړی
نه کـیـنه و نه دل پـړی
نه هـتـیـوی کـولـانگهړ
نه سـیـلـداری چـرچ و لهـړ
نه ژنی برسی و بـیـچاره
ئابـرووی بـدا بـه پـاره
دهرمانگه و نه خوښخانه
زیاد له پـیـوست هـیـانه
منال کـه تازه دـهـبوو
کـومـهـل دایک و بابی بوو
دایک دهچووه زانگهوه
به زگی هـهـشت مـانگهوه
مـامـانی ژیر و زانا
یاریکار بوون له زانا
نیوک برین، فرچک دان
دهیکرد بژیشکی چازان
دهیان کـوتـان بـی بهرتیل
بوئاوله و چاقولکه و سیل
تاله زانگا دهترازا

ده‌بوو به گــــوټيزی ئازا
 دایک سی مــــانگ وچانی
 ده‌درايــــه ده‌وری زانــــی
 کئی منالی زیاتر بوو
 له‌وېتــــر بی خه‌متــــر بوو
 له‌ سی منال به‌ولاوه
 به‌راتــــی بو ده‌پــــراوه
 کئی ده‌ منالی بوایه
 مووچه‌به‌کیان ده‌دایه
 باب و دایکی پی ده‌ژیان
 خه‌نی ده‌بوون له‌ خویشیان
 ته‌مه‌ن ببا په‌نجا سال
 پالی ده‌داوه له‌ مــــال
 ژینــــی به‌رپــــوه ده‌چوو
 هه‌ر شــــارنه‌بوو، به‌هه‌شت بوو
 ته‌نیا عه‌ببــــیکی هه‌بوو
 زور خــــوټــــندنــــی لی نه‌بوو
 له‌ به‌ر زور عاشقه‌کاری
 که‌متــــر بوو خوینده‌واری
 هه‌تا دوو سی پوټل، منال
 ده‌بخوټــــند و ده‌چووه‌ مال
 چه‌ند لایان هه‌لده‌بژاردن
 بو لایوه‌یان ده‌ناردن

بچن بژیشکی فییرین
نه دهزانرا که خویندن
بوژیان و کار بژیوه
کار بی خویندن هه تیوه
نه یانده زانی هه رکسهس
که م بخویننی و بلتی، بهس
پهنگه فییلی لی بکری
نیوزیکه فییریو بدری
بیجگه له زور زانستی
نه یان بوو پییداویستی
نه دهره و خه م نه کزی
نه له ژیان وه پزی
کار که نه ده ما ئیوار
له هه موو سوقا قی شار
دهنگی مووزیک بهرز بوو
مووزیک هه زار تهرز بوو
ده بوو به بهزم و سه ما
جیگای کزی نه ده ما
قاقای لاوان و پیران
خه میان ده دا بهر شیران
تا نیوه شه و کور و کال
ده چوونه وه به ره و مال
له خانوی خوش و گهرما

له نوټنى پاک و نه رما
لیتی دهرده که وتن بیت هوش
دهیان دیت سهد خه ونی خوش
کئی بی ئه و دهوره تییک دات
ههر ده خه ونیش نه ده هات

کۆشکی بلوورین

ته نهل به شارا گه ران
دهرۆین و دهیان نه ران:
ئای له و شاره چهند پیسه
ئای به ختو چهند نه گریسه؟
شاری و ئابروو چوونه
نه جی ژین و لی بوونه
کئی بیستی له پرووی زه مین
شار بی کۆشکی بلوورین!
کۆشکی بلوورین کوانی!
ئه وه بۆ که سه س نایزانی!
ویران بی ئه م وه لاته
بی بلوورین قه لاته
وایان به قه و ده قیژاند
حه شاماتیان هاروژاند

بۆچی باشه؟

خه لک به سورمانه وه
وه رامیان ده دانه وه:

بۆچىيە ئەو كۆشكە بۆشار؟
خۆنە ئاشە و نە عەنبار
نە بەرگە، نە نان، نە ئاو
نە جاو، نە دراو، نە پىلاو

بەرزىي گىيانى

تەنەل بە قاوو بە قىن
ھەر پىيان پى دەكەنن:
ئەي خەلكىنەي ھىچ نەديو
نا نەجىب، ھە تىو مە تىو
ھەر نان و ئاو دەزانن
ھە موو بەندەي زگەتەنن
پىتەن وايە: بەرى چوون
ھەبى، ھە موو شت بە توون
نەجىبى و بەرزى گىيانى
ھەر مە عەناتەن نەزانى!
كۆي بى كۆشكى بلوورە
لە پەحمەتى خا دوورە
گە پجارى شارى دىكەن
بۆ گالتە جار ھەنتىكەن
وا بار دەكەين لە لاتەن
پوو دەكەينە ولاتەن
لەو جىيى بەرىتوو جى بى
كۆشكى بلوورى لى بى

ئەم باسە دەكەين به قاو
ئابرووتان دەچى تەواو
لە ناو گەلان شەرمەزار
دەبن و دەكەونە بەر زار
شەندە و مەندە

خەلكى شار بىستيان ئەمە
كەوتنە چپە و ھەمەمە
لاوان گوتيان ھەر ئىستە
كۆشكى بلوور پىوستە
كارمان بى كۆشك گەندە
كەم نىيە شەندە لە مەندە
چۆن خەلكى تر ھەيانە
لە چاوتەوان چمەانە!
ئابرووى شارى خۆ نابەين
دەبى ئەم شەرمە لابهين
كۆشكى بلوور لە شارا
وەك خەلكە لەرووى يارا
پىریش گوتيان كەوابى
بش بى زىانى نابى
شوانى ناخوازن؟

روويان كەردە سى تەنبەل
نەك سى تەنبەل، سى دەغەل
وتيان ئەي پىياوى زانا

ئەى لە عەقەقلا تووانا
 وەك لى دەردان دەزانن
 ھەر بۆخۆشتان دەرمانن
 كۆشكى بلوورين چىيە؟
 زانستيمان پىي نىيە
 دە ئىو تە شىرىفتان بىن
 بۆمان دانىن: پىو شىوین
 لەنگۆ بىر و لەمە كار
 لەم شەرمە بىن پزگار
 «بەگورگيان گوت بە شوان
 دای دایە قىلپى گىران»
 «وتيان: گورگە دەگرى، بۆ؟
 وتى: دەترسم لە درۆ»
 تەنبەلىش گوتيان: ھەى ھەى
 جا ئەو چۆن دەگرى و كەى؟
 ناتوانىن لىرە گىر بىن
 لەناو شىوشەدا پىر بىن
 گەرىدەبى و شارەو شار
 لامان خۆشتەرە لە كار
 خەلكە سەريان گەرم بوو
 دلرەقىش دلنەرم بوو
 لىيان دەپارنەو
 دلخۆشىيان دەدانەو!

وتیان سا سوئندو ئەدەین
بیکەن ھەرچی پێو دەکەین
گوتیان سوئندو بۆ دەخوین
چۆن دەلێن: وا رێ دەروین
قولی ئەو قولی ئەما
قولی بەگی چەنبەری
تەپلێکی نا سەر سەری
کلکە رێوییەکی تی خست
سێ چوار شیشۆقە ی وێخست
فەرەجییەکی پان و پۆر
گولینگە ی پێدا کرد شوور
پینج شەش زریزە و زنجیر
لە فەرەنجی کردن گیر
سمیلتی لێ کردن قیت
چاو بە چاوبلکە بوون زیت
پانتۆلێکی دەلینگ فش
دەق نەشکاوو خشەخش
مامزە و چەکمە و جیرە جیر
ھەرا و قیرە و شیرە شیر
ھەروا بەم فاک و فیکە
بوو بە پیاویکی دیکە
بە ھەیبەت و مەترسی
جیگیر بوو لەسەر کورسی

تهنبه لی دووهه م

دوووهه م تهنبه لیان هیئا
پیشی درپژیان لی نا
چاویان رشت به کل و کلتوور
دهپیتی کرد ئیمه نی سوور
تهزییــــــــــــــــحی ههزار دانه
ده ملیان کرد شیخانه
له سهریان بهست شالی شین
ناویان نا شیخ محیه دین
واله بهر چاو زل ببــــــــوو
پیــــــــاو زندهقی لیی دهچوو

هاواله کهی تر

سی هه میان به پروخوشی
بهرگیــــــــیکی رهشی پوشی
سی چوکلهی حیلله بازان
ناویان لی نابوو: چازان
جل تا بلایی فش و فول
سی چوار گهز کرابوو قوْل
کلاویک له سهه سهه ری
کلاوی چی! له نگه ری!
وه کو گوپی کهه ری جرجال
سی بهه ری بو پینج سهه مال
کههوشی بریقــــــــه داری
رهوتی به له نجــــــــه و لاری

قوله له می زل له سهه ر دل
کتی بییک له بن هه نگل
تا بزائن هم ئا غاشه
قانون ریخه ری باشه

یاسای تازه

ئالقه ی یاسا تیک خرا
زنجیر بو گهل ریک خرا
یهک: نه و کوشکه ی ساز ده بی
پر له خووشی و ناز ده بی
کوشکی بلووره به ناو
پیی هه لمه کالین به چاو
دوو: هه رکهس پیی بلتی خوار
یان جوین دا به بهرد و دار
یان لیی کار نه کا به دل
یان له بیگار بکا سل
ده کوژی له دنیای پروون
له قیامه تیشه مه لعوون
سی: هه رکهس له زور و کهم
لیی داوا بکری هه ردهم
نه ییات بو کوشکی بلوور
ده کوژی به پیی ده ستوور

کار له کوشک

دهس کرا به کار نه مجار
له خوشتتر مه لبه ندی شار

ههزار خانوو تیک درا
بنگهی کوشک رۆ نرا
بههزاران کارگهه
له حهده بهدهر باره بهر
پهمل و بهرد و قهه ور دینن
بناغه دامه زرتینن
چی پشتته و عه ره بانه
له کهسته کیشانه
موهنه دیس و ميعماران
دهس رهنگین، شیرن کاران
دهستیان دا دهس کارگهه
بناغه یان برده سهه
به بلووری تو اووه
پایه بهرز کراوه
هه رچی دارتاشی باشن
وا په نجهران ده تاشن
چهند ئاسنگهه پیه ویسته
نیونوووس کران له لیسته
هاتن ته ونگه ره باشان
چنیان قالیچهی کاشان
نان و پیه خوری پیاوان
له سهه ره ته بناوان
ماست و رۆن، گوشت و پلاو

قاوه و چایی به لیشاوه
دهبوو بیدهن خه لکی شار
به تۆن، به بار، به خه لوار
زۆربان لات هه لباردن
سه ر کارییان پی سپاردن
زۆر خویری و په ست و بی هه ست
بو بان بوونه داری ده ست
خه لکیان له بیگاردا کوشت
تا نه مۆمیکیان داریشت
وتاری قولی به گ

سی ته نبه ل چوونه ناوی
پوژی حه فله ی ته واوی
خوتبه ی بو دان قولی به گ
که نه ی گه لی به نه مه گ
نه ی پاله وانانی کوار
نه ی ره نجده رانی هی زدار
نه مۆمیکتان ته واو کرد
ناوبانگی خو بو بلاو کرد
عافه ریم سه د عافه ریم
نه وی من له ئی وه دیم
به هیچ کهس وا ناگرئ
کهس وا به رگه ناگرئ
به لام نه مۆمیک چییه!

شایسته‌ی شارتان نییه
له سه‌رمان پی‌ویسته زوو
ته‌واو که‌ین نه‌ومی دوو
ئه‌وی ئی‌ستاش هه‌مانه
بی‌پاریزین مه‌ردانه
جا‌قه‌زاو له گیانی من
به‌خۆ‌خۆش مه‌که‌ن دوژمن
کۆ‌ی‌ی‌ دارا یان نه‌داره
ته‌قسیر نه‌کا له پاره
مالی دنیا هیچ نییه
نی‌وی چاک ئه‌به‌دییه
کۆ‌ی‌ی‌ ئازایه ک‌کار بکا
ک‌کاری به‌رد و دار بکا
فکری باشمان بۆ‌کردوون
میدالمان بۆ‌داڕژتوون
له‌ زی‌رو زی‌وی ئی‌وه
وینه‌ی خوومی وا پی‌وه
کۆ‌ی‌ی‌ زۆر ئازا و گ‌وی‌گر بۆ
کۆ‌ی‌ی‌ پی‌تاک‌ی‌ پتر بۆ
نی‌شان‌یک‌ی‌ ده‌ده‌ینی
ده‌ی‌ چاوم، هه‌ر سه‌به‌ینی
ده‌ست پی‌ که‌ین، دووهم نه‌وم
له‌منو که‌وی ک‌وری خووم

ئەگىنا كارمان لەنگە
لە قاتىك جىمان تەنگە

فەرموودەى شىخ

ئەم جارە شىخ ڤدین زل
دەم بۆز و چا و ڤر لەکل
سەرشین وەكودارە بى
پاش چەند وشەى عارەبى
فەرمووى كۆمەل بزانن
ئەگەر خاوەن ئىمانن
دەبى ئەم كۆشكە سازكەن
ئىمە لەخەم دەريازكەن
هەركەس بۆ قاتى دوایى
ككار بكا بە ئازایى
مالى خۆى پى بىخەشى
هەر تا كۆشك بىخەشى
لەو دنىيا پاش مەردنى
خەفتا كۆشكى دەدەنى
خەفتا خۆرىيان تىدايه
هەر يەك نرخی دنىيايه
كى نانى خۆ و منالى
مافوورى چاك و قالى
بىنى بۆ ئىمە، بىخۆين
رايخەين، لە سەرى ڤۆين
لەناو بەهەشتى بەرىن

تیر ده خوا شیر و ههنگوبین
کئ له دنیا فه قیره
لاته و کوزه و زویره
کئ زور پیس و چلکن بی
ئه سپیون و رشکن بی
له قیامت زور له پیشه
به هشت خانى ده رویشه
گه ره ده لئین: تو بو وانى؟
بو وا خاوین و جوانى؟
حیسابى من جیاوازه
شیخ لای خوا کارى سازه
ئیه زاهیر ده روان
له باتین چ ده زانن!
ئیمه ی زاهیر داپوشراو
باتین بی ده ریپین ته واو
به زاهیر که نانخورین
به باتین هه زار جورین
ژمان ده بیتن جوانه
سهر سووره و بن هه مبانه
جاله منو که وئ کورگه ل
بو ریپى خیر هه لکه وت هه ل
دهس پی بکه ن زور مه ردانه
خودا و شیخ له گه لتانه

ياسا ديسان

ره شپوښى ياسا ريځخه ر
نه مجار هاته سهر مينبه ر
گوتى: قانون نه فهرموئ
هه ركس هه به و له هه ركوى
با بينن بو كوكوشكى چاك
نوئن و پوشاك و خوړاك
برنج و روڼ و كووتال
گيسك و كاوپ و پوول و مال
چى له بهرد نه رمتتر بى
له به فر گهر متتر بى
كوكوشكىش ده بى و هرگرى
نه هينيتته بهر گرى
كى به كار و نازيه
ناشى خو بداته دوايه
ماندووبى تا ده توانى
خوى به ماندوو نه زانى
با بخووا هه رزن و جو
پيخوړ، ناو، گهر نه بوو دو
بسازينى به به شى
تووش نابى چاره ره شى
كيش بى شهرمه و بى كاره
تهن په روه ر و نازداره

گوی ناداته عهیب و عار
 وهک نیسکه بی پشت و بار
 له ریگهی چند قـرۆشی
 حهیا و شهرف دهفرۆشی
 زۆر قـهـلب و تهوهزهله
 بیته لامان به پهله
 بهخیویان دهکهین زۆر باش
 دهبنه گزیر و سوور باش
 دهستیان دهگهـلـ دهستی مه
 پیک بینن مه بهستی مه
 کارمان به ئی وا زۆره
 دار ناقـهـلـشی بی هۆره
دلخۆشکهره

ئازادن به پیی قـانـوون
 ئای چند خۆشه ئازاد بوون!
 نهگهر دهمرن له برسان
 یان دهتۆقن له ترسان
 سوال کهن زهلیل و زهبوون
 شهوه له بن پردان بنوون
 کەس ههقی نییه له سهرتان
 قانوون بووته له مپهـرتان
 ژن کـهـ برسی و بی نانه
 دهچیتته قـهـحبهـخانه

بۆ نانی خۆی دهفرۆشی
دهرد و زووخساو دهنۆشی
گهواد ئازاده بیکری
لی یدا، بکوژی، بیبری
به مندالونه خویین
یان باش نه یان عاملیین
یان به بی دهرمان بمرن
یان قهت رپی چاکه نه گرن
دهتوانن، چونکه قانوون
ئهو ریگهی باش کردووه روون
کی فیلباز بی له ناوتان
بهدزی زیری و دراوتان
به سووتخوری و شیربایی
به تاجری و ئاغایی
یان به شیخی و دهرویشی
به مارگری و بهنگ کیشی
یان به سوال و سهدهقه
به قانوون خاوهن ههقه
کی لییمان بیت نارازی
دهس کسا به چهنه بازی
له سهه هزار بیتته جواو
بۆی بخوازی نان و ئاو
کار و پیلاوو پوشاک

خانوی خاوین و پروناک
نه خوښخانه داواکات
بو چاری دهرده هه راکات
بیژئی خویندن پیویسته
ئهو کهسه کمونیسته
به قانون گونا هه باره
جهزای هه پسه و سیداره
له شه رعیشدا کافره
جیگای له ناو ئاگره
قانون دیموکراتییه
شتی وا باش هه ر نییه
له رژه هه لات به ولاره
هه ر ئه م قانونه باوه
خو م به خسته وهر ده زانم
ریکخه ری قانونتانم
جائیهی کومله ئی ئازاد
ئه ی دلشاد به عه دل و داد
له سایه ی ئه م قانونه
ئیسته رژئی به کبونه
مل لینین ئازا و جه سوور
ته واو کهن کوشکی بلوور
زووی تیه دا رژنیه شین
که زانیه مان بی ئیشین

ئەوسا خوۆشى لە خوۆتان
قانوون زۆر دەكەرى بۆتان
هەیندەو بۆ درێژ دەبێ
سەرتان تێدا گێژ دەبێ
کاردارى كوۆشك

كۆى لە هەر كوۆى تەنبەل بوو
لە پیاو هەتى پوچەل بوو
كۆى كەیفى لە كار نەبوو
بە هېچ شەرمەزار نەبوو
پرووى لە كوۆشكى زل دەكرد
داده مەزرا دەست و برد
بوونە كاردارى خوونكار
كوۆتەكى دەستى زۆردار
زۆر خوۆشيان هاتە بەرچاو
بێ ماندوو بوون نان و ئاو
بوون بە سێ بەش ئەوانە
كامەى تەنبەلتىرئانە
دەبەريان كرد كەواى شوپ
زل و سەهوز سەهر و پۆر
تا بۆكار خەلكى هان دەن
كوۆشكىش قايم نیشان دەن
نامووس و دین پێخوست كەن
بەدرۆ حەدیس دروست كەن

به‌رنه می‌شکی حه‌شامه‌ت
که تا رۆژی قیامه‌ت
ئه‌و کۆشکه هه‌ر ده‌می‌نی
هیچ هی‌زیک نای رووخ‌ینی
کی بی‌رکات له‌ یمانی
ده‌مری به‌بی ئی‌مانی
له‌وی زۆر سه‌گه‌گ و زۆرزان
کۆنه‌چه‌که‌مه‌ره‌ق و خان
ده‌ست‌یکیان گل دانه‌وه
هه‌ر له‌ کۆشکا مانه‌وه
چی مله‌وور و ئه‌حمه‌ق بوون
بی‌ می‌شک و که‌لله‌ره‌ق بوون
زۆل و ده‌سه‌به‌ر و چاوش‌ۆر
رووناخ‌ۆش و مچ و مۆر
زمان شه‌ر و داوین پیس
بوونه‌چه‌که‌دار و پۆلیس
قایش و قه‌رۆش جل و به‌ر
شیر و خه‌نجه‌ر و وه‌ر وه‌ر
وایان له‌ خه‌ویان ده‌که‌رد
زراوی خه‌که‌کیان ده‌به‌رد
هه‌رچی کۆشک ده‌یفه‌رموو
جی‌به‌جی‌یان ده‌که‌رد زوو
زیندانیان دروست که‌ردن

جـيـگـاي رـزـيـن و مـرـدـن
تـا هـهـر كـهـس بـۆـيان نـهـلـوئ
جـيـگـهـي هـهـبـي لـيـي بـنـوئ
پـيـتـا كـيـيـان كـه دـهـسـتـانـد
پـشـتـي بـا جـدـهـريـان دـهـشـكـانـد
دـراو بـۆ كـۆشـك چـهـنـده
بـۆ خـۆشـيـيان دـوو ئـهـوـهـنـده
هـهـر كـهـس گـوتـبـاي وا نـابـي
دـهـبـوو مـالـي خـرـابـي
دـهـرـزـيـنـرا لـه زـيـنـدـانـان
دـهـكـرا بـه تـۆـزي بـانـان

دەس کرایه وه به کار

سـهـر لـه نـوئ خـهـلـكـي نـاوشـار
چـوونـه ژـيـر بـار و بـيـگـار
جـارـان كـه بـه نـهـرمـي بـوو
ئـهـو جـار بـهـبـي شـهـرمـي بـوو
كـار دـهـكـرا بـه كـوتـهـك و جـوئـن
ئـارهـق تـيـكـهـل بـوو بـه خـوئـن
گـهـلـيـك پـۆـلـيـس و چـاوـهـش
لـه سـهـر فـهـعـلان كـرا بـهـش
هـيـنـدـيـك دـهـچـوونـه بـازار
لـه نـاو خـهـلـكـيان دـهـدا جـار
زـووبـن نـان و جـل بـيـنـن

خـيـراکـهـن، رـامـهـمـيـن
گـوـشـت و هـيـلکـه و شـيـر و رۆن
تـووتـن و پـهـر و عـهـتـر و بۆن
مـاش، بـرنـج، نۆک و نـيـسک
بـزن و مـهـر، کـار و گـيـسک
خـهـلکـي کۆشکـيش هـيـنـدـيـنگۆن
زۆرـيـان دـهـوئ تـيـر بـخـۆن
کۆمـهـل گـش تـيـره و گـهـلي
کـهـوتـه سـهـر سـاجـي عـهـلي
نـهـمـا بـيـخـۆن تـونـد و شـل
غـهـيـري سـوتـيـنـد بـه کۆشکـي زـل

تـرـي خـوسـرهـو

ئـهـو کۆمـهـلـه هـهـژاره
پـزگـار دـهـبـوون لـهـو کـاره
کـاري تـر دـهـيگـرت جـلـهـو
بـبـوو بـه تـرـي خـوسـرهـو
بـيـگـار هـهـر نـهـدـهـبـرـاوه
هـهـر لـهـو کۆشکـه گـلاوه
بـه دـوان رـانهـوهـسـتـا کـار
نـهـمـ بـوو بـه سـي و چـوار
هـهـمـووش هـهـر جـمـهـي دـهـهات
لـهـبـهـر زۆري حـهـشـامـات
گـشـتـي نـانـخـۆري تـهـنـبـهـل

پژد و چنۆک، به گییچه
ههرواش زۆر دهبوون خویتری
خو و هخیری نهگیتری

نهدهترسان

دانیشتووی ئه و سه رایه
له گالتته و گهپ و کایه
له خواردنهوه و له مهستی
له بهر شه هوهت پهستی
له بییری ژبان خووشی
کهوتنه بییری بی هوشی
فکریان نهدهکرد جارێ
هه یاران خه لکی شاری
نان و ئاومان له سهریان
جلمان داکنه ند له بهریان
پاروومان لی رفانندن
ئیسکیشمان لی کرانندن
ئاخر جارێک، ئاورپیک
له ههزار مههه کاورپیک
شته یکیان بدهینهوه
بیریکیان لی بکهینهوه
پیاو مانگایهک دهدهوشی
شیر و رۆنی دهفرۆشی
دهیسپییری به گاووان

بیبباته مییرگی پاوان
به دار لیتی نادا به قسه و
دهیبباته تهویلله شه و
له ترسی قورن و، گهنه ی
دهدۆزئ کلک و چه نه ی
ههر بکوخی له سه رمان
دهیگاته سه ر به ده رمان
تازییه کی هه یه بو راو
له بهر خه و چاو هه لمساو
کلک له گه لۆز، بوگهن
نان بینن بو سه ی ره سه ن
تا پایز به خیه و ده کری
که رویشکی بگری و نه گری
به لام مسه کینی هه ژار
پۆلای پاله وان له کمار
ئاره ق رژین و جه ووتکه ر
داس وه شه یین و په نج بهر
به ننا و جه لای کوتال چن
فیته هری پۆلا و ئاسن
له سه ر هیه زی کارگه ر
زه وی گه رتوویه له نگه ر
چۆن وه ک سه گی نه زانن!
وه ک مانگای لی نه روانن!

ناترسن ئەو عىفريتە
ئەو سەر مەرى چاۋ زىتە
رۇژىك لىيان راپەرى
تەخت و بەختيان وەرگەرى
كاتى پىوانە پىرى
بىكەيە سەر لىي دەرى
لەۋىش پىوانە پىرى
خەلكى شار حاليان شىرى
پىياۋ ھەتا دەۋلەتمەندە
ترسەنۈكە و دەرىندە
دەترسى تالان بىرى
قەرزى لاي خەلك بوخىرى
نەۋەك مولىكى لى بىرى
زگى گامپىشى بدىرى
بەلام ھىچت نەمپىنى
كىيە چت لى بستىنى!

بەزمى پرووتى

دەلپىن ھۆلاكو جارىك
دەچپتە دەۋرى شارىك
دەلپى لى چووك و گەۋرە
ھەر كەس پىۋاۋا چەۋرە
دە لىرە لى بستىنى
دلى ھەزار مەشكىنى

له بنه وه ناردی پیـــــــــاوی
 له شار بگیـــــــــری چاوی
 دیتـــــــــه وه ده لئی: ئاغام
 ته واو به شـــــــــارا گـــــــــه پام
 باجده ر بار له ســـــــــه ر لـــــــــیون
 ئی زۆر زل قـــــــــوړ ده پـــــــــیون
 ده لئی کئی بو ته حـــــــــاجی
 هه زار لـــــــــیـــــــــه ره یه باجی
 کئی له وان نه وی تـــــــــرن
 خـــــــــو ئه نده ازهی بگرن
 نامـــــــــه وی چـــــــــیـــــــــان بمیـــــــــنی.
 جاســـــــــووس خـــــــــه به ری دینی:
 خه لک که مـــــــــیـــــــــان وه رهن
 هه ر حـــــــــاجین توژیـــــــــک کزن.
 ده لئی: حـــــــــاجیـــــــــان تالان کهن
 جا ورن بو م به یان کهن.
 جاســـــــــووس دی به پـــــــــیکه نین
 که ئه ی خانی ســـــــــه ر زه مین
 به زمـــــــــیـــــــــیکه به لام به زم
 کهس نه ما بلـــــــــی ئه زم
 کهس ئاگای له کهس نیـــــــــه
 فه رقی شیخ و قهس نیـــــــــه
 تیک هه لده انه و شه ره شه ق

چره و گورده و چه قه چه ق
هه لپه رکييه سئ جرتي
سه رچويي حاجي گرتي
قازي گورانييان ده لئ
مه لئ و مه مۆ و سه وزه لئ
خاني وشييار و زانا
بليمه ت له جي هانا
ده لئ: نامه با راکه ين
شاريكي تر په يا كه ين
به زم به زمي پرووتيه
هه لپه رکيي نابووتيه
چيان نه ماليي بترسن
واله خوشيان دهره قسن
بينه سه رمان نه مانه
پرووت ئاگري بي نه مانه
قه ت يه كيکمان ناهي لئ
زووکهن به جييان بي لئ

سميل دانان

والي رهش خه لکي شاري
کهه وتنه به زمي هه ژاري
هينده ي ماليان خور ابوو
هينده ش ترسيان نه مابوو
پروژيک له کوشکي بلوور

دهستوور درا به مهعموور
 نهویش تیی هالاندن گهر
 دهبی بین سهرو مه
 ورده و پیرو و ههرزهکار
 چیسان ههبوو دار و نه دار
 دوامین قوشه ی ههپانه
 بردیان بو تهنبه لخانه
 وتیان: ئاخر کوا ئینساف!
 تالان کراین ساف له ساف!
 گوتمان کوشکی بلووری
 زور شتتیکه زهرووری
 خو نه مان گوت ههزاران
 له تهنبه ل و بیکاران
 بینه نانخوری بی ئیش
 سمیلمان نایه سه ریش
 پییمان نالین چین نهوه؟
 بو کوی دهچین هه رهوه
 قووتوودا کولاو و کال
 زگتان تیپه یان جهوال؟
 نهو هه موهی دهکوی دهنین
 کای ئیمه یه ، نهی کادین؟

کلکه لهقه

قولی بهگی عهنتیکه
 زانی بهلا نزیکه

بەسەد قانۇنى رەشپۆش
ئاگرېكە نابىخ خامۆش
بە زۆرى دانامـــــــرى
بە بى نەرمى ناكـــــــرى
بۆى كەوتە كلكە لەقە
وتى چى دەلېن ھەقە
فەرموون، فەرموون وەرنە ژوور
بىين كۆشكى بلوور
دىموكـــــــراتى دەنوېنم
رەعەتە تى خۆم دەدوېنم
ھەقتان ھەيە بپرسن
داواى جواب كەن، مەترسن!

كوپرا زۆر بوون؟

وتيان: ئەى خاوەن شكۆ
گەر گران نايە لە تۆ
بىژە ئەو كۆشكى وا زۆر
چۆن وا پىروو لە نانخۆر؟
چلۆن پىشەى مەو كيشا
ئاخر ئىوھ لە پيشا
سى كەس بوون، ھاتن پىرار
كوپرا بوونە سى ھەزار؟

بە گۆلمەز فېرە

گوتى: ئۆ... ئەى كورانم
وهرامتتان باش دەزانم

من زۆر بە گولمەز فييرم
وهرن بۆتان بژميرم
ئەم سالتۆنە زەلامە
بۆ رۆنیشتن جيگامە
ئەو ژوورە ليى دەخۆم نان
ئەووش بۆقەننە كيشان
ديوى قىسقا وەيە ئەو
ئەووش جيى چيشتە خەو
هۆووش حەرەمسەرايە
سەد ژنيكى تىدايە
عەيبە گوتەنیش، ئەوان
بۆ بەزم و گالتەى شەوان
بە رۆژ لە كارى ئىووم
شەویش تا رۆژ لەو نىووم
ئەم ئەفەنديەى وا قۆزە
وا بە دەعيە و بە پۆزە
كۆمەگم دەكا بە بىر
نىوم لى ناو ئەمىر
ئەووش كۆمەگە بۆ ئەم
خۆتان بىژيرن سەرجم
سى چل گۆمەگ بۆ كۆمەگ
هەمووى خان و ئاغا و بەگ!
ئەمىيان قاوەچى خۆمە

به گزاده یه... نه دۆمه
ئوهش کۆمه گی ئه وه
وهک هی پیشوو بیرکه وه
ده کسهس چرا هه لکه ره
چل کهس گهسک لی دهره
پینج شهس کهس میش ده کوژن
جلشۆرمان بیست و دوو ژن
ده کهس با وه شینکه رمن
چل په نجا چیشته لینه رمن
له و خه لکه سی یا چواری
له گه لمان ده کهن یاری
په پ و شه ترنج و ته خته
دهردی بیکاری سه خته
به چی وه ختم رابویرم
یاری له میژه فییرم
شهس هه وتیک قسه خوشن
جه فه نگم پی ده فرۆشن
دوو سی کهسیان شاعیرن
زۆر خوویژی ماهییرن
به درۆی قه له وو پته وه
پییم هه لده لین رۆژ و شه وه
هیئندهم پی هه لگوتراوه
خۆم له خۆم لی گۆراوه

چەند كەسەيىك سەگەوانن
زۆر باشى لى دەزانن
تاڭيىكە كانم زۆر باشن
لە نان خواردن وەك ئاشن
چنگ درېژ، ناو دەست بلاو
هەتا بلېن خېران لە راو
هەلۆ هەش نۆ جارى كوشت
كەرويشكى سيخوار لە پشت
پىوى راو كەرد لە كىوى
بە خواى فيلبازە پىوى
ئەوى لەو ژوورەتان دىن
هەمـوويان رۆژنامە چىن
نووسىن بە پوول دەفرۆشن
عەيب و عارمان دەپۆشن
هەرچى بىكەم، زۆر و كەم
بنووم، بخووم، دەبەركەم
چى بى تامە بىيىژم
ياخوۆ بشكى دەسنوژم
چۆن رىك و پىك و جوانە
بۆم دەنووسن ئەمـانە
دنياى بەبى رۆژنامە
ژيانىكى حەرامە
مەيتەرىش ئەو چل كەسەن

ئەسپىم ھەن ھەم مەمورى رەسەن
زگ تىپىر و دەم دەستتارپن
لە پەستتا جو دەھارپن
لە گىرىتوھ ئەسپىپا تاقن
درىژن، لەسەسەر لاقن
ھەر ئەسپىپى پىششىيان كەوئ
زەوتى دەكەم ھەر لەوئ
ئەمەش خواجەى ھەرەمە
تا چاكەى بلىم كەمە
ئاگای لە ژن و مال دەبى
تووشى سەد ئۆبال دەبى
چەند لاوئىكى بە دەستتە
پشتى خوتيان پى بەستە
ئەو سەر بى تووكە و ديوه؟
بنان گىوئى دەرىپەرىوھ
زگ زەلامە و مل ئەستوور
چەنە كورت و لووت شەپپوور
زۆر وشىيار و بە ھەستتە
دە نووسەرى بە دەستتە
رەئىسى باج گىرانە
ئەركيان زۆر لەسەر شانە
چى ئىتوھ دەيدەن بەمە
ھەر چەند بىرئىكيش كەمە

ده نووســـــــرى هەر له رتيوه
چۆن خوا هه لده گرى، ئيـوه
باوه ريتـــــــان به من بى
بيـلم هيچـتان لى ون بى!
ئهم پيـرهش سهـر بژيشكه
مهـيدويتن: كهـلله ويشكه
له ههـندهـران هيـنامــــان
دهستى منتان به دامان
زۆر له لاي رامــــه وهستن
گهـليـك شــــتى به دهستن
ئهو تاقمهـش مۆسيقارن
ههـلبـژيـراوى شان
بلويز ژهن و قام بيـژن
ئينشاللا رۆژى جيـژن
كه زۆر بينن جيـژنانه
زۆر گووى دهـگرن لهـمانه
ئهو ئاغايهـش رهـئيسه
يانى سهـرهـك پۆليسه
ئيوه خوـتان دهـزانن
زۆر كهـس زۆر بى ويجدانن
زيندوون له مۆلكمــــاندا
لهو دهشــــتى دوور و پاندا
له ژير عاسمــــانان ده ژين

جارتیک نالین ئیمه چین!
هه لده مژن هه وای ئیمه
ناره قسن به نای ئیمه
پیستاک نادهن به جوانی
منیش به باشم زانی:
جهنده رمه و کوته کمان بی
پیاوی خاوهن چه کمان بی
تاکی زور باج ناهین
توزیکیان تی سره وین
ئه م کابرا سمیل فشه ی
زله ی به نرکه و مشه ی
مل چرچه ی شه پکه له سه ر
له ژیر دهستی دان نو سه ر
کاکي سه روک ته شریفه
زور پیاویکی زه ریفه
هه رکه س بیته کوشکه وه
یان ده چئی له ده رکه وه
ده یان نووسن له ده فته ر
جا ئیواران سه ر له به ر
هاتووچو کسه ر ده بیژرن
راستی گه لیک به خین
جی راخه ر و جی هه لگر
کیشکچی جوچک و مامر

چەند ھەمامچى و كارەكەر
چەند ھەركەھوان و نۆكەر
ھەندە دەست و پەيھەندە
خۆشيان نازانن چەندن

دیموکراتى ئاوايه ؟

ئەوى پەيتانم ھەرمو
ھەلم بژارد ماست و مو
تەنیا ھى منن، ئى وانیش
يانى رەفەيقەکانیش؟
چازان و شیخ محیەالدین
وا بزائم زۆر پتەرنین
دیموکراتى ئاوايه
ھەموو كەسەیک برايه
لەو رۆژەو ھەھاتووين
بۆ كۆشك دەستەبەر بووين
نەرم و رەق ھەرچى مالا
بەشى ئەم دوو ھەوالا
و ھەك خۆم دامناو ھە چاتر
جا ئیھوش، تۆزى زباتر
سى ئەو ھەندە بژمەین
خواردەمان بۆ بنەین

کۆیخاتان كەم نییە!

دەھوى تى گەھین باش
چمان نەخواستوو، بەلاش

ئەمانە گشت نان دەخوون
كارتان بو دەكەن، جا چوون
له ئيمه و ديتته بهرچاو
گوشته و روون و نان و ئاو؟
ئيمهش زهحمهتقان كيشا
شان و پيلمان زور ئيشا
ميشك و بيرمان ماندوو كرد
كوشكيمان له نهبوو كرد
ناوبانگي كوشكي ئيوه
گهيوهته كوئ له كوئوه!
خوا ئيمه ي بو گه ياندين
دنيامان پي ناساندين
دهتوانن خو هه لكيشن
له كوشكا زور له پيشن
ههچ كهس شتي واي نيه
كهس هينده كوئخاي نيه
قه در گرتن

ئەمپروش كهوا ميوانن
نامـــــــــــــــــه وئ واي بزنانن
من ئيوه م له بير نيه
نه قلى مار و سير نيه
هه رچي ليتان سينراوه
خو ته و اوئ نه خوراوه
ئه و مـــــــــــــــــه رانه ي هيناتان

به دیاری بو براتان
گۆشتیان خورا له چیشتا
سهریان ههرماوه هیشتا
دادهی نوکـــــــــــــــــه راپه پرن
بینن چی سه ره مه پرن
پاکه ن، زووکه ن، بزانه
ئیه وهش ئه ی براکانه
ههرکه سه سه ری وهگری
بی زه حمه ت بچته ده ری
به گ کـــــــــــــــــردنی وپ و کاس
هینده ی هه لرت قسه و باس
خه لکی شار به لاره لار
دل بریندار و هه ژار
سه ره به ده ست به پرته پرت
به ره و ده رکه ری داگرت

سه ری پووچه ل

ده یان ویست بچنه وه مال
له پر کـــــــــــــــــورپکی مندال
بانگی کرد: خه لکه مه رۆن
ده چنه وه مال چی ده خون؟
ئه م سه ره رانه کـــــــــــــــــولاون
میشکه کانیه ان نه ماون!
قـــــــــــــــــولی به گ له په نجهری

ســـــهري هينايه دهري
 گوتى رۆلهم مـــــه وهستن
 بۆ مـــــيشك چ دهريهستن؟
 مـــــيشك بۆ ئـــــوه چيـــــه؟
 چ به هري پـــــوه نيـــــه!
 يه كـــــيكي تر نه پراني:
 ئه دي كـــــواني زمـــــاني؟
 گوتى: گيـــــاني شيرينم
 زمـــــان دارت نه بينم
 چ كاريكتان به زمانه؟
 مه پرسن له نه زمانه
 خوا نه كا زمانوو بـــــي
 بۆ ئـــــيمه زيانوو بـــــي!
 يه كـــــي ههراي كـــــرد به قـــــاو
 كـــــي ديويه ســـــهري بـــــي چاو!
 قـــــولى به گ تووره بوو لـــــي
 گوتى: چاو زيت كـــــوري كـــــي؟
 چاوتان بۆ چيـــــه؟ چاوم
 له داخان هه ئـــــمســـــاوم
 چاو بۆ ديين دانـــــدراوه
 نابيين، چوو له چاوه!
 سهري ناوي

ديسان گه له ژيان تال

بزووتنه وه به ره و مـــــال
پازی به سه ری کـــــولاو
بی می شک، بی زمان و چاو
به لام لاویک نیـــــره کـــــور
گوراندی به هیـــــز و گـــــور:
من ئەم سه ره م بۆ چیـــــیه
هه رگیـــــز کارم پتی نیـــــیه
سه ره له دهـــــستا، خۆی بادا
گـــــرتی و به کـــــۆشکی دادا

ره هۆل

عالم به جارتیک تاسان
که و ا به سووک و هاسان
کۆشک کون بوو به و سه ره
له رزی ده رک و په نجـــــه ره
جیـــــی ئەم سه ره چکۆله
زله ده لـــــیـــــی ره هۆله
دیاره تیـــــتـــــال و هۆ بوو
قســـــه ی مه لا درۆ بوو
سه ر کـــــۆشک ده روو خـــــینی
هه رکه سه سه ری خۆی بیـــــنی

سه ر باران

هه رچی سه ربان له دهـــــستا
هه مـــــوی به ریز راوهـــــستا

بانگی کرد یه کیکی پیر
پیری دنیادیده و ژیر:
یاللا کورگهل خوادهن
سهرتان به کوشک دادهن
یهک جی له لایهن یاران
کوشک کرا سهریاران
کوشکی زل کردی خرمه
له دوور ده بیسرا گرمه
هه رچی تیدابوو مردن
چه وتی بهو دهردهی بردن
هه هیندهی یهک کفله کوون
دهتگوت تهنه ل هه نه شبوون
کوشک نه میا ئاسه وار
بیجگه نه حلهت له زوردار

به زمه

منال و پیر و جحیل
دهستیان دا پیمه ره و بیل
پاکیان کرده وه ته و او
بلوور و شووشه ی شکاو
له جی کوشکا گرتیان دهست
لاوی قوز، کیژی چاومهست
رۆینه و چۆپی و شیخانی
دهیانگوت به گورانی:
«به زور بستینی مه پری»

كه لله سه رت دیتته ری»
 پاش به زم و شیرنی خواردن
 كه وتنه وه هه لـبـ ژاردن
 کی جار ان کار ریکخه ر بوون
 کی زۆرتـر به هـره دهر بوون
 هه لـبـ ژیران دووباره
 پی رابگهن به و شـاره
 دیسان وهک جاری جار ان
 دهستیان دایه وه کاران
 هه ره وه زی ژباییه وه
 بژیو زۆر کـراییه وه
 به خسته وه ری و ژینی خوش
 خه می کردن فه راموش
 هه ر عه قله ی له خه ساریک

تیگه یبوون له و مه دایه
 هوی چی بوو نه و به لایه
 زانیان که خویندن نه بوو
 به و دهرده ی بردن کـه بوو
 دهرسیان وه رگرت دهرسی باش
 قه راریان دا له مه و پاش
 هیند دروست که ن مه دهرسه
 تا خوینان ده لـین به سه
 چ کچ بی و، چ کـور، منال
 تا ده گاته چارده سال

مەھىلى بېنى و نەھىنى
بە زۆر دەبوو بختوئىنى
ھەر مەنالى و رىا بى
با خوتىندى بالا بى
زۆرىن خوتىندىگى بلند
پىشى ھى ژيان بىكەن توند
گەر خوتىندەوار بى كۆمەل
ناخوا فرىوى تەنبەل

وھسىھت

تا ئىستاش كۆنە پىاوان
وھسىھت دەكەن بۆلاوان
دەغىل: نەكەن بەھىچ جوور
دروست كەن كۆشكى بلوور
بەلام دنىابوو، رۆزگار
تووشى كوردن بە ناچار
پىشتان و ابو لاناچى
بەھىچ قولنگ و پاچى
سى چوار سەرى باوئىنى
خاترجەم دەپرووخىنى

بە پاكى بمره

قەساب سەر دەبرن بى غەش و ساغان
لەوەر و ئاخوور بۆدەغەزدارە
گەر لە ئامانجا ساغى وەرە پىش

مه ترسه له شير، له پای قه ناره
با سه رت بـبـرـن، به پاکی بـمره
چی بـی سه رپرین بـرـی مـرداره

سالی ۱۹۵۳ له کهرکوک، له ستودیۆ سۆنا. شاگرد وینه گر بوم. مه لا شوکور مسته فاش وچانی
دانشگای بوو، به جووته له و بهری خاسه له ژووری ئوتیلیتیکا بووین، من ده چوممه کار و شوپاکه ئه و لینی
دهنا، ژبانی ئه و رۆژانه م له و شیعرا نه دا خستۆته روو، که ده مه لاسکه ی مه حوبم کردۆته وه:

ئه گهر ئاوها نه که م چ بکه م؟

له کهرکوکم به ئاب، ئارهق له بهر گهرما نه که م چ بکه م؟
که بهرچایی به ماستی شل، به پیالیک چا نه که م چ بکه م؟
هه موو رۆژی سه عاتی دوان نه بی، ئاوی ئوتیل ده برن
ئه گهر ته رخی ده م و چا و شتن و ئیستینجا نه که م چ بکه م؟
له هه وت و نیو ده بی بو کار بچم، ریم چاره گیک دووره
له هه وت و چاره گیکرا شانی بو پیدا نه که م چ بکه م؟
له (دارک رووم) ی پر هالا و و بین ناخۆش و بی مه نفه ز
ئه گهر چهند ته بع و ته کبیریکی بو (سۆنا) نه که م چ بکه م؟
له دوازده ی دیمه وه برسیمه ماندووم قرقری زگمه
که ورگی لامه زه ب تا مل پری شوپا نه که م چ بکه م؟
به ماستاویکی شین و تام نه دار، یان ئاوه به فری زۆر
به دوو هیشوو تری، یان گرکه بو ری با نه که م چ بکه م؟
ئیتر هه ر بانگی ته نزیا ته یان شه ریه ت به دوو فلسه
له جیگه ی خه و جنیودان، داد و واوه یلا نه که م چ بکه م؟
سه ر ئیواره دووباره کاره تا شه و کاتی هه وت و نیو
له باتی سینمه ما و گهر دش به ره و خه و رانه که م چ بکه م؟

شمهك ههنگرتنه بۆ بان و خۆدانه بهعهرزیدا
ههتا خه و دوو قسهی قۆریش دهگهڵ شوکرا نهکه م چ بکه م؟

سالی ۱۹۵۲ له مهیخانهیهکی بهغدا شهوانه به چارهگه دیناریک حیسابی ئارهقی فرۆشراوم دهنوسی و بهو کارهمیان دهگوت بیلمانی. دهگهڵ محهمهدهسهنی رهشادی چایچی له ژووریکدا دهژباين، پۆزتیکی ههینی که وچانی ههردوو کمان بوو، بهو شیعره خه بهرم کردهوه:

سمیل باپر

حهمه ههسته لهخه و بمبینه ئەمپۆ
زگی برسیم به لرفه و تینه ئەمپۆ
دلّم تۆقیوه بۆ دوو شیش فهشافیش
بپۆ بیههینه بهزمی ژینه ئەمپۆ
سمیلّی باپرت دهرخه له لیفه
سمیلّت زهرد، لوتت شینه ئەمپۆ
له بیلمانی شهویوه من خه و آلوم
خوماری تۆش، سهرت سهنگینه ئەمپۆ
مهلی ئاو کوانی؟ جیران چوونه بازار
ههلی چاوشتن و ریش تاشینه ئەمپۆ
وچانه و چایخانه و چوونه جاده
مهلا شوکور و عهلا دین دینه ئەمپۆ

شیعریکه سالی ۱۹۴۴ له بۆکان نووسیومه، سالی ۱۹۴۵ له «ئاله کۆک» دا چاپکراوه:

لای لایی

پۆله پرووناکیی گلینهی چاوم
بهندی جهرگ و دل، هیزی ههناوم

رېحانه‌ی بۆن خوښ سووره گولته‌که‌م
ئاوپرېشکینى کولنى دلته‌که‌م
چۆلهمه‌ی نه‌ستۆم، ره‌گى حه‌ياتم
هه‌نگوین و قه‌ندم نوغل و نه‌باتم
خه‌وى خه‌یرت بى بنوه دره‌نگه
تا که‌له‌بابى به‌يان بى ده‌نگه

هه‌ی لای لایه رۆله لای لایه

ئه‌مشه‌و به‌زه‌بیت به‌ مندا نایه

ژیره‌وه رۆله‌ی ژیر و جـوانم
له‌ داخى لانک ده‌گـرى، ده‌زانم
ده‌لئى بۆ حه‌پسم، بۆ ده‌سته‌به‌سته‌م!
به‌و به‌ند و حه‌پسه‌ من جه‌سته‌ خه‌سته‌م!
له‌ نىو کورد نه‌بى ده‌سرازه‌ نىیه
ئه‌و به‌ند و قفل و قه‌رازه‌ چىیه!
کورم من بىرم له‌ تو زياتره
ده‌ستپرازه‌ و لانک به‌تـبى چاتره

هه‌ی لای لایه رۆله لای لایه

گویتگره پیت بلیم له بهر چى وايه

راسته‌ تو نه‌وه‌ی شىرى ژيانى
نه‌ته‌وه‌ی پاکی گه‌لى کوردانى
به‌لام چونکه‌ کورد ئه‌مرۆ بى که‌سه
به‌شيان له‌ دنيا کۆت و مه‌حه‌سه
بۆیه ده‌تپىچم تاخووى بى بگرى

نهک تامن مـاوم له بهندا بـمـری
بو چاره ره شـیـت نهـمـاوه تـیـنـم
هر پیم خوښ نییه مهـرگت بیـنـم
هه ی لای لایه رۆلـه لای لایه
هه زار تیـبـینی دواړوژم لایه

بوت بهخت ده کهم عومری دريژم
سه د تال و سوتريت له سهـر ده چيژم
نه مامی بالات به فرمیـسکی چاو
شه و نیوه شه و لپی ده نیم شه و او
سه د چاک و پیرت بو ده خولیمه وه
له بن سیبهرت بحه سییمه وه
هر ره سییده بووی نه ته وی زالم
ده تبری و به زهی نایه به حالـم

هه ی لای لایه رۆلـه لای لایه
دهک خاکم به سهـر، ره نجم به بایه

په شیو پیت خوشه یه خسیر نه مینی؟
سه ره ستیت پی بلیم بکه ویه شوتینی؟
قه لهم ده ست دهیه، ببه مه کته بی
وهخت و بی وهخت له خوتیندن نه بی
ئه و کاته ی له گه ل کاکت دووبه دوو
بکه ن هاواری هه قی له ده سچوو
دهس دهنه دهس یهک به را و به ته گبیر
یه کتان به قه لهم، یه کو به شمشیر

هه‌ی لای لایه رۆله لای لایه

شیریش جه وهه‌ری له‌قه‌له‌م‌پ‌رایه

یه‌ک نامه ره‌ش کا به داد و هاوار
یه‌ک زه‌وی سوورکا له خوینی به‌دکار
یه‌ک له قورنیشی برۆا بو‌تکا
یه‌کی قور به‌سه‌ر دوزمن دا بکا
ئه‌و په‌له‌قازده‌ی ئیستا له‌کن من
ده‌که‌ی به‌ند لاده‌ی له‌ده‌ست و گه‌ردن
ئه‌و ته‌قه‌لایه‌ت بو‌ دوارپۆژ باشه
جووچک هه‌ولتی ده‌، بی روحمه‌ واشه

هه‌ی لای لایه رۆله لای لایه

ده‌س له ده‌س، ته‌وفیق له‌کن خودایه

رۆله نیشتمان چاوی له ریته
دایکمان هه‌ویای دوارپۆژی پیته
بو‌یه هه‌ندامت وه‌ک مینای بیگه‌رد
خاوین راده‌گرم به‌سه‌د ره‌نج و ده‌رد
چاکه‌م ده‌یه‌وه‌، بو‌وه‌ته‌ن وه‌ک کور
تۆش بیگه‌وزینی له ناو خوین و خور
پیت بلتیم رۆله سه‌ر سوودی چیه‌!
بو‌به‌رده بازی ریتی ئازادییه

هه‌ی لای لایه رۆله لای لایه

نیشتمان بو‌ تۆ ده‌سته‌و دوعایه

رۆله نامووست وه‌ک خزمه‌کانت

نه فرۆشی به پوول دهستم دامانت
شهره ف گه وهه ره قیمه تی نایه
دهویت رووره شی هه رتک دنیایه
ئه وکسه سه پیاوه بو خاک و ناوی
پوچ دانسی و به چاک بمینی ناوی
نه تبیستوه واتهی زانای سه رزه مین:
مهردانه مردن نهک حیزانه ژین

ههی لای لایه رۆله لای لایه
بخوینه، نه زان چی له دهس نایه

بوکان، خاکه لیتوه ۱۹۴۵- له گۆفاری هه لاله دا چاپ کراوه:

لیفه شپه

منو نینۆکم له شکرمان گرده
له گه ل کیتچانمان هه ر دهست و برده
هه مموو شه و تا رۆژ پاریزی دین
دزی شه ک نین، دوژمنی خوین
تا به ری به بیان شه و هه لایه
هه ر کیتچه و بو من دهس به تیلایه
شه وانه کاری سه د هه زار نییه
که رۆژ رووناک بوو یه کتی دیار نییه
رۆژ، تا ده ریان که م ته ئمین بی ژینم
هه رچی ده گه ریم یه کتی نابینم!
لیفه شپه شکرمان هه یه پواوه

به سهر ئادهم و سهواش دادراوه
بهري لۆكهيه و پشتى پیتاله
هیتند كۆنه، عاسمان پیتی دهلی خاله
جارجار كه ههستی سهرمایه م ده کرد
به ناعیلاجی په نام پی ده برد
مه منا مام لیفه سهر به گیچه له
له سهر ئه و دایه هه رچی گۆنگه له
ئه و هه موو کیچه له وى هالا وه
ئه و هه رایه ئه و بنیاتی ناوه
تومه ز خه ربکه پيشه م ده رینى
بو ره ته تی خو ى من بفه وتینى
هه تاكو به رۆژ به حوكمى قانون
بۆم مه حکووم نه بن پاکی ون کردوون
شه و پیتیان ده کا ئه و کاره ساته
به رۆژیش جیگای ئیستی حکاماته
رۆژى داده نرى له سهر هه رزالى
خو ى لی کردوومه كه یخودای مالى
زۆر هه ق به جانب به شه رم و عوزم
ئه گه ر فری ده م بیتگانه و خزم
ده لیین ناحه قته ، شه روور و جه رده ی
خودا چون ده رچم له و بگه ره و به رده ی!
من لیفه شه ری خو مه ده یناسم
به شه و بر دوویه خه و وه و اسم

به رۆژ نه توانم فریچی ده مه دهه
ئهی منی هه ژار کام خۆل که مه سهه
بازیچهی دهستی سیاست منم
دۆستم دل به خه م، شادن دۆژ منم
ئهی شورای میله ل نه گهر راست ده که ن
له زولم و زۆری بازخواست ده که ن
شهرعی من ده گه ل لیفه شر به که ن
ئه و بسووتینن با کیچ قهر به که ن

مه باباد - ۱۹۴۵:

غه زهل

ئهری ئهی کیژه کوردهی چاو که ژاله
ئهری ئهی شوخ و شهنگه ی چارده ساله
ئه تو خۆت کورد و خوینی لای کوردان
به تورکی چاوی مه ستت کرد حه واله
به خوینی مه ی ده ده ی ئاوی مژۆلت
بژانگت بۆچی سه ر نیزه ی که ماله ؟
پنوی سه ر «ئاگری» ن لاجانگ و کولمت
له خوینی نۆجواناندا شه لاله
بلایی ئیران و عاره ب بی دلی تو!
که لیتی ته ئسییری ناکا ئاهوناله!
مه گهر چالی چه نه ت زیندانی قه سره
که رزگار بوونی ئیمه ی لی محاله!

ته نافی زولفت ئاویزانی بالات
نه مانی هاونه ژادانت خه یاله
پوخت بردم به قه ندی لیوه کانت
دهزانی کورد به قه ند ویرانه ماله
قه باله ی عاشقیم زور موعته بهر بوو
چ قه و ما چاوم نه مپو پیت به تاله
له ئاهو ئه شکی بیچاران بترسه
وه ئه ستو مه گره چیدی ئه و وه باله
مه گهر ترست نییه دهستی زه مانه
وه پیت بینیت ته وه ئه م ژینه تاله؟
کورپی شیران و زورزان بووم، له دهس تو
هه ژاریکم زمانم له ننگ و لاله

مه اباد - ۱۹۴۵:

دیسان غه زهل

نه سرینی قوندیلانه وو نازداری نوجوان
چاتر نمونه، سووره گولی باغی کوردستان
کولمت گهش و به تینه وه کو جه وری موسته ببید
پرچت رهش و دریتزه وه کو روژی کورده کان
به ژنت ههقی ژیانی هه موو میلله تی بچووک
نازادی کوردسانه ده مت لیتی نییه نیشان
دوژمن به تانگ له سه رته ئه تو تازه سازده که ی؟
له م قه پنی بیسته تیری مژول و بروی که وان

چاوت هه والی به ختی منه رۆژ و شهو به خه و
نازت میسالی دهردی منه دهم به دهم گران
ئه گریجه کهت که دیتنه نه زهر رووتی گرتوو
دل ژان دهکات و دپته وه بیر وه زعی نیشتمان
به م کیژییهش ده زانی که هاو خوینی خۆت نه بێ
نابی به یاری بگری، هه ژار به سیه تی ئه مان

تیهه لکیشی شیعی حافظی شیرازی

الا یا ایها الساقی

له نیسکینه و له ساوار پرکرا زگهها هه تا ملها
برنج هه زان ببوو ئه ووهل ولی افتاد مشکلهها
که دیزهی کهشکه کی هینا و سه ری لاگرت که بانووی مال
زتاب قولتی هه لمینش چخون افتاد در دلها
مه لاهو شیخ هه رچی فه رمویان له باسی خورادنا راسته
که سائل بیخبر نبود ز راه و رسم منزلها
په تاته خۆره کان با ریک که وین و چاری زگمان که بین
کجا دانند حال ما پلاو خوران و زگ زلهها
چ مه ولوودیکه کردی حاجی سه گباب هیشته هه ر برسیم
ته رهس فریاد میدارد که به ره ندید مه نجه لها
له سه ر یا پراغ زگیشته هه لدرن سنگ بینه پیش حافظ
متی ما تلق من تهوی دع الدنیا وامهلها

من جرب المجرب

بَلَّيْنِ به و ئاو و گوشتەى پر دوگ و نوک و تامه
أني رأيت دهرًا من هجرك القيامة
يه كجار گهرم بوو دۆكلئيو ئاوى له چاوى هيتنام
ليست دموع عيني هذا لنا العلامة
چيژتم له ماست كه بيكرم، به قال قه لئس بوو فه رموووى:
من جرب المجرب حلت به الندامة
وازم ده چيسته كارگ، ده خوم دهمم ده سووتئ
في بعدها عذاب في قربها الندامة
لام خوشه ويسته گيپه و لؤمه م ده كه ن سه روپئ
والله ما رأينا حباً بلا ملامة
قامكم ده ئه سه په ناغ نا زه ردينه هيلكه ده رچوو
كالشمس في ضحاها تطلع من الغمامة
دؤى ترشى ديوه چاوم سه ره وتى نايه ليچم
حتى يذوق منه كاساً من الكرامة

نهى پسيئنى

گهر هه لمه دوگى ديزه بلاو بكهى به فوووى
به ازانكه تاج شاهى و همه روزهاى و هووى
چاولييك ده نيم له كاتئ ياپراغ ده نيمه زارم
كه نظر دريغ باشد بجنين لطيف رووى
پيو درؤ نه بئ كه بمرم بو توؤزئ كه نگر و ماست
كه گذشت عمر و نامد خبرى ز هيچ سووى

هەر تیر بخۆم له گوشت و قبوولی، چش که ده‌مرم
بجـزاین نمـاندمـارا هوسی و ئارزویی
ده‌خیل که به‌ن له گیپه ده‌ردینی نه‌ی پسینی
که هزار جان «حافظ» بفدای تار مویی

تیهه‌لکیشی ناهیره‌ی مه‌لا باب

بی‌تو دووباره چاوی من پیت بکه‌ویتسه‌وه هولتو
«شرح دهم غم ترا نکتبه به نکتبه موبه مو»
هەر وه‌کو شیخی ره‌ش گه‌رام بو‌دوو ده‌نک پلاو منیش
«کوچه به کوچه، در به در، خانه به‌خانه کو به‌کو»
دوینتی له‌سه‌ر که‌ول که دیم گیپه، به‌غار هه‌لم وه‌شانده
«رشته به‌رشته نخ به‌نخ، تار به‌تار، موبه مو»
گه‌میه په‌نا سه‌ماوه‌ری چا، وه‌ره تیکه ده‌و زگه
«دجله به‌دجله، یم به‌یم، چشمه به‌چشمه، جو به‌جو»
ده‌فته‌ری عومری خۆم گه‌رام باسی چله‌ی نه‌بی نه‌بوو
«صفحه به‌صفحه لا به‌لا پرده به‌پرده تو به‌تو»

چوارینه

به‌دل گه‌یروده به‌و پرچی به‌چینم
ره‌ش و ئالۆزه وه‌ک ئه‌و به‌خت و ژینم
دل‌ت گرتم، خه‌یالی خۆت تیا دی
خه‌وت بردم که له‌ودا تو ده‌بینم

گر اوی داوی خاوی سهر پروام
کوژاوی چاوی مهستی نیوه خام
له تیشکی روومهتت سهرده هه ناسهم
کز و بی تینی نه و بهژنی زراوم

دلّم تهنگه وه کو خونچهی دهمی تو
سهرم گیژّه له گیژی پهرچهمی تو
دل و گیان و ژیانم دا به ماچیک
وتت: پیک نایه، زوری من کهمی تو

هروژمیان کرده دلّ تیپی مژۆلت
به خوین پاراو کرا جی ژوانی چۆلت
دهسی دلّ بگره خوینریژی هه تا کهی؟
به زیکت بی به دلّاری کلّۆلت

جگر لهت لهت به نه برۆی تازه ساوم
له پت سووره له خویناوی رژاوم
خه یالم په رته بو خر خالی قۆلت
زهری له رزانه کههت بردی زراوم

ددان مروارییه و هه ریهک له وانه
له نرخا گه نجی قاروون ناته وانه
له سووچی لیوه کهت خالیک دیاره
له گه نجت بیچوه زهنگی پاسه وانه

له تینی کولمه کهت جهرگ و دلّم سووت
له تاوی چاوی جادوت بوومه هارووت
به ههشت و کهوسهر و ههنگوبن و شیري
به شاباشی دلّویک نارەقی رووت

به گریه م پیکه نی، خه ندهت به شینه
ده لّیتی: پاش گریه نۆره ی پیکه نینه
دلّت گهر سه دیه کی سینگت نهرم با
نهرم بووی ئیسته بو ماچیک له شینه

دلّی شیتم و هها گرتی گروو پیت
له تاوان، پیتی ده تاوان به ردی بهر پیت
چ ژین سه ختم! چ دلّ سه ختی گولی من
کزه ی دلّ وهک کزه ی با دیتسه بهر گویت

له قه ندی لی سوی تویه ژینی تالم
له سووری کولمه ته به خوین شه لالم
له دوو مه مکی خرت بیرم بلاوه
کولاو و کولنه واری سیوی کالم

پلاری تۆن که دلّ چرژاوه نه مشه و
جخاری تۆن که خوین پرژاوه نه مشه و
مزه م چی بوو له چاوی مامزی مه ست؟
که جهرگم بو مه زه ی برژاوه نه مشه و

له چه شنی ئاگرن کولمی گه شی تو
له مار هه سته م ترن پرچی ره شی تو
بلیم وهک چی ده چی؟ هه ر گول ده زانم
له گول ناسکتره ناسک له شی تو

له تاریکایی پرچت بی سه ره وده ر
دلیم گپیژ و هورپه چه شنی سکه نده ر
به لام ئاوی ژبان لاجانگی تویه
به لام ره شماری بسکت بوونه له مپه ر

له گوارهی پر په رنگ دل پر په رنگم
چه ماوی به ژن و بالای شوخ شه نگم
له سه ر سینگی سپیت چاوم سپی بوون
له تاوی زه رده لیموت زه رده ه رنگم

له لیوت زامی جه رگم پر نهک بوو
له سیوت خه م له ناو سینهم که لهک بوو
له سایه ی گه ردنی تو بام وچانی
له نه ولاش داری تووبام نا گه رهک بوو

ده بی به کوی بگهی؟ هیشتا نه گه یوی
له روخسارا به هه شتی، رژی، هه یوی!
هه زاران داود و دهنگی زه م—ووری
ده به ر لیوت مرن کاتی ده په یوی

دەپرسی چۆنە چىيژەى خەم دەچيژم؟
لە بەر چى دەرد و زوخا و هەلدەپيژم؟
بژانگى تۆ دلى كوردوومە بيژنگ
كول و خويني ئەوينى دادەبيژم!

بە داوى كەزبەت دل دالەقاو
بژۆلت پيژە نيژە تىي چەقاو
وچانيك، لىوى قەندم پى ببەخشە
جگەر برژاوه گەر پييت خووشە قاو

زمان بۆ پەسنى ئەو لىو ئەلە لالە
گليئەم تانەدارى دانە خالە
بە پيىرى چووم بەرەو پيىرى منالى
دلى بردووم كچۆليك چارە سالە

بە چاوى تۆ دلى ژار و گەرفتار
بە دل مەرگى دەوى رۆژى هەزار جار
لە رىي ئەم جوانيىەت تۆزىك بەزەت بى
هەژارى تۆم لەمردن مەمكە رزگار

بەژن شۆر و كەزى شۆر و خەزىم شۆر
سەرەو شۆرم دەكەن سەرشۆر بەرەو گۆر
هەژار و خوار و لەش بيمار و دلدار
دەبا وام لى بى، مافى خۆمە هەى گۆر!

دهمی کـوچ باره کـهت ناچـی له یادم
دهبی وهک کوشتمت بش پرسى دادم
«که بارگهت بو هه وار تیک نا ، دلی من»
«شکا نه ستونده کی تاو لی مرادم»*

دلّم دهیزانی راده پری به سه رما
به پری کرد دووا هه ناسیکی له به رما
به چاوم ئا و پرشیینی ریگه تم کرد
گیان ده رکه وته پیشواز و له دهر ما

له دهست نه و چاوه مهستهت نیمه چاره
له ناخیم راده کهن دهر د و په ژاره
له کیلی گوره کهم یاران بنووسن:
کوژراوی گهردنی کیله و هه ژاره

گوئی باخان له شه رمی کولمه سووره
له رووی نه و په لکی گول نه ستووره، زووره
گوتم: مردم، نه گه یه ماچی، فه رمووی:
هه ژار بم بووره! دووره نه و سنووره

به سه رگه ردانی ژیر گه ردانه ت بم
به لاگه ردانی بالا جوانه کهت بم

* نه م تاک به یته هبی شاعری به ناوبانگی موکریان، هیمنی مه هابادیه.

ئەوا تۆم دى لە سەر كوشتەت دەكەى شىن!
بەگۆرى چاوه پر گىربانەكەت بىم

لە گەل تۆدا كەسىكى دەم دەمانە
چكارىكى بە خوۆشى پاش نەمانە؟
مەى و كەوسەر لە گوۆشەى لىوى ئالە
بەهەشتى خوۆش لە شىوى ناو مەمانە

چ خوۆشە پاش ئەم تۆرانە سازان
چ شىرىنە وتەى راز و نىازان
بەسم بى جەزەبەى شەوگارى دووریت
پتەر مەى هەنجنە جەرگم بەنازان

وەرە تاوئىكە گولزارت نەدیوہ
لە تاوت خوونچە سىنەى دادىوہ
وہنەوشە دوور لە بالات خوۆى دەهەش نا
هەلالە زەررە، نىرگىز رەنگ پەرىوہ!

وەرە ئەى بەندى جەرگ و ماكى ژىنم
وەرە هەتوانى گش دەرد و برىنم
شەوى رەش رۆژى روونى بەختى من بوو
كە لەودا تۆ نىزىكى خوۆم دەبىنم

شەوہ، دنيا وەكو خالت سىياپۆش
وەرە با دەردەدل بکرىن فەرمامۆش

دەسم دەستۆكە، با بتگرمە باوەش
ئەگەر مردم لە خۆشیان، چاوی تۆ خوش

كش و ماته جیهان لە ژوانی لە نوێ
گە لاویژ بۆمە دەروانی لەسەر سوێ
چریكەى بولبولیک دێ، وا دەزانم
چپەى ماچی من و تۆى هاته بەرگوى!

شەو، ئەستێرە بە زریوێن لە سەرمان
لە مانگی رووت هەناسەم بۆتە خەرمان
تکەى ئاونگی کولم تەر دەکا لێو
گەزۆ باری لە گەرمان و لە شەرمان

ژیانم چوو هەزار و دەستەو ئەژنۆ
چلۆن رووی داوێ دەست و گەردنى تۆ!
ژیانى دووايهشم بۆ تۆ خودای شەو
بەرەو رۆ خوش مەرۆ، تۆزیک لە سەرخۆ

شەو، لەو سەوزە زارە لەو دەم ئاوە
مەكۆى خەم لاچوو دەمكۆل چ ماو؟
مەكە و لاچۆ و دەمانبێن بیانوون
بەیانە و دەم بنى دەم، دەم نەماو

هەتا مردن لە دلدا سینە ماکە
دلت چەند چاکە! دلداریت چ پاکە!

له تاریکایی دۆستی دهست له ناو دهست
که تیشکیدا چراکه، بوومه کاکه

له لامي، گيان په پوولیکه له رووتا
ئه گهر لیم دور دهبی دل دی به دووتا
له نیزیکی و له دووریت خاکه سارم
ئیترا یا دل یان گیانه سوتا*

زهردی لیمو

چاره پرهش بووم و له پتی خالی رهشا بیچاره مام
دهک چ گیان سه ختم که من تا ئیسته ههر له و باره مام
(من له گهل مه جنونی هاوری بوم له پتی شیتی و نهوین)*
(ئه و گه بی به نیاز و من بی دل و ئاواره مام)
بو هرووژم که و ته کار شیرری برۆ و تیری مژۆل
کون کونی دل دور له ههژمار و جهرگ سه د پاره مام
گول به دهن ئه مریۆ له گولزارا گولی پشکووتبوو
گول ده پشکووتن له دهم، سه رسامی ئه و گول زاره مام
بو بولی له دیاری گول درکی له قاچی را ده چوو
من به دلما چوو له سهیری ئه و گولی بی خاره مام
شه و رهشی پرچت دلی ساوامی وا دیتوانه کرد
ههر له مندالیمه وه به و تاره وه په تیاره مام
پیتم لی رهنگ زهردی وهک لیموی ههژاری من وتم:

* ئه م چوارینه له خهوا گوتراوه. * ئه م بهیته له فارسبییه وه وهرگتپراوه.

رەنگ نەماوی ئەو نەمامی بەژنی لیمۆ دارە مام
پیم دەلی: رەنگ زەردی وەک لیمۆی هەژاری من وتم:
رەنگ نەماوی ئەو نەمامی بەژنی لیمۆ دارە مام!

ژوانیک

یارە جوانە کەم گولە ی شوخ و شەنگ
خونچیلانە کەم دل گوشای دەم تەنگ
سەر کولمی گەشت برەو بەری گول
خوا داویە بەشت گشت نیازی دل
بە قژی زبیرینت بە لیوی ئالت
بە چاوی شینت بە دانە ی خالت
زەرد و بی تینم شەتلی خویناوم
خەریکی شینم تانە لە چاوم
زانیت دەمردم بەو بەژنی باریک
رژگارت کەردم لە ژبانی تاریک
ئەمشەو وەدیارە قەدری دلانە
جەنگە ی بەهارە مانگی گولانە
چا و جوان دەمیکە ئەوینداری توم
زامم گەلیکە برینداری توم
منیکی بی هەل هەژاری کول
پیر و ددان کەل وەک داری کرمول
کز و بیمارم خەمبار و سەرشۆر
وا لەسەر بارم بۆ گۆر چاوەنۆر

كەي بىرم دەبرد جوانىكى وەك تۆ
سەد لاو بۆت دەمرد گىيانىكى وەك تۆ
تۆي شلك و ناسك، تۆي وا نەرم و نۆل
تۆي سل وەك ئاسك تۆي وا خىر و خۆل
وەك تۆ نازدارىك ئەويش وا بەشەو
ھامپىزم جارىك بكا بە جى خەو
لەو تارىكايە بەو شەو خۆشە
ھە تا ھەتايە دل بۆي پەرۆشە!
بە سىلە چاويك زىندوو بوومەو
وەك تازە لاويك تى ھەلچووومەو
ئەمە تۆي ئەمشو لەناو باوہشم
ديتم لە ئاسو ئەستىرەي گەشم
ئەو سىنەي نەرمت لە دل چەسپاندم
تارمايى شەرمت لە روو تاراندم
دەخشىن لە لىوت لىوى بە بارم
لە كولمى سىوت گۆنەي نزارم
لە باغى ساواي پوانى سىنە
پەنجەم سەرگەرمى لىمۆ كوشىنە
ئۆخەي وا ديسان خۆشىم دى شەويك
ئەويش بۆژيان لىم بوو بە خەويك
ھە تا بۆژىر گل گلار بوونەو
ناخووازم بە دل بىدار بوونەو

به‌شی چواره‌م

ئه‌وانه‌ی به دَل نه‌خۆشن بیان چاو له راستی ده‌پۆشن، تی ده‌کوژن: مه‌لا مسته‌فا بارزانی به پیاوی شا و جووله‌که و ئه‌مریکا دانین و خۆیان له چاو ئه‌و به کوردی بێ خلتته و خالو ئال رانین. ئه‌وانه‌ی خراپه‌ی ده‌لین، هه‌رگیز نالین دوازه سال له مۆسکوژیاوه و ده‌گه‌ل پیاوه گه‌وره‌کانیاندا هه‌وال بوو. هه‌یچیان نالین له شۆرشێ دژی به‌عسی، رووسیا و هه‌کو ئه‌مریکا و خه‌یره‌ومه‌ندانێ ئوروپا به‌پوول و دهرمان و شمه‌ک یاریده‌ی بارزانی داوه. ئه‌گه‌ر هه‌یتدیکه‌ش نه‌یزان؟ ئه‌وانه‌ی ئیستا له کاردان. زۆربه‌یان ئاگیان لێیه و ده‌زانن قسه‌که‌م راسته. رۆلی شا هه‌ر ئه‌وه‌نده‌بوو دژی به‌عسی ته‌نگه‌ی هورمز و ئه‌هوازخواز، رینگا بدا به ئیتراندا کۆمه‌گ به بارزانی بگا. ئه‌ویش چلۆن گه‌یشته‌تیک؟ هه‌رچی هاتۆته ئه‌م دیوه؟ هه‌یچ نه‌بێ نیوه‌ی دزیوه. کاتێ به‌عسی ده‌گه‌ل رووسان په‌یمانی پاژه ساله‌ی به‌ست. لاشیان وابوو نه‌وت و خه‌لیجیان که‌وته ده‌ست؟ ویستیان بارزانی ناچارکه‌ن که شۆرشه‌که ده‌س به‌ردا و هه‌رچی به‌عسی ئیملا ده‌که‌ن؟ ئیمزای بکا. دهنه ده‌ستی لێ به‌رده‌ده‌ن و به‌عسیانیش زۆر به‌هه‌یز ده‌که‌ن. به‌عسیش ده‌یانگوت که‌رکووک و خانه‌قین و لیوای دیاله و شه‌یخانیشت نا‌بێ له‌سه‌ر کوردستان بێ، ده‌شبه‌ وه‌ک حزبی کمونیست بینه‌به‌ر فه‌رمانه‌وه و بینه‌ نوکه‌ری خۆپه‌یمان. بارزانی زانی مردن و له‌ناو بردنی شۆرشێ زۆر له‌وه به‌شه‌ره‌فته‌ که ئه‌و مه‌رجانه قه‌بوول کا و سه‌ری بۆ ئه‌و نه‌نگه‌ شۆرکا. رووس به‌عسی به‌هه‌موو چه‌کێکی ترسینه‌ر و رووخینه‌ری خۆی ته‌یار کرد. ئه‌مریکا‌ش دی ئه‌م هه‌ویره زۆر ئاو ده‌با. به‌ ئیترانی گوت: رێ بگره و ده‌ستی له کۆمه‌گمان به‌ردا. وه‌ک ئیستا که له شای به‌ردا. وه‌کو خۆم باش ئاگام لێیه، ئه‌وی راست بێ: رووس ئیمه‌ی به‌شکاندن دا. دهنه بومدییه‌ن و شایه‌ک نه‌یانده‌کرا به‌ ماچی سه‌ددا‌مان بدن. بارزانی زۆرباش ده‌یزانی ده‌رۆستی رووسیا نایه و رووسیش وه‌ک هه‌موو ده‌وله‌تیک بۆ قازانج و سوودی خۆیان باوکی خۆیانیش ده‌فرۆشن. نه‌شیده‌ویست هه‌زاران لای کوردی دیش به‌ خۆپه‌ی به‌ قه‌ر بدا. ناچار ئه‌ویش وه‌گه‌ر دین و ده‌بنه‌وه شۆرشگه‌ی کورد. چاکه‌شی کرد که به‌ قسه‌ی رووسانی نه‌کرد. ئه‌وا دیان ئه‌و سه‌ورانه‌ی به‌ فه‌رمانی رووس چوونه‌وه به‌رده‌ستی به‌عسی. چیان لێ هات و ئیستا له‌ کوێن؟

ئیمه‌ هاتین به‌م دیوه‌دا و بووینه‌ یه‌خسه‌یریکه‌ی عه‌ودال، وه‌ک تۆوی گال له‌ زه‌وی

کوردستان نه بی له هه موو شار و دپهاتی ئیراندا بلاویان کردین. به قهولی شا "تا جهزب بین". زۆرمان له گهرمان، له سه رمان، بی جیگه و بی نان و دهرمان، له ناو بیگانان لی مردن و کهس شینیکی بو نه کردن. من که جاری دووهه مم بوو کوشکی هومیتم ده رمیا؟ خۆم به تنیا دووقات به قهده هه موو لیقه و ماوان خه مگین و سیس و ژاکاو بووم. هه رچه ند به تکای بارزانی نه گیرام و هه ر ده گه ل بارزانی ده ژیا م، نه گه ر قسه ی راستت ده وی! وه ک که وی له ته پکه که وی له فره که وتم. بریارم دا پاش نه و هه موو به لایانه. به لای شیعر و میعرا نه چم. به لام کۆچکردنی بارزانی. کوورده ی دلی سارده وه بووی نیل دامه وه و له بریار هه لگه رامه وه. له وساهه که هاتومه وه؟ بو یه که م جار بو به ری کردنی بارزانی شیعر هاتوو به لامه وه. ئیستاش نه و جاروباره خاریج له کاری ئیداره کاویژی کۆن ده که مه وه، ورته ورتیکم لیوه دی. به لام وه ک خۆم تا بلایی که م نرخ و بی بایین.

شنۆ، ۱۵ / ۱۲ / ۵۷

بارزانی نامری

بارزانی پالنه وانی کورد
 هیوای پیرو جه وانی کورد
 خه به ریان پی دام تو مردووی
 به دیمه ن له به رچاو ون بووی
 من ده زانم تو نامری
 تو له مردن به هی زتری

رۆژتیک له ناو شاخ و چرتیک
 دیتسه سه ر نه م زه وییه کورپیک
 نو مانگه، له به ر مه مکه
 دایکی یه خسییری تورکانه
 بی شکه ی کور: زبندانی ره شه

له رۆشناییی بی به شه شه
زړه ی زنجی یی یری دوولایی
بۆته دهنگی لای لایی
جی گگاگۆلکه و داره داره
گۆشه ی زیندانی شه داره

ته من چارده ساله جوانی
به دەوری خـ بـیدا دەپروانی
هه چي دهی بـینی ئه سیـره
وهک دایکی مل به زنجیـره
کورده گهل مه ری بی خودانه
چه قهـل بیـری، گورگ شوانه
له حیرسان خوینی ده جۆشی
ژین به ئازادی ده فـرۆشی
لی براوه تۆله بسـتیـنی
به ندی خـه نجـه ر ده ترازینی
کاله ی مووین ههـل ده به سـتی
کی هه یه ئه و پیتی نه وه سـتی؟
کورده خـۆران قهـلت و بر ده کا
کورده ستان گران شر ده کا
تورک و عـه ره ب ده به زینی
جه رگی شاهان ده ته زینی

دوژمن له زه بیری ده تاسی
کی بی بارزانی نه تاسی؟

به له شـوړشی بارزانی
کـهس به کـوردی نه ده زانی
نه و کـوردی به دنیا ناساند
هاواری به دنیا گـه یاند
له هر چوار قـورنه ی دنیا دا
له سـهر به ژ، له ناو دهر یادا
به کی بلـی کـوردستـانیم
پیت ده لـی بلـی بارزانیم
جاشه دوژمنه کـورده کـهش
به هو ی نه و بـونه خـاوهن بهش
نه و نانی ده یـخـون هی نه وه
له ورا گـرچوویان پتـه وه

بارزانی شـیـست سـالی ره به ق
جی خـه وی تـاشـه به ردی ره ق
به شـاخ و شـکـیـپـانه وه
به به نـدهن و لـیـپـانه وه
له غـوربهت و دهر به دهری
غـمـخـور و له خـوشی بهری
بو گـه لی کـورد چه وسایه وه

قەت تاوتىك نەحەسايەوہ
بەرەو ئازايەتییى ھان داين
پىگەي پياوہتییى نيشان داين
دوژمنى بۆبى ھىز كىردىن
تارىكى لەسە رلابردىن
مانگى عاسمانى كوردانە
بى ئاوابوون و نەمانە
ئەوانەي بە ممانگ دەوہرن
لەراست لۆمەي ويجدان كەرن

بارزانى بابى ھەژاران
ھەتوانى دل برينداران
شيوەن شايانى تۆنيىيە
ئەسرین رۇتن چى بۆنيىيە
من بۆ دەرىپىنى ھەسەتم
پەمىانت دەگەل دەبەسەتم
تا دەمەرم پىت وەفادارىم
چۆن بووم ھەرھەمان ھەژارم

بارزانى پالەوانى كورد
ھىوای پىر و جەوانى كورد
خەبەريان پى دام تۆمردووى
بە دىمەن لەبەرچا و ن بووى

ئەم فالتە فالتەت وە کوردی بیژە
 رەژیم و تاغوت مال چە شارێکە؟
 موفسید فیل ئەرز بەر چە دارێکە؟
 پ - راس ئیژی ئەشی بمبوری قۆبتاس
 وە کوردی ئەوشم قسییه و دەنگوباس
 مەردم وە گشتی یەک رەنگ و یەک دەنگ
 کەفتنە مەیدان وە چەنگ و وەسەنگ
 قەلای زۆرداری ملهوپیان پماند
 لەشکریان شکاند، تۆلە ی گەلیان ساند
 لەم تی بەردان و پراو وەرازە
 شاو قەوم و قیلە ی بوون پەرەوازە
 شاکە ی ئەوساکە ئیسە تاغوتە
 رەژیم چتی تال وەک ژەقنە مـووتە
 موفسید فیل ئەرز، واسە دژ مەلا
 کەفتۆسە سەریان گش قەزا و بەلا
 کومەیتە واسە منال یەل وەچەک
 ریش وەبان چەنە، دەس لەسەر کوتەک
 ق - نایژی ئەم جەنگە ئەرای چە کریا؟
 تاغوتی بووچە لە تابوت نریا؟
 پ - مەلاگەل ئیژن ئەرای سەریهستی
 یەکسان ئەکریهەن بلندی و پەستی
 گش مەردم ئیران وە مافیان ئەگەن
 ئەشی چونیکە بن زورات و جەگەن

ق - سا وهئیممه چه؟
 پ - جا ئەممه جو او ده؟
 ئیمه کوردگه لیش کوژیاومان داوه
 - لهم بهش بهشینه کوردیشی تیا یه
 ق - پیرۆت ئەم قسیهت بادی هه وایه
 مه لیچک خوئی چهس تا شو رباوی بی؟
 کورد تا وا کورته ناشی ناوی بی
 ئیمه خه ریکین وه لیهک ئەجه نگیین
 تا وای سەنگین؟ هه ر مایه ی نه نگیین
 پ - پاس ئیژی، ئیمه گه لی خو خۆرین
 تا وایش بین، هه ر سه ر له بهر ساتۆرین

تاران، ۷ / ۵ / ۵۸ : بۆ بیره وه ریبی شه هیدبوونی کامران نجات اللهی نووسراوه:

تاکه ی؟

گه لی کورد له وه تا هه یه
 ئەم له وه تایش تا کسه یه؟
 هه رگییز به ختی نه یه یناوه
 هه ر ژیرده سه سه و دیل ژیاوه
 ئازادی به چا و نه دیوه
 قهت خوئی به شت نه زانیوه
 هه ر چی کوردی، بۆ ناموئی کورد
 له رای بیگانه ژیا و مـ

چارده چهرخه له سـوـنـگـهـی دین
نازانین بهرهو کـسـوـی دهچین
کۆبله ی پـیـخـواسی پەت وەسەر
بی دەرەتان، کـسـز و لەچەر
بەندە ی کـسـلـاوسـوور و پەشین
بەخت پەش و مل بە هەشین
ئاغامان دەگـرـی یەک راجن
خۆ بەخۆش یە کـتـر داپاچن
ئیمەین له خـویندا شەلالین
لەش حەرام و خـوین حەلالین
بۆ خۆ بە کـوژدان یە کەمین
بۆ ژیان تا خوا حەزکا کەمین

بوموسلیمی خوراسانی
دنیا دەگرئ، بە هاسانی
دەیدا بە بەچکە هەباسان
پەودە ی ئەمەگ نەناسان
نامەرد چاکە ی ئەدەنەو
نۆکەر بە سەر ئەکەنەو
بە گزی ئەیکوژن، ئەمجاره
ئێژن بەچکە کورد غەدداره
سەلیبی له بەر من پەوی
من هیندم گرت بۆ غەزنەوی

ههزار و نهوهنده سهاله
گۆپالئیکم لهو بهر پاله
پاسداری مهززی ئیرانم
خوین نهدهم، نه به خشم گیانم
بو شهري نه فغان پيشه نغم
له روی عوسمانی نه جه نغم

تا ههرا و خو به کوشت دانه
کورد چاوی راستی ئیرانه
به لام هه ر شه ر داکو ژاوه
وه ژیر پا نه درئ نه م چاوه
کوشته م وه پووش سه ساو نه کهن
ماوه کهش ته نگه تاو نه کهن
ناوی "مه زرداری غه یوور"
نه گۆرئ به "وه سه لای ناجوور"
ناشی وه زممانی خو م بدویم
گه ره ک له پیست خو ما بویم
ناکوری داوای نان و ئاو که م
نابی پیساوه تی ره چاو که م
برسی و رووت به م، گه ره به م، کویر به م
ده بی شه کو کورانه به ژیر به م
هه ر به یژم کورد کوانی هه قی!
پی م ئیژن کافری مو تله قی

دهرگای به زهیی داده خـری
حه شاماتم لی دنگ ئه دری
منال و مه زئم دهـرین
وه ناهق خـوینم ئه پرتین

هیچ دوور نه پرتین، تازه، تازه
ئهـم کـورده سهـر پرده بازه
له پرووی مله پوری سته مگر
سینگی پروتی کرده سپه
له کوردستان له موکریان
سه دان لاو بهر گولله دریان
خوینی کوردی چاو نه ترساو
بووبه ئامیانی ئینقلاو
کوشتهم دا له هه موو شاران
ته نانهت له شاری تاران
پیشه نگی خو به خت کردن
هیچ سل نه کوردوو له مردن
دل تینووی ئازادبخـواهی
(کامران نجات الهی)
کوردیک بوو ماموستا و زانا
ئازایه تی کوردی رانا
بوو به سه رمه شقی ئازادان
هه موو ئازای دهرس دادان
له و فییر بوون خو به خت کردن

رېښگه‌ی دژوار ته‌خت کـــردن
 که‌چی هېشتا خوټینی کوردان
 له سه‌ره هه‌ردان، له بن به‌ردان
 سه‌وورایی کـــال نه‌بوته‌وه
 کـــرده‌یان له‌بیـــر چوته‌وه
 نه‌وه‌ی خوټمان بو‌دا به‌ کوشت
 خوټینی دوژمنانمان بو‌رشت
 وه‌ک نه‌بای دبی‌ی و نه‌ بو‌ران
 داویه‌ته شوټینی گه‌خوټوران
 له به‌شمان چاو دهنوقیټینی
 گه‌ره‌کیه‌ له‌ بنه‌مان بیټینی
 خوټی و توټی دنه‌ داوه
 به‌چه‌خـــم باغ و به‌ تیلاوه
 پړانه‌ ناو کـــورده‌واری
 داده‌پاچن گـــوندی و شـــاری
 ئوټال و ه‌بوټ مل گـــای بنه
 قه‌لتـــویر نه‌خـــنه‌ ســـنه
 له نه‌غه‌ده، له‌مه‌ریوان
 هه‌روا زیاده‌که‌نه‌ هه‌تیوان
 هه‌روا قـــو شـــنه‌ نه‌ و ده‌بزوئ
 گش کـــه‌س ده‌زانج به‌ره‌و کـــوی
 به‌ره‌و زیدی کـــورد و گـــوران
 بو‌ویزه‌ی کـــرم‌مانج و ســـوران

ئىيژم چ بوه؟ چى قسه ومماوه؟
دير هاتووم؟ كسه مم هييناوه؟
من خوتنم له پيى ئيىوه رشت
له گهل ئيىوه تاغووتيم كوشت
كر چييه لهم تيىوه دانه؟
چون سزاي مياچ پيىوه دانه؟
چيم كردوه؟ گوناهم؟ سوچم؟
بوچ لاتان بى نرخ و پووچم؟
ئيژن: وس... ههر كوردى به سسته
ره زات تاله، خوتنت خه سسته
تو داواي گوتشت بو له رئه كه ي
له گهل خودادا شه رئه كه ي؟

ئەي خـوايه چەند چاره ره شين!
چون له هه موو ماف بي به شين!
كه ي له گهل تو دا جەنگاوين!
فـريـا كـه وه، زور ته نگاوين
لابه ئەم زوريه زوره يه
خوت فـهـرمـووت "ههـل به نوره يه"
سـواوم هـينـده ي نو به داربم
تا كـه ي بي كـه س و هه ژار بـم؟

۱/۳/۱۹۸۰ - يادی سالتیک له کۆچی رواله تیبی بارزانی:

هه‌ر شه و نابیی

سه‌ر له ئیواره‌یه‌ک دره‌نگانی‌یک
تاریکان ته‌نگی نوپژی شیوانی‌یک
کونده بوومی‌یک له کاوله‌کی ویران
گازی کرده گرۆی به‌رۆژ کوی‌یران
ده‌رک‌ه‌ون م‌وژده وا رۆژ ئاوا بوو
تیشکی خۆر وه‌ک چوقل له چاوا بوو
ب‌ووه وه‌ب‌شوومه رۆژی روون ب‌زمان
شه‌وی ره‌ش خۆشه خۆشی ب‌و خ‌ومان

چه‌کچه‌کی و جرج و کرمی فوسفوری
هاتنه‌ ده‌ر ب‌و گ‌ه‌ر و ه‌ه‌وا خ‌وری
گ‌ه‌رمه‌ بازاری لاف و شات و شووت
داده‌پۆشی ره‌شایی ش‌ه‌و له‌شی رووت
یه‌ک ده‌لی رۆژ له‌به‌ر من ئاوا بوو
ئه‌ویتی‌ر ب‌ۆی له‌مل ده‌ده‌ن وا بوو
ئه‌م به‌ده‌م س‌ووره ئه‌و به‌زار زه‌رده
تا کش و ماته ش‌ه‌و ه‌ه‌مووی مه‌رده

شنه با خ‌ونچه‌یه‌کی را ده‌ژهنی
ده‌می خ‌ونچه‌ی خ‌ه‌والوو پی ده‌که‌نی
پیکه‌نینی به‌زه به ئاوه‌زیان

به پهلی و کهمبه ریبی ربه و گه زیان
ئه و ده زانی که تیشک و تینی هه تاو
له بره و ناکه وئی به چاوو راو

کاکه بارزانی، توش وه کو تاوی
چوو به پیوار، به لام نه فه و تاوی
رهنجی تو دات له پرسی هه ژاراندا
مهرد و رهن دیت له کوپ و مهیداندا
نه عره ته ت گیانی دوژمنانی ده برد
له تو توقیبوو چاوی دوژمنی کورد
زور له داگیرکه رانی کوردستان
به دهستی تو نرانه گورستان
کییه؟ تاجیکه ترکی توره، عه ره و
گیله جاشه، ته عاله، گیته، بره و
ناوی توی بیستتبی و نه ترسابی
یان هه ناو و زراوی پی مابیی
له هه موو کو و کهژی ولاته که مان
لیپرو بی دارو زورک، دهشت و چه مان
خوینی به دکاری کوردی لی پزاوه
موری نازابه تیتته لیت داوه
با هه تا و ا شهوه فسوس و چه قه ل
کلکیان تو زبکا و بکه ن گه نگه ل
با مشک سه ره لینی بیژی من

زۆرى پى ناچى دەچنەوہ ناو كـون
مىژوو وەك پىرەمامى تۆچىنە
بەپشوو، كاوہخوړەنيو ھىنە
سال و مانگ گىژەوي دەكا و تەتەلە
ساف دەھىلتىت و تۆر دەدا دەغەلە
دان بژىرى ھەچەن لەسەرخوۋە
بى شك و سوۋە لاگىرى تۆبە
تۆلە عاسمانى پىاوەتى خوړى
ھەموو ئازا كەمن ئەتۆ زۆرى
تىشكى تۆھەر بىنا سەرى داوہ
ناوى تۆ تا ھەتايە ھەر مـاوا

۱ / ۳ / ۱۹۸۱ - يادى دووہمىن سالى كوچى بارزانى:

رۆژى كورد

لەرۆژگـارانى تازە و زوو
بەشايەتى دانى مىژوو
لە عاسمانى كوردەوارى
لە گۆشەى ئاسۆى خوښبارى
زۆر ئەستىڤـرە درەوشان
دلمان بەيادىان نەخشان
قارەمانانى گەل پەرست
چاو نەترسانى گيان لەمست
دژى لاسارى خوښمژ بوون

دۆست لایین، داگیرکەر کوژ بوون
ترســــیینهری بیگانه بوون
تاکه سوارهی زهمانه بوون
ئالای ئازادی لهسههر شان
بی وچان بۆمان تی کۆشان
لهدهردی گهل بوونه دهرمان
ئهمهکیان زۆره لهسههرمان
با لهبههر چاویش نهــــمان
لهچاوی دل نهــــدیو نابن
بوئیــــمه جیگهی شانازین
مامۆستای ئازادیخوازین
یادگاری زۆر بهــــمان
بۆ مانی کوردستان پایهن
فریشتهی بهختن لهسههرمان
ههر وان لههههاری ههرمان

لهناو کۆی ئهو ئهستتــــیــــرانه
لهناو جههرگهی ئهو شــــیــــرانه
پووناکتــــر و گهشهدارتر
ههلهکهوته و ئازا و بهکــــارتر
لهم ســــهــــهدهیهدا دیاری دا
تیــــشکی له کورددهواری دا
له ئاســــۆی بارزان دهرکهوت

تا نه ترسان و بوپیری
تا مهردایه تی و جوامپیری
له دنیادا قه دریان مابئی
ناوی بارزانی ون نابئی

۱ / ۳ / ۱۹۸۲ - یادی سییه مین سالی کوچی بارزانی:

رئیه ری نه مر

هه رچی له ئاخئی رسکاوه
مه رگی ششی بو داندراوه
مرۆ دیتسه سه ر زه مینئی
خۆشی ناخۆشیان ده بینئی
هه یه ژیه و هه لوه ریوه
هاوساشی پیئی نه زانیوه
هه یشسه بهرز ده بیته وه
ناوبانگی ده ته نیته وه
حوکمی سه ر زه مین داده گری
هه ر هینده زله تا ده مری
جه لال و گه وره یی و شکۆی
به ر پیوار ده بن له گه ل خۆی
زه مان ناوی ده سپریتته وه
له یادی یاد ده چیته وه

ئهوی مه رگ پیئی ناویری
ناچاره خۆی لی ببویری

هونه ره، مهردايه تیییه
به خشینه، نازیه تیییه
به زهیه به هه ژاراندا
وه فایه دهگه ل یاراندا
دژ وه ستانیه له بی دادی
هه ولدانه به نوازادی
به هق پرو به مبردن چوونه
به زالم سهه رکه نه بوونه
خیوی هه ریهک له و خدانه
نیوی به دوور له نه مانیه
هه تا کون بی گه شتر ده بی
له ژین خاوهن به شتر ده بی
چ جای که گش لای یه کی بی
ده بی نه و هه رژیوه کی بی

دروود به نوات بارزانیه
هه ر خوت خودانی هه مووانیه
به مهردایه تی تات نه بووه
له به خشینه نامپات نه بووه
به هونه ری نه یار کوشتن
به خوینی داگیه رکه رشتن
له هه نگامیه می دیدانداری
نیستاش هه ر خوت شوره سواری

۱/۳/۱۹۸۳ - یادى چوارەمىن سالى كۆچى بارزانى:

نمونهى ھونەر

لە پەراوى كۆن پامىنىن
مىترووى ھونەران وەختىنىن
زۆر شت، زۆر كەس، لە زۆر دەران
بوونە نمونەى ھونەران
نووسراوہ فىلان ئازا بوو
نەدەترسا وەك شىتر واپوو
وینەى رۆستەمى زەمان بوو
زال بوو، سامى نەرىمان بوو
پتەو بوو وەك چىپاي قەندىل
بە وەفا بوو وەك سەمبىل
بۆ بەخشش و دەست و كەرم
بىووە رىكەبەرى حەتەم
بۆ زاناي بەمشور و دورناس
نمونهى ھەياسى خاس
بۆكارى خەلك و خواپەسەند
نمونه ھەن زۆر و زەوئەند
ھەرمەاون و ھەر خاوەن ناو بوون
بەلام دوور و لىك بلاوون
ئىرادە و ھات لە خوداوە
خەرىئەو نمونە بلاوہ

له كورد پكدا كۆكاتوه
سهه ره نوو سهه ره له داته وه

له مسته فا بارزانی دا
هه چچی چاک بوو نیشانی دا
به سهه ره له دانی ئه م ناوه
په ری تازه هه له دریاهه
هه ره کسه سی بارزانی دیوه
ماوه یه ک ده گه لیا ژیه
گشت ئه و نمونانه ی دیون
سهه چاوه کانی ناسیون
سهه د کتیبی بو وه خوینی
له هه ره بابته تی بی دوتینی
له ناو دار به ئازایه تی
سهه ره بلندی، مه ره دایه تی
گیان به خش له ری ئازادی
ئاگر له گیانی بی دادی
وه فا، شه ره ف، خو په رستی
وه ته ن و گه ل خو شه ویستی
هه له که وتووی بو سهه ره وه ری
به زه یی، هه ژار په ره وه ری
بی وتنه یی له زه ماندا
تا که سهوار له مه دیداندا

لیئی پرسسه چهندیان دهزانی
دهلئی گششیان وهک بارزانی

به ههموو هییز وهخوؤکه وه
ههموو هونه ران ککوؤکه وه
لییکی ده، پوخت دایبپیژه
بیخه قالب و دایرپیژه
کسه سیکئی لی به رههم بیتنه
له بهر چاوانی رانویننه
بو به جه وهه ری و مییرانی
هه رگییز ناگاته بارزانی

۱/۳/۱۹۸۴- یادی پینجه مین سالی کوچی بارزانی:

به یادی تو دهژی دلم

بارزانی باوکی ششیرینم
رؤژی تییشکده ری ژینم
ماویکه دهلین پینج ساله
که لام هزار سالی تاله
دهنگی هزار لاوننه وهت
دیمه نی خهم تاویننه وهت
ناییتته بهر گوئی بیخیرم
ناییتته بهر چاوی کویرم
تونه ناسانی سادهدل

ده لئین بوویتسه ئاویتتهی گل
 ده لئین نه ماو نابیتتهه وه
 توش له بیترت بچیتتهه وه
 هه رگیه زئه م دله کله کله م
 په لکه گیای بهر سه رماوسوله م
 بهو قسه سسه نه پروای نایه
 لای بایسه بادی هه وایسه
 نه وانه گییان و دلکۆرن
 دل کله کله زۆرن له دنیایا زۆرن
 با دل پروونان و دورناسانان
 نه مکزنان و میترخانانان
 نه وانسه ی ژیر و چازانان
 به چاوی دلیانان پروانان
 ده زانان نه توهه ر مئاوی
 نافسه وتیی و نه فسه وتاوی
 توی نمونسه ی مئاوردایه تی
 توی دروشمی کله وردایه تی
 وه ردهز بووی له پی نه زانان
 له دل پووچه ل و دووزمانانان
 ره وات نه دی ژین له سه ره گل
 مئالت گوتیه وه بو ناو دل
 بو ناو دلی هه رچی مئاورده
 هه ر کله سه ی پاک و بیگه رده
 ته نه ات دلی هه ژاریش

سارده کوانووی رهنج خه ساریش
ئهو دله تهنگ و بیپپوئه
شوئینی همیشسه ییی توئه
به یادی تو دهژی دلم
دلهی سه رشیت و سه رچلم
هه رچهن تهنگه ممالی توئه
په پولهی شه ممالی توئه
تا چییای به رزی لی دیاره
تا گوئی له خو پدی پرووباره
هی مته تی له دنیا تاکت
دلی پاکت، ناوی چاکت
ئاشکرا دینه به رچاوی
چون باوهر بکا نه ممالی
تو هه ده مپینی، هه ممالی
هه لکه وته کهی خاوهن ناوی
بو من هه کاکی جارانی
هه هومی پدی هه ژارانی

۱۹۸۵/۳/۱: یادی شه شه م سالی کۆچی بارزانی

به یادی بارزانی

جاروباره لییره لهوی
چییکم بهر گوئی ده که وی
هه ناسه سارد دل به ئیشن
ماتن ئاخان هه لده کیشن

حه یفی بارزانی نه مـاوه
 بی مـیـراوه ئەم دەراره
 من به زه ییم دی به وانه
 ئەو چاوی دل به خـه وانه
 کـه سـیک بارزانی دی بی
 یان دوور به دووری ناسـی بی
 دیتنی شی نه ویستـ بی
 هەر کرده ی ئەوی بیستـ بی
 چون بیـری وا بی فهـر ده کا
 چ دلداریک باوهـر ده کا!

هه ژاریک بووم سهـد جار مردوو
 وهک قـانگه لاشکی بابر دوو
 زریان له سهـهـر پتی لا ده دام
 شهـمال سنده ی پـیدا ده دام
 گـیـژه لووکه دهیسهـووراندم
 بو ره شهـه بای دهره تاندم
 سووکـتر بووم له پرزه کایهک
 نه په سهـیـوتیک، نه په نایهک
 هه ره هیـنده بوو ده بز ووتمه وه
 خۆله مـیش بووم ده شهـسووتمه وه
 جارـس له ژین بی تاو و تین
 وشکی دل پر شهـه پور و شین

له سـۆـلـهـی کـاـلـۆـلی چـرـژـاـو
 له تـیـنـی نـهـگـبـهـتـی بـرـژـاـو
 فـیـنـکـاـیـیـم له دنیـا قـاـتـی
 چـیـم زۆـر بـوـو بـهـلـاـو نـهـهـاـتـی
 نـه مـرـۆ، نـه جـاـنـهـوـهـر بـوـوم
 هـهـژـگـهـلـیـکـی خـاـکـهـسـهـر بـوـوم
 پـشـتـم جـمـهـو له بـیـگـاـرـا
 بـیـگـاـر بـه هـهـر چـوـار کـهـنـاـرا
 یـهـخـسـیـری چـهـنـد تـوـخـم و جـۆـرـان
 چـهـنـد رـهـگـهـز له خـاـوـهـن زۆـرـان
 یـهـکـی سـپـی یـهـک زهـرـده یـهـک رـهـشـه
 جـنـیـوـفـرۆـش بـه هـهـرـهـشـه
 نـرـکـهـت نـهـیـه ئـاـغـاـت تـرـکـه
 چـرـکـه مـهـکـه عـاـرـهـب سـرـکـه
 کـوـیـخـای سـهـر بـیـگـاـر تـاـجـیـکـه
 سـهـرـشـۆـر بـهـو چـی دـهـلـیـن بـیـکـه
 شـهـو مـهـیـه دـهـر دـهـتـرـفـیـن
 گـوـرـیـسـیـان هـهـس دـهـتـخـنـکـیـن

له مـهـوـدای زۆـر سـاـلـاـنـدا
 له دـهـرـگـای زۆـر مـاـلـاـنـم دا
 مـهـرـدـیـک نـهـبـوـو سـهـر دـهـرـتـیـن
 بـهـخـیـسـه بـی تـیـم رـاـمـیـنـی

تفیششیان پییدا نهدهدام
دوژمنم بوون ئۆقـــــره و ههدام
ههلهدا، شییواو، سهههردان
ئاواری ســـــهههرد و بهردان
بی هیـــــز، سیس و زهرد ههلهکهراو
زهبوون و توانا لانهـــــماو
نا هومـــــیـــــد بههه و هیچ دهچووم
بو خۆم پیاده سوار بوو پشووم

گاویک نازانم چۆن گاویک
هاته بهرم کـــــانی و ئاویک
لهسهه کـــــانی شههنگه داریک
جی ســـــانه وهی گشت ههژاریک
بلییم چۆن بوو سهههراوه کههی
چۆن بدهم پهسنی ئاوه کـــــهی
سهه جار شیرنتر له گیانم
روونتتر له فرمیـــــسکه کانم
ئاوی حـــــیاتی گـــــۆرین بوو
که له خـــــدر به پههژین بوو

خۆم گه یانده بهر سیـــــبه ری
دنیا ئیـــــره ییم پی به ری
نهک ههه من بههـــــهت ههزاران

لسه تـازـه لـوى هـهـژاران
 له پـيرى يـهـخـسـيرى خـهـم چـيـژ
 له دايـك زاروـى مـهـمـك مـيـژ
 هـهـمـوو كـوـردـيـكى دـلـ بـرـين
 بـيـكـهـس و هـهـژار، جـگـهـرـخـوـين
 بـه مـليـوـن گـيـان و دـلـ تـوـونـى
 بـه كـزى و كـهـسـاسى و زهـبـوونـى
 گـهـله دـيـلى له ژمـار بـهـدـهـر
 دـلـ پـر كـهـسـهـر بـى سـهـرـوبـهـر
 له چـنـگ خـوـيـنـمـژان پـاـكـرـدـوو
 بـه غـيـليـان دـهـبـرد بـه مـرـدـوو
 لـاـكـه لـاـك تـيـن دـاـتـه كـاـو بـوون
 بـهـرـه و ئـاـوـيـك چـاـوه چـاـو بـوون
 وـيـرـاى مـن گـهـيـنـه سـهـر دـهـراو
 بـهـر سـيـبـهـرى فـيـنـك و هـهـراو
 خـوـرـهـى ئـاـو هـاـشـهـى گـهـلـاى دـار
 هـهـتـوان بـوو له گـيـانـى زـاـمـار
 لـهـو ژيـر سـاـيـه حـهـسـاـيـنـهـوه
 دـهـسـتـهـو له حـاـز بـوـوژاـيـنـهـوه
 لـهـبـيـر چـوـو يـهـخـسـيـرى و نـهـبـوون
 هـاـتـيـنـهـوه سـهـر دـوـنـيـاى پـوون
 پـاـش مـرـدن زـيـنـدـوو بـوـوـيـنـهـوه
 بـهـرـه و ژيـن تـى هـهـلـچـوـوـيـنـهـوه

ئەو سايە چەورە لە سەرمەن
بوو بە گەورەتر رېتەرمەن
بە هەيزو گوپ رايپەراندين
كوردخـۆرانی پى بەزاندين
بووينە نمونەى ئازايى
بووينە لەشكرى خـودايى
ئەو شەنگە دارەى سەرچاوه
مستەفا بارزانى ناوه
بەلى مستەفا بارزانى
هەموو كوردىك بە قوربانى

بيست مليۆن پتر گەلى كورد
بى هەست و خوست زۆر سالان مرد
بارزانى گييانى ژياندهوه
لە گورگانى ئەستەنداندهوه
گوئى هەلخەن لە هەموو لايە
هەر قەرمە و زەرمە و هەرايە
تەقەى تەفەنگى هەر كوردىك
بو ئازادى لەهەر هەردىك
بە ئاشكرا، بە پەوانى
دەلى بە يادى بارزانى
بارزانى سەرهتاي دانا
هەر ئەوه هاوار و هانا

خاوهن زۆران و کوردخۆزان
کهوتوونه بهر لیژمه و بۆران
ئاوات به زیندوو بوونهوه
پاپه پین، تی هه لچووونهوه
له بارزانییهوه بوو به باو
له بارزانییهوه بوینه پیاو
دهمی ئه و کوردی ژباندهوه
زامی سه خستی برژاندهوه

کهسی خۆی سه رچاوهی ژین بی
بو دلساردان هیژ و تین بی
چۆن باوه ده که هه ن مـردوو
نه خـپـر بارزانی زیندوو
زۆر زیندوو تر له پـشـشـوو
یادی بو کوردان تی شـوو
تا وشه ی ئازادیخـوازی
تا له پـی ولات گـیـانـبـازی
میـنی که هه ده شـمیـنی
بارزانی نوشـست نـهـمیـنی
دنیا بـمیـ ئه و نامـری
مـردن پـشـشی ئه و ناگـری
کا که مستهـفا بارزانی
تـو بو کوردان گـیـانی، ژبانی

هه ر بژی وه کـــــــــــــوو، هه ر ژباوی
هه ر یمینی وه ک هه ر مـــــــــــــاوی

۱/۳ / ۱۹۸۶ - یادی حه و ته مین سالی کۆچی بارزانی:

ئه ستیره یه کی گه ش

ده لێن ئه وانه ی خوشه و یستمانن
تا له بهر چاون له بهر دلانن
یه کـتـر نه دیتن، لیک دووربونه وه
ده بن به مایه ی له بیـر چوونه وه
به لئی بۆ که س و دۆستی ئاسایی
سه بووری دهره مه ودای جو دایی
نه ک بۆ مه ردیکه ی به له ش نه دیوه
ناوی ته واوی دنیای ته نیـوه
ئه و مه رده ی که بۆ له بیـر چوون نابـی
با به رووالت له گـلـکۆشـدا بیـ

کاکه بارزانی ئه و خودان ناوه
که کورد له سۆنگه ی ئه و پرا ناسراوه
هیژای بلیمه ت له ئازایه تی
بارانی په حمه ت بۆ کوردایه تی
چاکترین پێبه ر چاکه ی بی وینه
ئه و له داگیرکه ر تۆله ئه ستینه
ئه و ترسینه ره ی دوژمنانی کورد

ئەو حەقسىپنەرەى مەزئوومانى كورد
ئەو سەھەر سەھرورەى ئازاى ئازادە
ئەو دادپەرورەى دژى بىيىداده
كى بى لەدنىيا با دلكوپربش بى
زۆرىش گىژ و ھور زۆر بىخىرىش بى
دلى بى و بلى بارزانى نەمما
خوانەكە قەلاى ھومپىدان پما
كى بى ھەر تۆزى كوردى خوش بوى
لە يادكردنى ھەرگىز بسرەوى

نەممازە منىك، منىكى ھەژار
خاكەى ھارپاوى چەرخزىد پۆژگار
منى ھىچ و پوچ لە ھىچىش كەمتر
لەخەم، لەجوودى سەرم بەتەمتر
شپە سىپالنىك كەس نەيدەويستم
چىم دەگوت ھىچ كەس لىزد نەدەبيستم
جگەر برىندار، كىز و لەش بەبار
ھەلەوداى زەبرى نەيارى زۆردار
لەدنىياى بەرىن تەنگا، سەرگەردان
ئاتاجى دەستى خوپرى و نامەردان
ئاوارە لەدەشت، پەتیارە لە كىو
دەورىان تەنىبووم جن و خىو و دىو
پۆژم شەو، شەوم پى لەداخ و دەرد

سارده زستانى كردم به نه ورۆز
له وساوه سايهى تهو بوو به ته نوام
بوومه بنيادهم به مرۆ ناسرام
رزا، هه لههرا توو لى ركـهـى بهـند
ئاذا و رزگار بووم له داو، له كه مهـند
توونى، نه بوونى گـرى كوژاوه
گـرى زـمان و دلم كـراوه
بوومه بولبوليك له باخچهى شادى
چريكهـم دههات بهـره و ئازادى
ههـر كـردهـوى زانيم و توانيم
بهـتان و پـوه كـرى بارزانيم

ههـر چهـند بهـروا ته لى ههـلبـراوم
به واتهى خهـلك سـپـوى كـراوم
چون باوهـر دهـكم تهـو با به گـهـوره
تهـو ههـزار دۆسته، تهـو سايه چهـوره
سايهى لهـسهـر من رهـو بـپـتهـوه
رېزم دواى بهـرزى نهـو بـپـتهـوه
بارزانى لهـمن جوئ نايـپـتهـوه
رهنگى وهـفـاى تهـو قهـت ناچـپـتهـوه
تا لهـسهـر زهـوين ژينـيـكم ههـيه
تا لهـرهـگ و خـوين تـينـيـكم ههـيه
بارزانى لهـديـار دل و گـيـانـه

یادی ئه و ویردی سهه زمانه
دوای مه‌رگیش نه‌گه‌ر پرسییان نیشانیم
ده‌لیم هه‌ژاری کاکه‌ بارزانیم

۱ / ۳ / ۱۹۸۷ - یادی هه‌شت ساله‌ی کۆچی بارزانی:

شاپازی چیا

هه‌تا زه‌مانه ده‌چی و دی و هه‌تا زه‌وین له‌ خوله
هه‌تا ددانی زولم تیژ و به‌ختی ئیمه‌ کوله
هه‌تا شه‌وم به‌سه‌را دیت و راده‌ژیم بی‌ خه‌و
هه‌تا کوو رۆژی ره‌شم دیته‌وه و ده‌بیته‌وه شه‌و
هه‌تا که‌ژیکه‌ ده‌بینم به‌خوینی کورد سووره
له‌ کوردستانی که‌ ویران کراو و خاپووره
به‌هه‌لپ و که‌لپی درندان دراوه مه‌لبه‌ندم
یه‌کیک و دوو نییه‌ زۆر مۆری پیوه‌ پیوه‌ندم
به‌گشتی ئه‌م گه‌له‌ کورده‌ وه‌کوو گه‌له‌ی بی‌ شوان
چه‌قۆی بیانی له‌بان گه‌ردنه‌ نه‌ سه‌ر نه‌ زوان
نزار و بی‌ده‌ره‌تان، بی‌ده‌روون و ده‌به‌ده‌رن
له‌وه‌ندی به‌ر په‌ت و داری پییری به‌ند و ده‌سه‌به‌سهرن
ده‌که‌ن به‌ چاوگی شه‌ر خزم و قه‌وم و هاو‌ره‌گه‌زم
به‌خوینی کورد مره‌ نامۆ، چ شینی بی‌ و چ به‌زم
گه‌لی هه‌ناسه‌ پراو، به‌ش نه‌ماو له‌ژین له‌ وه‌لات
که‌ دیته‌ بیرى منى دلبرینی بی‌ده‌سه‌لات
به‌چاوی لیله‌وه‌ ده‌روانمه‌ خیله‌ بیکه‌سه‌که‌م

به ئاخ و داخه وه داد دامه کوانی دادرهسه کهم
 له کوئییه هه لمه تی شابازه که ی چیا و رازان
 ببی به تۆله ستینی گروژی به له نگازان
 بکیشی خه نجه ری مووکار له حاندی نامه ردان
 ببی به ریبه ری جارن له هۆزی سه رگه ردان
 هه میشه مه ردی به کهم ئه و بووه له دنیا بی
 چلۆنه ئه مرۆ له مهیدانییدا گورهی نایی
 ده لئین چ به هره ده دا داد نه مـ ساوه بارزانی
 له شی له خاکی رهشایه و له لای خودا گیانی
 رۆحم ده لئێ به دلم گفـ تی وا ده دل مه گره
 ئه وی به مه ردی ژباوه هه تا هه تا نه مه ره

١ / ٣ / ١٩٨٨ - یادی نۆبه مین سالی کۆچی بارزانی:

خوایه بهس نه بی ئیتر

بارزانی باوک و برای کـورد
 له شه وه زهنگا چرای کـورد
 هیوا و هومییدی کوردستان
 رووگهی راستی کوردپه رستان
 له م به هه شته ی کـورده واری
 چهوسان و رهنج به خه ساری
 چه ند به ره مـان هاتین و چووین
 به نی و کـۆبله ی بیگانه بووین
 کهس نه ناس و بی خه بهر ماین

تۆرپى شەرهفت نیششان داین
به رېبهرى پيششمان كهوتى
هيچ گاوېك تاويك نه سرهوتى
له ههركووى بووى بووه رجى چووى
چقلى دلى نامهردان بووى

ئەى ئەوهى بوۆر زگارى كورد
له راي خوا جيهادت ده كرد
ئەى هه ميسشه له بهر چاوان
جى شانازى هه موو پياوان
ئەى نمونەى ئازايەتى
بى هاوتالە مـهـردايەتى
بى وينه بوۆ ئەمـهـكـدارى
په وينى ته مى هه ژارى
ئەى ئەو مـهـردهى تا هه تايه
باسى چاكهت بنهى نايه
گهر به روالهت بهر پيوارى
به گيانى پاك ئاگادارى
ده بينى چمان به سه هات
ده هه ژمار نايه كاره سات
په دههى زىدى كورد خـوـران
خـوانه ناس و خـاوـهن زوران
شيشاونه گيانى گه له كهـن
مله ده كهـن، په له ده كهـن

گـرـيـويـانـه بـۆ نـه مـانـان
جـا رـكـيـشـانـه بـۆ قـرـانـان
سـل نـا كـه ن له خـويـن رـشـتـنـمـان
بـي سـو وچ و تـا و ان كـوشـتـنـمـان
هـه رـگـرتـنـه و له دارـدانـه
هـه ر مـنـگـه نـه و ئازارـدانـه
بـه ر تـۆپ دانـه، بـۆ مـبـارـانـه
سـو و تـانـي گـونـد و شـا رـانـه
تـالـانـه، هـه سـت و نـسـت چـو و نـه
بـه دـه سـتـي زـالم دـيـل بـو و نـه
ئـه نـو امـان بـه نـد و زـيـنـدانـه
گـفـتـيـان هـه ر ژـه قـنـه و سـنـدانـه
كـيـش كـه له بـه نـدان دـه ر چـو و نـه
رـه و بـيـنـه و لـيـكـتـر دـو و رـيـو و نـه
بـه هـه زـارـان و هـه زـارـان
وانـه له نـاو مـه كـۆي ئـا و اـران
و هـك تـۆ مـي هـه ر زـن بـالـا و يـن
بـه بـنـيـا دـه م نـه نـاسـرا و يـن
بـاب ئـا گـاي له كـو ر نـه مـا و هـ
خـوشـك بـي بـرا، كـيـثـر بـي بـا و هـ
زـارۆ مـان له نـاز بـيـبـه شـن
خـوشـك و دـايـك سـه ر بـه هـه شـن
لـه مـيـهـي ژـيـان بـه ش بـرا و
لـيـقـه و مـا و، ئـاشـتـه بـا نـه مـا و

هەر گه‌ره‌و هەر ته‌شقه‌له‌یه
هەر پێ وه‌گه‌گه‌وتیزین ته‌له‌یه

ته‌نانه‌ت زمه‌انه‌که‌مان
شایه‌تی هەر مه‌انه‌که‌مان
که‌خه‌لاتیکی خه‌ودایه
لای خه‌وانه‌ناس ناروه‌ایه
په‌وای نابین بی‌خه‌وتین
به‌که‌وردی یه‌که‌تتر بدوین
گه‌لی که‌ورد شیست چه‌رخه‌ژیه
هه‌رگه‌یه‌ز ده‌ردی وای نه‌دیوه

که‌که‌تا ته‌له‌ناومان بووی
هه‌ژاره‌ره‌ره‌بو خه‌ودا بووی
ئیه‌ستاش که‌چووته‌باره‌گای
دیاره‌خه‌وشه‌ویستی خه‌ودای
بی‌ژه‌خه‌ویه‌پشه‌و تاکه‌ی؟
بو‌په‌رحمه‌ی به‌و که‌ورده‌ناکه‌ی
به‌به‌لین و سه‌ژدانه‌که‌ت
که‌هان له‌ناو قه‌ورئانه‌که‌ت
فه‌رمه‌وته: «له‌پاش ته‌نگانه
نۆره‌ی سه‌انه‌وه و خه‌وشیانه
دنیا ده‌سته‌وده‌ست پێ ده‌که‌ین
سه‌ته‌مه‌کاران له‌ناو ده‌به‌ین

ئەوپەرى بەزە لای مەنە
دەست درێژکەر پێم دوژمنە»

دەى سـا كـى لەم هەردو بۆیە
وەك كورد شییایى بەزەى تۆیە
كـى لەم سـەرزەووییە هەراوە
وەكوو كوردی لى قەوماوە
خـوايە كـە منت بردهوە
بە ئیـدریس تۆلەت كـردەوە
ئىـدریسـیشت لى سـاندهوە
بـرینت لى كـولاندهوە

خـودا بۆخاترى خـودايیت
بۆ خاترى تاك و تەنیاییت
با بەس بى خۆلە كورد بواردن
بە كەلپى گورگان ئەسپاردن
نـزای ژنەبى و بى باوان
هاوار خـوای رۆندك لە چاوان
دەریای بەزەت وەجـش بـینى
پـیل بەدا و خـەم بـرەتـینى
ئەو گـش پـیشـمەرگە دـلپـاكە
رـپـرەوى ئەم رـپـگە چـاكـە
كە گـیانی خـۆ فـیدا دەكەن
داواى مـافی رەوا دەكەن

رېښه هه قىيان گرتوتته بهر
 به گىيان بوونه له مپهه ر لابهه
 دهس له دهس يه ككسا پييكه وه
 هوم يديان به توپته وه
 دهى توش ئاور لىي وه دانىك
 جارتيك ئازادانه ژيانتيك
 له م يه خسيه ريه رزگار بوونتيك
 توژتيك وهك خه لكي تر چوونتيك
 چى تر بي په نا نه ميين
 توى توله بيير چوون نه چين
 خواپه رستان له ياد مه كه
 خودا نه ناسان شاد مه كه
 هم سه روكه و پيشمه رگانه
 كه وهك تولاى پولا وانه
 مه سهوود و يار و هاوكارى
 وه سه رخه به رهو رزگارارى

۱۹۸۹ / ۳ / ۳ : يادى دهيه مين سالى كوچى بارزاني

كورد له فهرموودهى تو ناگا

ئيمهى كورد چين؟ نايه ژم كيين
 ده بزوي نه وه، ده چين و ديين
 بهر والته تى جـانـه وه رين
 كامى؟ له گشتيان كه مترين
 جانه وه رى كيوى و كهوى

زلی، گچکھی، بهرزی، نهوی
 وهریکهون، بللهوهپرین
 سهربهستن، لییان دهگهپرین
 ههر له میروو تا مهل و مار
 هه یانه شویننی بوستتار
 هیچ لا بی لان و لانه نین
 بی بوودر و کولانه نین
 ههر گهلی کوردده لهم ناوه
 بی نانه و بی لانه مئاوه
 له مائی خوئی تهره کراو
 هی زلی بپراو، دهوره دراو
 له هه مئاوه راو ده کوری
 تووش تهپکه و تهله و داو ده کوری
 زوان بهستته، دهم دادووراو
 گشتی خاوه و خپری بلاو
 خاکی که ده بوو هین خوئی بی
 له سونگه یه دا نان و دوی بی
 لهت له ته داگی راکراوه
 چهند مئوری پیئوه نراوه
 داهاتی سهه زه وینه کھی
 بهرووی، وشکه و شینه کھی
 به فیه پوئوئهم و ئه وه
 روژیش بی بوئهو ههر شه وه

به‌یده‌س کراوین له خوومان
بووینه دهسه‌مۆی نامۆمان
له‌خوۆ بلاو، بوئه‌وان کۆین
ئه‌شی سه‌وله‌ی ئه‌وان بخۆین
غـــــــــــــــــه‌واره‌ درزیان داداوین
گه‌ره‌ک جاجکی وان بجاوین
به‌چه‌ند نرتک ناوناوین
به‌چه‌ندین په‌نگ، په‌نگ کراوین
خوومان له‌بیر بردۆته‌وه
په‌گه‌زمان له‌بیر چۆته‌وه
له‌جه‌م که‌م و به‌ده‌م زۆرین
لاپه‌سه‌نی به‌رماو خوۆین
بو‌دانی ئه‌وان بووینه‌ ئاش
بیلامانی‌ یه‌ک بووینه‌ جاش
له‌ جاشه‌تیشدا چه‌ند جوۆین
سوۆرین، شینین، بوۆرین، بوۆرین
جاش‌داره‌کانیش دژ یه‌کن
له‌سه‌ر پاشوون چه‌نگ وه‌چه‌کن
به‌ جووته‌ تیکمان به‌رده‌ده‌ن
سه‌یر باز و گازمان ده‌که‌ن
شه‌ر و کیشه‌ و هه‌له‌لایه
شه‌ر له‌سه‌ر لی‌فه‌ی مه‌لایه
شی‌ر و خه‌ت، وشک و ته‌ریانه

لهسه زیدی کورد شه ریانه
ئیمه ی که پووک وهک په لاشین
بۆ دهسته چیله ی شه پ باشین
با دهسته چیله گری بگری
چش با جاشگه لیان قری بگری
له ئاکام هه رکام سه رکه وت
یان ناکام فسی دا و خه وت
نابی شین گپی بین بۆ مردوون
بۆ گه نج و ره نجی بابردوون
ناشی دلته نگ و په شیو بین
زۆره کیش بی، کهن له لیو بین
بۆ سه ره داوه ت بان کراوین
باره به ری نان و ئاوین
گه ره که بچمه ناو به زم
له زه ماوه ندا هه لبه زم
هه لپه پرکه ش له چ لایی
به چهند زورنا و چهند هه وایی
زینده باد، یه عیش و یاشا
بیژم، هه ره خۆم کهم حاشا
بژی بیژم وه زوانی خۆم
زۆر گه ران ته و او ئه بی بۆم
نیشانه ی گه ل په رستییه
مه رچی جاشبوون بی ههستییه

سزای گه نواز لای جاشداران
قه نارهیه و گولله باران

جاریک له نیـرینهی شهوا
جیهان له غوړابی خهوا
منی شه کسهت پرژان و دورد
به نه سـری گهرم و ناخی سارد
رووی زردم به رهو حهوا کورد
گازندهم له لای خودا کورد
خوایه خوټ ته یزانی چ توین
ئاخر خو ئیمه بـش کویلهی توین
له وه تا له م سه رزه مینهین
له ژیر نه م عاسمانه شینهین
هر پشتمان به تو به ستووه
هر به نی تو مان رسـتووه
ده تگاتی ناله و نووزه مان
خوا هاواری به کرووزه مان
نه م حه مکه روله کورژیاوه
نه و گش ساوایه بی باوه
نه و گش کیـژه نازیه ت باره
نه و گش پیـره لیـتو به باره
نه م له هیی خوین و نه سـرینه
نه م هه موو شه پورو شینه

شېره بەرەى كۆنە سىپپال
بۆ مەلا، بۆ شىخ، بۆ دەرويش
سەرىخە خۆ خۆت كۆردە رىمكىش
بەرىش و پىچ و حاو و حوو
مىرۆقايە تىيىت لە دەست چوو
تەككىە و پىرت ھەبا بەس بوو
مالى خىوا بى تۆ بىكەس بوو
دەتوت كى لە خۆشيان لارىي
با بەر بە حۆريان تەبار بى
تۆ ھەر لە شوپىن خەيال گەراي
خۆشيت نەويست بىراي بىراي
دنيا ت دا بە دنيا خۆران
خاوەن زىران، خاوەن زۆران
بى سل كۆردن لىت ھاتنە پىش
خانى گىژ و تووتنى خۆش كىش
تا خوينتەيان بۆ مژيا مشتەيان
چەندىشتەيان بۆ كوژيا كوشتەيان
لە ئاكاما بەشىيان كۆردى
ھەركى چىي بەركەوت بەردى
برىاي، خورىاي و قىويت درىاي
تۆ ھەر وتت بەتەمماي خىواي
ھىوات بوو خوات بىتە فرىا
كەھى بەر ئەدا دارى برىا

پاش مەرگیش له بهر دلکویری
تۆلته به خودا دهسپیری

گهلانی لاله تهکیه و پییر
له بییر ده رکه وتن به ته گبییر
بوونه روناک بییر، بوونه ژیر
پس پسیان کرد گهوی زنجیر
خه یالات نه ده لوا بویان
هانایان برده بهر خه بویان
پرو پوچیوان کوزانده وه
سیسایه تیوان بووژانده وه
من منیوان بوو به توتوی
ژینیوان زور به ره و پیش روی
له سۆنگه ی ئازاد یخوازی
بازیان دا سهر پیشه سازی
دهریان پیشکنین شه شدانگ
له سهر بالان فرین بو مانگ
به جه وهه رانی هونه روه
له سهر زهوی بوونه سه روه
هیچ جانه وه ریکیان نه بوارد
حه زیا بوون ماریشیان ده خوارد
تویش که له ورگی مارد بووی
پیشه شکیا و هارد رابووی

ماری کوردخوږیشیان خواردن
 بهتوونی ورگیان ئهسپاردن
 توئی که قهت وهک مرۆ نهچووی
 له نهبوو نهبووتربیش بووی
 بهعهزمی چوارهم گهیشتووی
 هیششتا ههرا تاجی نوشتووی
 دهمت نهـــــــــــــــــاوه، ههرا بهدهم
 ناوی خوـــــــــــــــــوت ناوه بنیـــــــــــــــــادهم
 دهتبـــــــــــــــــینم لهم دنیـــــــــــــــــای بهرتهنگ
 خوـــــــــــــــــوت لی گـــــــــــــــــوږیوم به چهنه رهنهنگ
 سوووی، شینی، بووی، کهسکی
 خه یال بهریانی، بیـــــــــــــــــرتهسکی
 کرمـــــــــــــــــانج و سوـــــــــــــــــوران و گوـــــــــــــــــوران
 بی ئاگـــــــــــــــــان له باو له بوـــــــــــــــــوران
 نیـــــــــــــــــوه ههرا دهم به نزیاه
 نیـــــــــــــــــوهش دلـــــــــــــــــداری حـــــــــــــــــه زیاه
 له ههـــــــــــــــــموو ژینتـــــــــــــــــا سهـــــــــــــــــرانسهرا
 ههرا جـــــــــــــــــاریک هاتت هاته بهرا
 له بهرا وری و گـــــــــــــــــیژی و کـــــــــــــــــاسی
 خوـــــــــــــــــدری زیندهت دی و نه تناسی
 ئه و هومـــــــــــــــــیـــــــــــــــــدتهت بارزانی بوو
 نموونهی له کـــــــــــــــــارزانی بوو
 گـــــــــــــــــه لپـــــــــــــــــه رست و داناو زانا

مەردى بوو بە ھەمموو مانا
بە ئازايى بى وپنە بوو
تاسەنگى لە ھىچ كويى نەبوو
قەستەسەرى زۆرداران بوو
دلۆڭقانى ھەزاران بوو
غىرەت شانازى پى دەكرد
ھونەر كىر نووشى بو دەبرد
نيو چەرخ پتەر ئەو مەردە
ئەو نەبەزە، ئەو نەبەردە
بەتەمى دەست و بازوى خوي
تېكۆشسا، تۆبزانى توي
تېبگەي كە تۆش ئىنسانى
بەدەردى دىلىت بزانى
نيازى وابوون ئازادت كا
بە كامرە وابوون شادت كا
بەبى چەك بەدەستى خالى
قۆل و مەچەكى ھەلمالى
لەداگىيىر كەران راپەرى
رېزى كوردخۆرانى درى
تۆپاندنى و چەكى كىردن
بەجىر تىك زەندەقى بردن
قېرى خستە داگىر كەران
ناوبانگى گەيى ھەندەران

په لهی نه نگیی توی ســـــپړه وه
ئابړوی دزراوتی کـــــپړه وه
به لام توی له هونهر ته کـــــپړه وه
له ژبان قـــــهت نازادی نه دیو
وا فـــــیری نانی نامـــــو بووی
دژی ژینی ســـــه ربه خو بووی
بوویتـــــه به لاگـــــی پری دژت
بوویتـــــه مه تال بو خو یتـــــم ژت
تفه نگ به شان، خه نجر له مشت
فرشته ی به ختی خو ت ده کوشت
یان بی لایهن ســـــه یرت ده کـــــرد
حـــــیزه بخووی دهرت ده برد
رېوشـــــوینی بارزانیت نه ویست
ناموژگار بیه کانیت نه بیست
توی نه خووشی له سهه ر مـــــردن
قه لـــــس بووی له دهرمان کـــــردن
گهر تو قه دری خو ت زانیبـــــا
شوویت شووی بارزانی با
ئیستـــــا جاش نه بووی بو کـــــه ران
ئالات ده شه کـــــا له سهه ران
عاره بی له هه ر پیس پیستـــــر
له به رازی هار نه گـــــریستـــــر
نه یده کـــــرا هیـــــرشت بو بیـــــنی

سامان و گيانت برفيڻي
 گونڊت بهر بلدوڙهر بدا
 مشڪي و خوڻت وهسهر بدا
 بهو نيازهي بنه بپرت ڪا
 به شيميائي قپرت ڪا
 بڪات له گونڊان و شاران
 ورده و يه خسپيرت بومباران
 هه له بججهه و باديناني تو
 زيڊي پري پيت و جواني تو
 له ڙير ٿاگر ببنه خاپوور
 هه ڙديهاش سهيرڪهن له دوور
 سهيره گوتت حه زيا ٿامان
 بگهنن دهسستم به دامان
 تو چيت له سههرت بينه جو او
 توڙي وهڪ كهوي ڪوليو خوراو
 دهنگي برچي ڪوا دهنگاتي
 دڙت ناني توڙي ده داتئي
 ٿيسستاش له پاش دهر به دهر ريت
 ده گهه ٿهه ڙينه ي به ريت
 هه ر بينا بهم زوانهي نه دوور
 وهڪ ره شهڪاني چه رمه سوور
 هه ناوت بي و خوڻت نه مبابي
 بي بي جاني سينه مابي

گوتمی زانستی به ناگسا
کورد دهفه رموودهی تو ناگسا
کوردی وا ههژاری کیوی
نازانئ توچ داخیوی

۱ / ۳ / ۱۹۹۰ - یادی یازده ساله کی کۆچی بارزانی:

وهک بارزانی نابیتته وه

بارزانی باوکی پیی رۆزم
جیی فهخر و شانازی هۆزم
ئه وه ماوهی یازده ساله
که له من سهده ههزار ساله
هه بهرووالت لیم تهریکی
وهکی دیش هه لیم نزیکی
له تو دورهدیدار مام
خوشم نازانم چون ژیاوم
خه می دووریت کردی کاری
ئۆقهرهه نییه بههیچ باری
هیندهی دور له تو مامه وه
له توونی خه م تاوامه وه
نه ما هییز و پییز و توانم
که له لام، بی سهه ر و زوانم
له سویت وا کهزه سو ماییم
ناتبینی چاوی ئاساییم

به گوی له به ختی نه گریسم
 ناشیم فهرموودت بیسم
 نامکری وهک جاری جاران
 بیسمه لات وپرای هه ژاران
 یهک یهک به سه رمان که یه وه
 دلخوشی مان بده یه وه
 به لام له گییانی نزارم
 له دیدهی دلی پی هه ژارم
 ون نابی و هه رگیی زون نه بووی
 من بی تو تو ش بی من نه بووی
 شه و به خه و یا به بی داری
 های له لام و تو م لی دیاری
 له دنییا هه ر تو ده بینم
 بو بوویه روو گه بو ژینم
 تا باسی خاوهن هونه ران
 که هه لکه وتوون له هه ر دهران
 له کتی بان وه ده خوینم
 له وینهی تو راده مینم
 له هه مبه ر تو بان راده نینم
 گورجی گشتیان وه لا دهنیم
 له به زه یی به هه ژاران
 کول نه دان له رووی به دکاران
 له مپه ری سته م په راندن
 گه ل بو ئازادی بزواندن

لهسه ر فه قير فيز نه نواندن
دلى خوینمژان تۆقاندن
وه فسادارى ده گه ل یاران
هاننا و په نا بو هه ژاران
نهمدیوه کهس وه کوو تۆبى
ناشئ هيچ کهسه سيش ولۆبى
له وسه اوه دنيا دنيايه
هاوتای بو تۆپى شک نايه
کاکه بارزانیى رتبه رم
ئهى تانجى سه رم، سه روه رم
له و ماوه ی، ئیوه کوچو کرد
ئه گهر پرسىار بکه ی چو کرد
له و ساوه بۆلای خودا چووی
له ئیمه ته رکه دینا بووی
دوور له تۆسىوى ماینه وه
سىس بووین و نه بووژاينه وه
هات و به ختمان وه رکه وتن
دوژمنمان لى وه خو که وتن
له ئاواى و گوندد و شاران
هه زاران کـران بو مـباران
له هه ر لا گه مـارۆ دراین
کوژراین، براین و ديل کـراین
به هـه زاران له دار دراین
زۆرمان زینده به چال کـراین

به دهردی ژاپۆنیان بر دین
به دهرمانان قهریان کوردین
ئاواره بووین و دهرسه دهر
دهرمان داوی بی چاره سه
ئیدرسی جینشینی تو
رۆلهی ئازا و ئه میننی تو
هانابوو بوو برینداران
چاره ساز بوو بیچاران
کۆنه زامی برژانده وه
کولمانی دامرکانده وه
مخابن چه رخی دل به کین
ئه ویشی پی رهوا نه دین
به لام با چه رخی بی باریش
داگیر که ری کورده واریش
تی بگهن کوردستان خواردن
خۆله مافی رهوا بواردن
به سه ره چوو و باوی نه ماوه
رۆلهی کورد په یانی داوه
تا ماوه که هه ده شمینی
له ئازادی واز ناهینی
تا مافی رهوای ده ستینی
له بارزانی جی نه مینی

ئىدىرىس بىر لىمىنىڭ
رووناكىلى شىمىنىڭ
تامى مەزگى خوتىنى چىشىم
بۇ خەمەنت بەجىنى ھىشىم
قىرغىن بىر بىر لىمىنىڭ
جىلگە لىمىنىڭ بىر
ئىرىيەت ھاتىنىڭ كەتتى
پىشەن لىمىنىڭ بىر خەتتى
زۆر بە ھەلپە چاۋەننىڭ
ھاۋساي گىلگىنى تۆبىنىڭ
ئىرىپىنى بارزىنى بىر سىمىنىڭ
ھەزەرنى بەختىمىنىڭ

شىنگىلى

كاك ھىمىنىڭ بىر شىمىنىڭ
چاۋان دەگىنىنىڭ نىمىنىڭ
زل كىرەن دەلىن مەردوۋە
كۆچى يەكجەرنىڭ كىرەۋە!
دەلىنىڭ پىرگىلىنىڭ ھەزەرنىڭ
گىمىنىڭ بىر ئۆزىنىڭ قەرنىڭ
بەمەزگىنىڭ تۆبەرنىڭ نىمىنىڭ
چۈن بىر مەننىڭ لىمىنىڭ خىمىنىڭ؟
تۆبەك ھۆگىنىڭ مەننىڭ

هاوشکلی و هاوکچ و کالیم
هه مده می ده مانی لایم
ته واوک ناری ناته واویم
هاو هه نگاو له ریتی خه باتا
هاوبهش له هات و نه هاتا
هه وال دلداری کوردستان
هاو پشمه رگه ی زید په رستان
هاوسرود خوین، بو نازادی
بو زرگار بوون له بی دادی
هاوسه نگر دژی داگی رکر
ناموی خوینمژی سه ره خه
هاوقه تار له دهر به دهری
به هه ژاری و خا که سه ری
هاوقه له م، هاوییر و هاوهه ست
هاو زمان، هاودل و هاوده ست
هه ریه کییک بوو «هه ژار هیمن»
منیش هه رتو بووم، توش هه رمن
روح کییک بوین دابهش له دوو لهش
دوو لهشی م اندووی بهخت رهش
په ایمان بوو به جیم نه هیلی
ویلم نه که ی له شوین خیلی
باری خه م ویکرا هه ل بگرین
دواجاریش پیکه وه بمرین

تۆی کوردی وا خاوهن به لاین
چی تۆی کورده پهیمان شکین
گهوی بهین و بهقات ههلبوارد
خۆت بهئاسوودهیی ئهسپارد
لا باری خهم خواریت لادا
ئهویش به مل مندا دا
جارز بووی له دونیای بیفهر
دونییای پر له دهزیری و گهر
دونییای وپ و گیژ و کاسان
گهوههر و ئهمهک نهناسان
دونییای بازاری نامهردان
دونییای خهم و کول و دهردان
خهلهسی لهدهم هار و مار
تهکیهوه لهو ژینی گهمار
ژیانی پرژانی بی دهرمان
گهیشتییه ههواری ههر مان
بوئه و کوچهی بی من کوردت
ئهو بهشه خووشیهی تو بردت
زامی گییان و دل بهسهویه
شین بو خومه نهک بو تویه
خۆزگه بهر له تۆ دهمردم
تۆ شییوهنت بو دهکردم
دوور له تۆ دلگۆمی خوینم

به گــــازندهوه دهتدوینم
منش وهک تو قــــه لــــسم له ژیان
«بو چت جی هیشتم هیمن گیان»*

۱۳۶۴/۱۰/۲۴ - تهخمیسی بارگهی یاران، ههژار شیعی مام هیمنی تهخمیسی کردووه:

ژارگهی ماران

بهر بهرۆچککش ههیه سهرمامه شهوان من چ بکه م
ئه م منالانه که بی کراس و کهوان من چ بکه م
دلی بردووم کچه تیوی که رهوان من چ بکه م
«دیت و راده بری وه کوو سه روی رهوان من چ بکه م
که به قوربانی نه که م روچی رهوان من چ بکه م»

من نه شه رقیم و نه غه ریم و نه نه مریکی و نه رووس
نه موسلمانانی به راستیم و نه جووم و نه مه جووس
پیر و زور هانم و خورپهی دی دلم بو کچی لووس
«قه دی نه شوخه وه کو دووخ و خه ده نگه نه فسووس
پشته که م کو مه وه کوو مالی کهوان من چ بکه م»

سه ره لهرزۆک و قول و چۆکه شل و زگ په نه ماو
لاملم خواره، پشووم سواره، پرووش و کزه چاو
چوار په لم فل بوو له شیشم بوته لانکه شکاو

* نه م دیره ی دوایی به حیسابی نه بجه د نه بیته سالی وه فاتی ماموستا هیمن (۱۳۶۵).

«تازه ههنگاوی شلم کوانی دهبی بۆ شه وپراو
جوانه زۆر جوانه به لئی رهوتی کهوان من چ بکهه»

بهزگی برسی خهوم نایهت ههچه ند وه ربکهوم
ناره زووم هه ره ئه وهیه نانی گهرم بیته خهوم
وهکی رهشکیکی رزبو پس پسه گش قلف و گهوم
«زهبری ئاوزهنگی پراو شل بووه دهستی جلهوم
دی دهنه پرمه ی بۆر و به دهوان من چ بکهه»

دمدمی چی ئه وه دوینی بوو ئه من زۆر کهونم
دایکه وای رهحمه تی ئه وسایه کوتابووی تهونم
وشک و رهق بوومه وه تازه ده گهریم بۆ شهونم
«ژوانی خووش هه ره تی لاهه تی دیته خهونم
کاتی ئاویلکه له گهل زبنده خهوان من چ بکهه»

خه لکی پیی وایه له خووشیانا هه روا گاله م دی
نا، براکه م له دهسی زالمه کان زالمه دی
ورته ی کهونه برینانی ده ماله م دی
«شه وه تا رۆژی له بهر ئیشی له شم ناله م دی
دیته گویم دهنگی گهلۆ و نیوه شهوان من چ بکهه»

له چیا یان و له دهشتان و له لادی و شانان
هیچ شتی که ئیسته نه ماوه وه کوو جاری جاران

ده وهره سهه يري به رۆژي مـژ و گـۆيال باران
«بارگه يان پيکه وه پيچا و بهري بوون ياران
له دني وا به تني پاشي ئه وان من چ بکه م»

دهچمه لاي هه رکه سي بۆ کاري ده لتي کوير و که په
يه ک ده لتي لاچۆ له بهر چاو ئه وي تر ئيـژي هه په
ئه وي بۆ م ما وه ته وه چاوي ته ر و پيـستي گه په
«ژياني من ئيـسته وه کوو خۆري ده مي زه رده په په
پيم نه ما تين و گور و هيـز و ته وان من چ بکه م»

خۆم وه کوو زه رنه قـوته و زارۆله کانم رووتن
حه وتي وام هه ن که ده مي خواردني وه ک هه و حووتن
دويني ئيـواري له سه رباني هه لم خست تووتن
«سروه هات خونچه گولي باخي ئه ده ب پشکووتن
باخه واني گه ره که تازه جه وان من چ بکه م»

خاله باس يادي به خيـر ئه و ده مي دايمي مردبوو
هه روه ها وشک و برينگ نايه قه بر نه يشـتـبوو
دييه که ي ئيـمه هه مووي ديم و ته لان و گرد بوو
«ئاو نه بوو ئه و ده مي هيـمن مه له واني کورد بوو
ئاو شوکر زۆره وهرن زوو مه له وان من چ بکه م»

فهرهه نگوک

ئاماده کردنی: شوکور مستهفا

- ئەپزێتی، پێژاندن:** خوێنی کەپووی پێژا، پێژاندی: بەردا، رشتی.
- ئەپزێتی و تەوگی و شەگە و چک و پیک:** بە پیتی جۆری کایە جگتین دەگوترین.
- ئەلیوشن:** فرۆکە یەکی رووسییه.
- ئاگری:** چیسای گری داغی، تورک "Agri Dagi" ی پێ دەلین. نەگربسانە ویستوویانە نێو کە بگۆرن، دەکاتیکدا، پیتش وە لە تورکستانرا بێتە ئەنەدۆلێ، بە چیسای ئاگر «ناسراوە».. تا نەهۆژی، کانی ئاورپزێتە... دوو کونی هەیه... لە کوردستانی تورکیایە، داستانی «چیسای ئاگری» ی یەشار کەمال وەخوێتی، تی دەگە، ئەو کێو ئەفسانەیییه چەس...
- ئوردووی سوور:** سپای رووسیای کۆمۆنیست.
- ئازادیو سەند:** ئازادیتان وەرگرت.
- ئاوژوو:** بەرەواژ، پشتەو روو، واژی.
- ئێروو:** بژیو، تفاق، پێداویستی مال.
- ئۆف نەنە:** هاواری ترکان لە کاتی تەنگاویدا.
- ئەرخەوان:** داریکە لە چەشنی پەلک گولتیکێ سووری جوان دەگرێ، لە گۆرستانی مامە یارە زۆرە. رەنگی ئەرخەوانی (ارغوانی)، (ارجوانی) سوور. لە تیرە ی پەروانە وارانە.
- ئیرهابی:** تێرۆریست، پیاوکۆژ، خراپکار.
- ئال:** سەرەب، ئال، سووری تێر... وشە یەکی تورکییه.
- ئاوئنگ:** ئاوئنگ، خوناو، شەونم.
- ئالەکوک:** هەپەلۆک، هەپەلۆک. هەژار دیوانی یە کەمی بەنێوی «ئالەکوک» وە نێوناو.
- ئالقه تیز:** گیایەکی گەلاخەری رەنگ زەیتوونییە، شیرەکە ی مایە زگ چوونە. خوشلیک.
- ئامیز:** باوێش.
- ئوتیلدم:** بە تورکی، ئای مردم.
- ئامید:** دیار بە کر.
- ئازبەت:** کۆست، پرسە، وشە یەکی عارەوییه (أذیة)... کاورا ئازبەت بارە: تازیمانە ی هەیه.. رەنج، ئازار.
- ئەزمون:** تاقی کردنە وە.
- ئەزگوری:** من فیدات، منت قوربان، بە گوریت بم. گوری: گاگەردوونە، بە لاو گیتەرە، بە لاگەردانە، بالاگەردانە، ئەو ی بە دەوری بالا دا دەگێردی...
- ئیشکانی:** وشکانی.
- ئاخ:** گل و خۆل.
- ئەنی:** هەنیە.
- ئاوئستا:** کتیبی پیرۆزی زەر دەشت.
- ئەقناعی:** فیودال.
- ئەفسون:** سېحر.
- ئەسیرن:** فرمیستک، رۆتدک.
- ئەفیون کیش:** تلیاکی.
- ئەم حەمکە:** ئەم هەموو.
- ئەویندار:** عاشق.
- بەزە:** بەزەبی.
- باداباد:** چ دەبی با بی.
- باوی محەمەد صەلاوات:** شەری موسوئلمان و کافران، یا شەری کوردان دەگەل نە یاران، رۆژگاری شەڕەکانی کوردی کوردستانی ئێران لە دژ تیریکییان، لە سەردەمی کۆماری مەهاباددا.
- بێ بەزە:** بێ بەزەبی، بێ دلۆقانی، بێ رەحم.
- بیشک:** کەسێکی چارەسەری نەخۆشان بکا. فارسییه کە ی (بیشک) ه، ئەسلە کە ی

په هله و بیه و زور سیغهی دیکه هه یه... مام
هه ژار به (بژیشک) ی نووسیوه، دهیگوت،
دهگهل (ژی) دا هاوسه روکاره، چونکه
بژیشک، دهست له ژینی مرۆ وهرده دا.

برش: که پرو، که ره، پوو.

بژ: لک و پۆپ.

بیگ بن: سه عاته گوره که ی شاری له نده نه.

بژیو: مایه ی ژبان و گوزه ران.

بزووت: بسووت. سه رکه بزووت، سه لکه بزووت،
ئه وداره ی له ناگردانی راده کړی و سه رکه ی
دهسووتی، واته داری سه ریسووت، سووتاو...
کۆله و دژیشی پی دهگوتری. به مانا: بزووتن،
بزاوتیش دی.

بان بانک: جانه وهریکه له تیره ی سمۆره، دهست
کورت و قاج دریتزه، له ره و هزه به راندا دهژی.
له چیرۆکاندا گۆبا پاسه وانی سه رگه نجینه و
خه زنانه...

به یار: زوینی نه کیتل دراو، بووره، ره قهن.

بنه وش: گولی و نه وشه. قوماشیکه ی رهنگ
و نه وشه یی.

بۆز: رهنگی سپی نامال زهرد.

به ییوون: گوله خونچه ناسای زهردی چکوله ی بۆن
خۆشه، له «به ی» و «بۆن» هاتۆته گۆرئ...
واته (بۆن به ی)، ئه وده ی بۆنی و هکه بۆنی
به هتیه...

به دهو: جوان.

بیزان: دابیزتن. قسه بییژه و بییژه و بییژه.

بیزا: گیایه کی به ناوبانگه بۆ ترشیات و بۆ ناو
شیرتیش به کار دی.

بیتن: بۆن.

بی: داری بی (بید).

به رامه: بۆنی خۆش.

بادام: چواله، باوی، بافی، به هیف.

به لالووک: میوه یه کی کیسوله ی وردی رهنگ

سووری تیره، بۆ ره وانی زۆر چاکه، داره که ی
سووره و، به به رامه یه و دار جگه ره و گۆپال و
داردهستی لی دروست ده کړئ. برینی گونا هه...
به رگا: که سی که پیش گای تازه جووت ده که وئ،
تا فیتره جووتی کا. به رگاییلکه، به و په ره و له
چکۆله یه دهگوتری، کاتیکه ی، گاپان راده درئ
وه پیش ده که وئ و ورده گه نه له له شی
گا و گۆتال ده کاته وه...

بۆرچین: میچکه مرایی مالی.

باره: دهنگی بزن... قاره: دهنگی مه ر. بارۆکه،
بار. بۆ که و و مریشک دهگوترئ.

باشوو: واشه، واشوکه، (باشق) مریشک و
جووجه له و په ره ولان ده رفیتئ.

به ی: به ی.

بیتز: قیز.

بایه خ: نرخ.

بورجی به لک: قه لای پاشای جزیری.

بوستان: بیستان.

باش قه لا: شاریکه له کوردستانی تورکیا.

بازوبه ند: بازیبه ند. ئه وده ی شیخ بۆ خه لکی ده کا و
له بازوو ده به سترئ، شیخ مه محمودی نهر،
ئه و بازیبه نده ی بۆ زۆر له که له پیسا وانی
ده نووسی، گولله کاری تی نه ده کردن. گولله
به ند. شیخ بۆ د. موسه دده قیشی نووسیوه...

بازن: دهست پیچک، بازه ند، ئه وده ی ده مه چه ک
ده کړئ.

بیلمه زی پیس: ئینکه به رد، سه هه ند و ملهور.
وشه به کی تورکییه.

بزرگور: پارچه بافتی کۆن و رزیو.

به رموور: ملوینک له متومووروو، گه ران ه...
ملوانک، ملوینه.

بیگار: کاری سوخره، کاری بی کری، ئاغا و
به گله ران، به زۆره کی له فه لایان بارده کرد.

به ژ: وشکانی، (به ر).

باهق: شان و پيل، بازوو.

بهند: پرگه يهک له ستران، حهيس و زيندان، مانه وه، حيله و گزی و فزی، درۆی گه وره ی هه لبه ستراره.

بووگه: بووه، به (سنه بيانه).

بۆزان: وهيشوومه، تۆف.

بهدهو: جوان.

باکنگه: شاريکه له ئينگلستان.

پرۆليتار: نهوهی تهگه ر کاری رۆژانه نهکا له برسان ده مرئ.

پين خهف: پيخه و.

پارسهنگ: بۆ چاوگرتنه وهی تهرازوو شتتيکه ده خريته تاي تهرازوو، تا به رانه ر راوه ستئ - که قاپتيکی به تال له لنگه تهرازوو يهک داندرئ، به رد، يا هه ر شتتيکی ديکه به نه ندازهی قورسايی ده فرده که بخريته نيو تابه کی ديکه ی - پي ده لئين.

پسيک: پشيله.

پشتير: تهويله، يه خته خانه، گه ور.

پالۆ: ته مه ل و بيکار.

په لۆله: چيشتی ئارد و رۆن.

په سيو: هه لامه ت، پزوو.

په رهنگ: له رزانه ی گواره، سکل، پۆلوو.

چنوو: گيايه کی زۆر بۆن خۆشه، گه لای له گه لای شوبت ده چئ.

پۆلکه: سيبه ره.

پونگ: گيايه کی به بۆن و به رام و تيرئامال و تالی نه عنايی.

پريره: بريقه، پوله که، په رهنگی گواره، په لپينه، پلپله.

پاسار: په نا، گوئ سوانه، سوانده، به چۆله که (کيشکه) يان بۆيه «پاساری» گوتوه؛ چونکه خۆ ده پاساران وه ده شيرن، يان هيلوون ده که ن.

په پوو، يا په پۆ: کونده بوو، مخابن، حه يف،

بالدارتيکی سه ره به کلاوی به ناووبانگه، کونده بوو، بوومه کوپره، کونه بوو. شاوران صادق هيدايت، نووسه ری گه وره ی ئيراني، داستانيکی به نيوی «بوف کور» وه هه س، وه يخوتنه ..

په پۆ: دنکی ميوه.

په ره سلیترکه: به له سيرک، په ره سيلکه.

پۆست: پيست، دهسته، دهسته وداپه ره، (پۆست نشين).

پاوانه: پاوه نه، خرخال.

پيلاقه: پيله قه، له قه.

پيسير: يه خه و به رۆک.

پامال: پيخوست، پيشيل.

پۆلوو: سکل، په رهنگ، پشکو.

پار: به ش، پاژ.

پيوار: غه يب، ناديار.

په ی کردن: بۆ گه ران به دووی شتتيکدا، دنبا سه روبن کردن.

تاودان: ته نگاوبوون.

تالوو: تالک، دار کۆلوو.

تاران: دوورکه و تنه وه و په رت بوون و په ره وازه بوون.

تاراندن: فراندن، جي پي له قکردن، په هه ناندن...

تافته: جوړئ ته ندرای ئارمووشه، داخراوی رۆن، قال کراو.

تارا: تيلماسکيکی ئارمووش، هه وری، که به به ر سه ری بوو کيدا ده که ن، يا سه ره پۆشی سووری بووک.

تيسوئ: تيس، گيايه کی درکاوييه، سوپ، ساپ، به ردتيکی پان و لووسه ساپاني پي ده کري، بۆ سه ره نه جه له يا پراخيش به کاردئ.

ترشوگه: گيايه کی گه لاپانی هيندئ گه وره به و له گوئ به رخه ده چئ، له ديروان شين ده بي و زۆر ترش و مسزه. په له ی سوور سووريشی

پیتوهیه...
تیروتانه: تیر: تیری که وان، تانه (طعنه)، نوکه رِمب، نوکه نیتزه، یا به رِمب و نیتزه ده به کی راکردن.
تهمال: که رویشک ده حه شارگه دا، که رویشکی ده ته مالدا گرت. له هیلانه پیدا گرت.
تاقه: تاق، تاقچه، نهوهی ناو دیوار که شتی تیدا داده ندرئ، پارچه قوماش، به که وئ ده کرا، بیلداری هه بوو، ئی ده عسه ش به که وئ ده کرا.
توراندن: هه ل توراندن، جووتکه هاویشتن و به له سه بوون.
تاق تاق که ره: تووتکه، قژاکه.
تهرلان: مه لیکه راو که ره له تیره ی باز و شه هین، جوان چاکه دل رفین.
تیکول: تویتکل.
تورکی حیز: حیز، ترسه نوک، خو پروو، گاندر، قووندر، سووزانی، سه لیته.
تریاک: تلیاک، نهوهی له گوله خاشخاشی دروست ده کړئ و مایه یه کی بی هوش که ره.
توق: ئالقه، گهو، قهف، ته پله سهر، بلندترین جینگا له هه ر شتیک، مله وانیه یه کپارچه له زپیر.
تار: داوی مسوزیک، تاریک، رایه لی تهون، ئاله مسوو، په نگه بی بریسک و مات، دوو رۆژی دووای زستانی و سی رۆژی نوای به هاری.
توورانندن: فوو به ئامرازی موزیک یان که له شاخدا کردن، فیرکاندن.
تریه: دهنگی خه نین.
تهنی: ته نک، ره شیبی مه نجه ل، ره شایی نیشتوری دوو که ل، هیس، ناسکی سووک.
تیشو: بژیوی سه فهر، توشه.
تووتکه: قژاکه، تاق تاق که ره (تهیری هه ق).

تورت: زور ناسک، له بهر ناسکی زوو ده شکی.
توور: توورک، توورده که.
توز: ده رمان، چاو غومار.
تیریز: تیشک.
تراو: ترنگ، دوی زور ناو، شینه ماستاو.
ته لاش: ته قاللا.
ته لاش: تلش.
توتل: نیوچاوان.
تاپو: قه باله، تارمایی، قهره نتوو.
تریفه: تیشکی مانگ.
تیراوی: برینیکه، چاک نابیتته وه.
تال: هه ودا.
تزی: پیر.
ته لا: زپیر، ئالتون.
ته شن: وه بن دانی برین، ته شه نه کردن، هه وکردن، چلک کردن..
تاخ: گه ره ک.
جان پولا: گیان پولا، به بنه مالیه (جنبلاط) ی کونه کوردی به زیدیه دورزی لوبانی ده گوتئ، که مال جونبولات وهختی خوی به خزمهت به هه شتی مه لا مسته فای بارزانی گه یشتوه.
جه له: رسته، رست، شور تک، جه له ب، کومه له ئازال، گهردانه له گیای گول ده مل ده ئیخری.
جووتیز: جوتکار، وهرزیز.
جه زایرچی: کیشک گر، حه سه س چه.
چاخ، چاغ: سه رده م، کات.
چهرانندن: له وهرانندن، چه ره و بسته خواردن.
چیلک: گویکه ی گوان و مه مک، یا هه ر شتیکه بو راگوتیزتن ده ست بدا، وه ک دهسته چیلک.
چیلکه: ورده چیتوه.
چه قچه قه: نیوو دهنگی ئامیریکه به پلووسکیکی چکوله وه ده به سترئ، دان له دولیانی ئاشه وه سه ره و زپیر ده کاتوهه نیوان هه ر دوو به رداش و

به خول و سوړی بهرداش هه‌ل دهره‌قې و ده‌که‌وېته هه‌له‌که سه‌ما، تا دان له پلووسکه‌وه بهه‌ژینې و ببزوینې. به‌مه‌سه‌ل ده‌گوترې: «ناش ده‌گه‌رې و چه‌چه‌قه سه‌ری خوږی دپشپنې». قه‌زوانی سوړ، گیایه‌که، شیرهی بنکه‌ی وه‌ک جاچکه نه‌جاون. گولې گه‌وه‌ن [گوتنی] به هه‌نیه دا ده‌درې و شه‌قه‌ی لیوه دی. تامی شیرنه...

چوپه پوینه: جوړه، بالنده‌یه‌کی سه‌ریه‌کلاوه‌ی چکوله‌یه، به‌مه‌سه‌ل ده‌گوترې، چوپه خزی چی بی و گوشتاوی چی بی.
چه‌کمه‌رېق: چه‌کمه‌بوړ، کوته نه‌جیم، کوته نه‌جیوزاده.

چه‌له‌نگ: شوخ و شنگ، ده‌فری ته‌نه‌که، چلوکی دار، چله‌پویه، ئیکلیل، داماو.
چاوته‌نداز: نه‌وه‌نده به‌راییه‌ی به‌ره‌ته‌ری چاو بکه‌وئ، دیهن.

چه‌رچی: نه‌وه‌ی شمک به‌سه‌ر چاره‌وئ و ئیستر و ئاره‌وانه و له‌وان بابه‌تان، به‌گونداندا ده‌گپړئ و به به‌روبووی کشتوکال و ئاژالې ده‌گوړپته‌وه... به گونداندا ده‌گه‌رې و ده‌لئ: دپوه‌ره بازن، دپوه‌ره بنیشست، دپوه‌ره پارچه، وه‌تد... دپوه‌ره‌شیان پې ده‌گوت، بازرگانی له مه‌را ده‌ست پې ده‌کا.

چلپاو: لیتاو، قوراو، لاسامو، لیمشت، دقناف.
چل چه‌شمه: له کوردستانی ئیرانه.
چورت: جرت، زرت، جرت لیدان.
چوززه‌له: [جسوت زه‌نه] دووژنه، ئامپیریکې موسیقی به فوولیتکردن ده‌توورپنې.

چیل: مانگا.

چیل: په‌رژین.

چریت ده‌که‌وئ: ده‌دندت چیبه.

چاروئ: چاره‌وئ، گویدرپژ.

چ خودا به‌رداره: چوڼ خوا هه‌لده‌گرئ.

چله: خوارده‌مه‌نی.

چل: لقه‌دار.

چقل: درک، دروو، ستروو نه‌سه‌له‌که‌ی تورکییه (چاقرتیکان) [ئاسن درک].

چیای ساسون: له کوردستانی تورکیایه.

چه‌تون: وشه‌یه‌کی تورکییه (Chetin چتین) به مانای سه‌خت و دژوار و که‌لله‌رېق.

چاشنی: تام کردنی ناشی، چپژتنی چپشت.

چوئل: باره‌بری پاشوو خواروخپچ (چه‌وت و چوئل).

چاوه‌گ: دیهن، چه‌شمه‌نداز.

چاوره‌ق: خپزانپکن له گه‌رې‌کی شوانان شکست هه‌لده‌بسته‌وه.

چوو: جگ، قاپ.

چه‌زیا: نه‌ژدیها، نه‌ستیاک، زوحاک، پادشای مادان، [ماردوش]، بویه‌شیان وا پې گوتوه، چونکه کوانپکی گه‌وره‌ی وه‌که مار، نه‌ژدیها له‌سه‌ر شانی رووابوو، به مه‌ژ مرؤ، دادمه‌رکایه‌وه.

چه‌مایه‌ل: وشه‌یه‌کی عه‌ره‌بیه، بازبیه‌ند، یا نه‌وه‌ی شیرې پې هه‌لده‌گیرئ، به‌مله‌وه ده‌کرئ. [الحمائل، حمالة السیف].

حیلکه: ده‌نگی تریقه‌ی خه‌نین. هیندی جار له‌جیاتیبی (حیله‌ی) ئه‌سپ و مایین، به‌هه‌له ده‌گوترئ.

حاند: به‌رامبه‌ر، همبه‌ر.

حاجی کزی: حاجی قادری شاعیری گه‌وره‌ی کورد له کویه.

حه‌پین: وه‌رین. شیخ ره‌زا ده‌لئ: وا نه‌زانم سه‌گه و له‌من نه‌حه‌پئ.

حولله مه‌ره‌سی: گه‌مه‌یه‌که به‌سن جگ ده‌کرئ هر چه‌ندی بېرپته‌وه نه‌گه‌ر تاقه جاریک، هر سن میچ وه‌ک یه‌ک نه‌هاتن، هرچی بردویه‌ته‌وه نه‌بدرپنپسته‌وه و دپته‌وه سه‌ر سن جگه‌ی

پیشوو . . .
خواگردن: خو کردن، ره خسان، دهرفته یۆ ره خسان.
خواس: پەتی، رووت، پیخاوس.
خه رتهل: سه رگه ر، که پنهک دال، سیسارکه که جهله، مردارخۆر. وشه یه کی تورکییه [Kartal].
خو، خوه، خوه دان: ناره قه ی له ش.
خونکار: پادشا، سولتان، خوداوه ندکار.
خوتین مژگانو هله قه نان: خوتین مژگانان هه لکه ند.
خوناوکه: ورده بارانی نهرمی هیدیی نهرم. [ورده بارانی ژیر ده اران]، دهنکه دهنکه ی ناره قه ی ده موچاو. ملوانکه، له میخهک و مهرجان و هتد دروست ده کرا.
خونچه: غونچه، گولی هیشتا نه پژیو.
خاکی: زۆر به تنگ دنیاوه نه هاتگ، رهنگی وهک رهنگی خاک.
خشپيله: چکۆله ی جوانکیله، خشپلانه.
خشخاش: گوله خاتوونه، تریاکی لی دروست ده کری. ره به نۆک، پاوانه ی به زهنگوله.
خاوه: پیتاکی میری، سه رانه.
خوشیلک: گیایه کی که لاسکی یا وه لگی ده شکینی شیر ی لی دهرده په ری. یۆ ره وانیه زگ خاسه.
خرخال: پاوانه، پاوه ند.
خانی له پزیرین: نه میر چۆلاقی برادۆست، که قه لای دمدمی پۆنا و زۆر مهردانه به رگری له دژی تلیاک چییان کرد، به لام، کوردی غایه ن، ئاوی له قه لای لی برین و، ره خنه بان ده قه لای کرد و ته قان دیانه وه و سه رچاوه ی ئاو و بژیویان لی برین، تا دووا پشوو پیوانه شه ریان کرد.
خویا: ئاشکرا و به رچاو.

خه لسان: رزگار بوون، دهرچوون.
خوتین: کانگه ی خوی.
خه یتي نه بیه ل: (الخطیط الأبیض) هه ودا ی سپی (ئهوسا منییش وهک مه لای کورد خوشکی صادم به لامی قه له و ده زانی و ده گه ل مه ته ل خستومته تاي ته رازویهک، لییم بیوورن).
خانی: نه حمه دی خانی .
خاکه لپوه: سه ره تاي به هاری. هه وه ل مانگی به هار.
خرینگه: دهنگی ویک که وتنی خشل و زیرو و زیو.
خه زیم: لووته وانه [خزامة].
خامۆش: کوژاوه، دامرکاو، بی دهنگ، کپ.
خه زئا: غه زئا، چوونه شه ری سورمانان یۆ سه ر کافران.
خیتیو شهو: خوی شهو، جندۆکه ی شه وگار.
خازه لی: خه نزل، ناگرۆکه، تۆبه راکردن، که ری سور، مه لا تهق ته قین، هه نگله شه له، جغزین: چه ند گه مه یه کی مندالانن.
دیران: گوئی دان، ئاودان، گونجان، جی تیدابوونه وه.
دهوار: کوینی ره شمال.
دهسته چيله: ئاوره ه لایسین، دهسته چیلکه، ئه وهنده ئاوره ی له ناگردانیه کی یه کیکی ده خوازیبیه وه.
دهستو ده کلکی: دهستان به کلکی.
دار کوتکه: دارکوک، دارته قین، بالداریکه، به ده نووک داران کون دهکا و هیلانه ی تیدا دهکا. داره سمه شی پی ده گوتری، قولته.
دنبهک: دنبهک، دومبه لهک.
دنه: هاندان.
دورنا: وشه یه کی تورکییه، به کوردی قازی قولینگه.
دهل: سه گه من، ده لهک، نه نیر.
دیل: یه خسیر، به رده.

دەسمال: دەستەسەر، چەورە، سەرپۆشی تەنکی ژنان، مېتەزەر.

دۆم: ھۆزىكى كۆچەرى كوردە.

دوگرە: بەرمال.

دەفر: تامان، ئىربار.

دوومان: تەپو مژو دووكەل.

دەست گرتە: دەستگىران.

دین: دىتن، ئابىن، ئەم وشەى «دین» ە بە بنەجەكە كوردى- فارسى- پەهلەوى- ئاوتىستايىيە...

دېم: روومەت.

دىلان: ھەلپەركى، ھەززالە، جۆلانە.

دژدار: پاسەوانى كەلھە، دژدار، دژەوان.

دنه: ھاندان.

دەل: دەلەك.

دەوى: دەوەن، درەخت.

دەقنە: نان چىننەوھى فەقى.

دەوار: چارەوى و گاوتال، كۆن، تاول، سيامال، خىتووت.

رژد: ھەورازى كووپ، ھەورازى كە بەدژوارى لىي بەسەر دەكەون، رېيسكە.

رابن: ھەلست.

رژزى ژمار: قىيامەت.

را: تەكبىر، رېگە.

رەزوان: باغەوان، رەزوانى بەھەشت ھەر لەو تىرەبە «روضە» ى عارەبىش ھەر رەزەكەى كوردە...

رېزەلە: رەزەزۆك، گىيايەكە ھەر دەلىي تانجىبەندكراو.

رئو: بەفرى زۆرو لەسەر بەكدى كەلەكەبوو، [بەھمەن].

رەپىنا: نىيى جىگايەكە.

رەژى: زووخال، رەژوو، خەلووز، كۆمر.

غومار: تۆز، گەرد.

رووبەند: پۆشى پشوين، پەچە، پېچە.

رۆينە: جۆرە شايى يەكە، لە گەرميان «قەراخى» ى بى دەگوتى.

رەش بەلەك: شايى و زەماوەندو ھەلپەركىي ژنو بىاو پىكەو.

رووكە: قىبلە.

رچە: بزە رى، رىگايەكى بارىك، رچەى شكاند: سەردەقى شكاند، بۆ يەكەم جار دەستيان پى کرد.

رەگەل: بەگەل، دەگەل، لەگەل.

رکە: قەفەس.

راکە: لاپەرە، ھەلگەرە.

راز: نەيتى، ئەوھى لەدلدایەو لۆ ھەموو كەسى نادركىندرى.

زاروزىچ: منالەوردەكە.

زەردە زىرە: بالدارىكە لە كەنارى دەچى، زەردەوالە بەدركىش دەگوتى.

زەند: كىتەيكى ئانى زەردەشتە.

زرى: پۆشاكى لەئالقه ئاسن و زەردو مس، بۆ شەر لەبەر دەكرى. [زرىپۆش].

زەند: نىوان جومگەو ئانىشك، بېردار، قەلاشكەرى.

زىقە: زىرە بەدەنگى تىژ.

زارا: نىوہ بۆژن، كەو، ژەردژ.

زەردەپەر: تىشكى نىك رۆژاوابوون.

زايە: پىزە، تۆل، لەدەست چوو، ون، گوم.

زپە: دەنگى راتلەكانى زنجىر.

زەردە زىرە: زەرىف، زىركىتەك، زەردەوالە، زەرگەتە، سوپرەمۆزە.

زورنا: سوورە نەى، نامىرى موزىك، بەفوو لىدەدرى.

زەرتك: گىيايەكە بەنى پى رەنگ دەكەن.

زەردە: بزە، تىشكى تاو لە بەيان و ئىوارە.

زەنگ: رۆنى تاوياو، زەنگولە، ركىتەف، درز، قەلش، ژەنگ، زىل.

ژنانه: ترسه نوک.
ژوان: ئەو جیتی دوو دلدار بەلێتین بە یە کدی دەدەن و یە کدی ببینن.
سۆ: کونی دەرزى، ئییش و ژان.
سوئ: ژان، حەسەرت.
سەریشک: سەریەش.
سەو: سەبەتە.
سەردار ئاباد: گوندیکە.
سەرەپۆ: زۆر پەلەکار.
سازنده: زورناژەن.
سارەوان: وشترەوان، لە سەحراوان.
سواب: بەردى لوس و پانکەلەیه.
سەر هەلگرتن: رۆیشتنى بى گەرانەو.. کول، خەم، قولت.
سندان: نەخۆشییەکە، دەزگای ئاسنگەر.
سوون: تییژکردن.
سیاوەش: کورپی پادشای ئیران ئەفراسیابی پادشای توران کوشتی و ئەو شەرە سەدان سأل درێژەى کیشا و هەر بۆیه، بۆشتیکی لەپرانەو نەیه، دەگوتری: «بوو بەخوینى سیاوەش».
سیروان: رووباری سیروان. لە کوردستانی ئیرانەو بەرەو ولاتی کوردستانی عیراقتی دەروا.
سازو سەمتوور: ساز، ئامرازی موزیک.
سەمتوور: ئەوژی ئامپەرەکا موزیک یا دنە. سەنتوور.
سەن پیتی: جۆرە شایى یەکی کوردییە، قەراخی.
سەلسەو پەلە: زنجیری بە پوولەکە.
سوخمە: زوخمە، لەسەر کراسەو لەبەر دەکرئ، جۆرە یەلەگێکی ژنانە، لەخامەکی سەوز و سوور و هتد دروست دەکرئ، ئەو بە بۆژن... ئی پیاویش هەیه...
سایە: سێبەر، سادە.
سولتان ئاباد: نیوی شارێکە. کۆن بەچەمچەمال

گوتراو.
سەرتۆپ: یە کەم لە جوانی، یا لە ئازایە تیدا.
سەرلە: بالدارێکی چکۆلەى جوانە دوو پەری وەک دوو شاخی لی بلند بوونەو.
سوورە قانگ: جۆری مراویى سوور و سپییە.
سوئسکە: سوئسکە، تەپهوو.
سێر: تێر.
سیروو: ریشۆلە.
سەول: گولێ پۆپە کە لە شێرە، داری سەروو، داری قەیاخ ئاژۆتن.
سێوەرە: سێبەر، جەت.
سوئسن: گولێکە زۆر بۆن خۆش.
سندم: پیتوئندی ئاسن.
شیشۆقە: لەتکە سوالتە و شووشەى رەنگاو.
شەوکی: بەرەبەیان.
شەندە و مەندە: مەسەلە دەلێت: شەندە لە مەندە کە مەتر نییە. یانی هەموو کەس وەک یە کە لە ماف و بەشدا.
شەپال: جوان و نازەنین.
شەمال: مۆم، شەم.
شەمزینان: بەرەى شەمسەدین، ناوچەى شەمەدینان، تەرگەوەر و مەرگەوەر.
شەشدانگ: تێکراییی مەلک، ئیستری پشت پان و قەویلە.
شلە: سووری پنووک پنووک.
شلوئ: لێخن، شیلوو.
شێخانی: شاییی شێخانی.
شەدە: مشکى، بەسەرەو دەبەستری.
شان و شاپک: کورتەک و شەروالی کوردی باکووری کوردستان.
شاهۆ: نیوی کیتۆیکە لە کوردستانی ئیران.
شیلاقە: بالدارێکی لنگ درێژە. قامچی، تازیانە.
شنگ: زۆر، هێز، ئەسپنگ، شینکەى کەم، ددانی

دهنگی خوتندنی دورنا.	لی گیرنابی.
قوت: پروت.	شئو: سرو، کزهبا، شنه.
قزه: ترسنۆک.	شلیره: گولتیکی سووری ئال، یان زهردی پیاله
قاو: نهخۆشیی بهرزهولاخ.	ئاسایی و سهروهونخون.
قهراڤ: شا.	شیتست په: قهقهه، پپ.
قهباله: قۆچان، سه نه د، قهواله.	شه کهت: ماندوو، هیلاک، وهستیای.
قاش: کووز، نقیم.	شه وهزنگ: شهوی زۆر تاریک.
قهپ: گاز.	شو: شپوهرد.
قوش: بالنده.	شه ما: مۆم، شه م.
قاژ: قاژوو.	شه من: شه م (شمع)، مۆم.
قومری: بالداریکه له تیره دی کۆتره باریکه،	شه پال: جوان و نازنین.
یا که ریم.	شرۆل: شرو بچ بزگور.
قازاخه: گیایه کی ئاوییه گه لای له پیتی قاز	شکیر: بهر ئه شه کهوت.
ده چی. وشه که تورکییه (قاز آباغی).	شالور: جۆره بولبولیکه.
قراو: گوشتاویکی چه وه که به ماسته وه	شش په: جۆری تۆوی جۆ.
ده خوری.	شات: لکه داری یه کساله ی چۆ.
کافه ی شمشاد: مه یخانه یه له تاران.	عایی: رهنگی ئاویی نامال شین، ئایی.
کرنوش: ئیکلام.	عاجی: ههر شتتیکه له ددانی فیل، له شه فره ی
کهژ: زۆر سپی.	پیل، ساز کریاوی، کۆشکی عاجی.
کارگ: مریشک.	غهر به نگ: گیایه که تۆوی وردی وه ک خاشخاش
کهوش: به گه ل ده رچوونی کیژ و کورانه بۆ گیا	ده گری.
کردن و ئاهه نگ گێران.	فیز: کیبر و بایی بوون.
کهوی: مائی.	فه له: عیسه وی، مه سیحی.
که سه ر: خه م و کول.	فیرگه: مه دره سه.
که فر: به رد، ته وه ن، که مه ر، که ور.	فرچک: مه لاژگ، مه لاشوو.
که ن: پیکه نین.	قربله: گه ره کیکه، جیگه ی وه فایی، شاعیری
کل: سورمه.	به ناوو بانگ بووه، له شیی عریکا ده لئی:
کل کردن: ناردن.	«وه فایی ئاخری خیر بی ده مپیکه بی سه رو
کل: جیگه ی سوور کردنه وه ی نامانی گل.	شوینه، شیعی «شیرین ته شی ده رپسی» له
کیتسه ر: جاذبه.	شبعره هه ره به رزه کانیه تی.
کیشکچی: پاسه وان. ئەم وشه یه به ئەسل	قۆچه قانی: به رده قانی، که هنیک، قه لماسک.
تورکییه. له ئیشیک چییه وه دروست بووه.	قاچاندن: پفاندن.
ئیشک به مانا هه ره مسه رایه، جاران به	قاشاغ: لاسکی گه نمه شامی.
به رپرسی چاودیری حه ره مسه رایان ده گوت	قانگ: دوو که ل، ده رفه ت، بۆ دوو باره بازی کردن،

کام: ثاوات، نارەزوو، نەخۆشی، بلۆقاوی زاری
 یە کەسێ کە ژەمبەردە ئالیک دەبێ.
کارە: دەنگی بەرزى پەزو بەرخ، قارە.
کاسەلەشینکە: قژاکە، تاق تاق کەرە، یاحەق،
 مەلێکە.
کۆر کۆر: قەتێ.
کفر: داری کفر، قتەروو، لەحاویە و دەم چەمان
 دەرووی، تیروو.
کەما: گیایەکی بەرزى گەلادەرزىیە، کارگی کەما
 لەهەموو کارگی چیتەرە. دەگەل. «لۆ» دا، کە
 ئەویش هەر گیایەکی بەرزى گەلادەرزىیە، بۆ
 ئالیکى ناژەل دەبار دەکری.
کوزەلە: کوزبەرە، وەک کەوەر و تەرەتوورە
 دەخورێ، تامی توور دەدا، لەنێو ئاوی خوردا
 دەرووی.
کارو: کاردی، هاز.
کۆراڤە: قورادە، تەرەکتیوی.
کەنێر: گیایەکە گۆلی جوانی هەیه. نیتوی دوو
 جۆرە داریشە، یەکیان بە دروو، ئەوی دییان
 بێ درک.
کلاوبن: جۆری پتواس.
کەزى: پەلک، پیرج.
کەلەم: گیایەکە لە تیرەى کەلەرم، بنەکەى وەک
 پەتاتە دەکری بە چیشستی «برنج و کەلەم»
 عەجەم زۆری حەز لێ دەکەن، لە کەرەبەلاو
 نەجەف و بەغدا (قەمەن کەلەم) ی پێ دەلێن.
کامیۆن: لۆری.
کابان: کەیانوو، کەیانۆ، خانى مالتى، بنەوانە.
کاکى بەکاکى: پان و بەرین و بێ ئەم سەرو
 ئەوسەر.
کۆک: تەیار و پیکوپییک.
کەل: چیا، کەژ، کۆ، کێو، قەلشت، بڕەدار،
 جینگەى ددانى کەوتوو، بەهرە، فائیدە،
 نێوەندى دوو چیا.
 «ئیشیک ئاگاسى».
کریت: دزیو، ناشیرن.
کرمۆل: دەموچاو ئاوالاوی.
کەتە: کەوتنە.
کەوتى: تۆبى.
کول: خەم، قوالت.
کۆمەگ: یارمەتێ.
کاک: نیاز مەلا ئەمجەدى قەلایە کە نازناوی
 شیعری: کاک، بوو.
کۆپین ئاوا: گەرەکتیکە لە مەهاپاد.
کۆلە: مەسەلێکی مەشهورە دەلێن: خوا هەقى
 بزنى کۆلە لە شاخدار دەستپێتەوه.
کەزى: پیرج.
کۆلەدار: ئیستعمارگەر.
کانى سانان: نیتوی جینگایە.
کەلوو: کۆلۆ.
کوند: کونە، کوندەبوو.
کەسەر: خەم.
کلاوژیر: تاسکلاوی زێری ژنان.
کرمەک: جۆرە خشلیکی زێری ژنانە، لە کرم
 دەچێ.
کۆلجە: کۆلەنجە، یەلەگی ژنان.
کەمبەر زیو: پشتپێند زێو.
کەمبەرچین: کراس یا کەواى ژنانەى ناوقەد
 قرتینراوی چین چین.
کنج: جلک و کەلوپەل، جلویەرگ.
کووم: کلاو.
کەلاک: جەستەى مردار.
کەل: بڕەدار، نیرەگامیش، گای نیر، گیان
 لەبەرێکی کێویسە. درشت، ئازاو بەکار
 [کەلەمێرد، کەلەپیاو، کەلەگا...].
کەندەسمە: کاسەلە شینکە، مەگەزخۆرە.
کەونارا: دێرینە، لەمێژینە.
کەرویشکە: بزفتى خەلەودان بە دەم باوہ.

- کان:** هه‌رزنه تالّه .
کزه: حيله ، فیل .
که‌کردنه‌وه: پیکه‌وه لکاندن .
که‌وه‌پ: که‌ور، ته‌ويله .
گیانه‌لا: سه‌ره‌مه‌رگ، گیاندان .
گۆرمزه: گیایه‌کی کۆتستانییه .
که‌له‌خوئ: خاوه‌ن مینگه‌ل .
کرار: دانه‌ویله، شو‌ریا .
که‌لو: داخۆ .
گرته‌ی به‌رکۆژه: دوگمه‌ی یاخه .
گر: بلتسه و گرگرتن .
کلکۆ: قه‌بر .
گویتن: بالداریکه شه‌وتارۆژ هه‌ر ده‌لێ: هم هم ده‌ش حیلینی .
گۆز: زه‌وی ریکه ته‌خته، قه‌بر .
که‌مان: سه‌گی نیر .
گزی: به‌رده‌ستی کویتخا له گوند، جاش کویتخا .
گول عه‌نیه‌ر: خورمال .
که‌ردانه: ملوانکه .
گۆبه‌رۆک: ریزه دوگمه‌ی زێرو زێو که له به‌رۆک و پیتسیر ده‌دری .
گیلگیله: ریزه گۆلینگیه‌ی تیک‌خراو بۆ سه‌ر و شه‌ده‌ی ژنان .
گرژال: په‌نگیکه بۆ مه‌ره‌ز که له‌نیوان ره‌ش و سووردایه، سووری نامال ره‌ش .
گۆشته‌ی زوون: گۆشته‌ی ساغ که له پاش ساپیژ بوونه‌وه‌ی برین سه‌ره‌له‌داته‌وه .
گاله: ده‌نگی پیکه‌نینی ساوا، هه‌راو هوریا، قریوه .
گوشاد: وه‌کری .
گۆل: ئالۆزی و لیک نالۆی .
که‌ز: قه‌پ، گاز .
گیتلم به‌ریاغ: (Golin Parmagi) تورکییه، واته: قامکی بووک، (أصابع العروس)
- به‌حاره‌وی، به‌جۆره شیرینییه‌ک ده‌گوتری له جۆری بورمه .
گوئ به‌رخه: گیایه‌که له گۆتی به‌رخ ده‌چێ .
گۆله بابونه: گۆله به‌بیوون .
گیلاخه: گیایه‌که بۆ چیشته خۆشه .
گوزروان: گیایه‌که بۆ ده‌رمان چاکه، بنی دووره .
گۆوه‌ند: شایی .
گیابه‌ند: گیایه‌که زۆر بۆن و به‌رامی خۆشه، کیژو کالان به‌زلفیاندان ده‌که‌ن .
گه‌زیه: بلازیر، گۆلنیکه سه‌ره‌تای به‌هاری ده‌پژێ .
گیسک: که‌زی، پرچ .
گرد: ته‌په، ته‌لان .
گۆزه: گیای وردکراو بۆ چه‌ره‌و له‌وه‌ری ناژهل .
گۆه: ده‌نگی بای به‌ ته‌وژم .
گورد: چاپک و ئازا، به‌گور، ئەم وشه‌یه له‌شنامه‌دا هاتوه و به‌ مانای ئازایه .
گوئ سوانه: سوانده .
لاجانگ: نیوان روومه‌ت و نه‌ستۆ .
لکین: پیتوه نووسان .
لیژ: دارستان، جه‌نگه‌ل .
لیو: لیکاو .
لاله‌باس: باغیکه، گۆمی ته‌ته‌که له نزیک ئەو باغه‌یه .
لک: پهل، لکه: په‌له .
له‌ک له‌ک: حاجی له‌قله‌ق .
لاوک: سترانی قاره‌مانیه‌تی، لاوژه .
لووشه: قه‌وت دانی به‌ساغی، گیایه‌کی ده‌ ناو دۆکۆلیوی ده‌کری .
لاله هه‌باسی: گۆلنیکه به‌رزه بالایه، به‌ زۆر په‌نگیان هه‌یه، گۆلی هه‌وت په‌نگ .
لاولاو: گۆلنیکه ناسکی به‌ زۆر په‌نگ، به‌ده‌وری لکو چله‌داردا لول ده‌خوا، لاڤلافک .
له‌منتان که‌وی: ئافه‌رم، بتان په‌ژم، قسه‌یه‌کی بۆ ده‌نه‌دان و هاندان ده‌گوتری، هیندی جار .

لهمنت نه که وئ... ده گوتريئ.
لۆري: ئوتومبیلی بارهه لگر، کامیون.
لوان: رۆیین، گونجان.
لیته: قورهلپته، چلپاو، هری، لههی.
لهک: تیرهیه که له لور، سه گه و هنده کانیان به دزی کل له چاو پفین نامین، همه سه عید به گی جاف له کتیبی «ناواره» که یدا زۆری باس کردوون، به زۆری لای کولبایی و چواروهند ده ژین... حیکایه تی جه یران چاوه کهم، لهو ناوچه په رووی داوه...
لهز: خیرا، خیرایی.
لهش په بار: نه خویش.
لیج: لیج.
لاسه ره: خشلکی ژنانه به لایه کی سه ره وه قاییم ده کریئ.
لاگیره: زه نه بریکه به لای سه ره وه قاییم ده کریئ.
لوولاک: لوولاک، گاللوور.
لهرزانه: خشلکی ژنانه.
لووله: خشلکه بو دووعا تی خستن، به زۆر مانای دیکه ش هاتوو له لوله و زنجیر له ژیری.
ماسی گره: بالداریکه به ماسی ده ژی.
مه خمه ر: پارچه ی مه خمووری په نگ سه وز، مه خمه ل.
مشت: ده ست.
مالو ویران: مالتان ویران.
مشت: ده ست، ناو له پ.
مه گین: مه گهر.
ما چی کهم: ئه دی چ بکه م.
مژی: میشک.
می: تیر، تورخه کردوو.
مروگورین: پیاو کوژ.
میتشه: دارستانی بی له دهم چه م، لیره وار، بیتشه.
مه زه رق: شیلایه ی نوک ئاسن.
مه وه لوی: نازناوی بنه ماله بییکه بریشکی ده که ن.

مله: رقه به ری، رهگ بره.
ماسوو: گوندیکه له نیوان لاجان و سابلاغا، هه ژار مندالیی خوی زۆر له وی به سه ر بردوو.
مازی: نیوی چیا یه که له کوردستان.
مز: کریئ.
مه رنه مووک: «من ربک» پرسیاریکه له کاتی ته لقیینی مردوو دا ده گوتريئ. واتا: خودات کتیه؟
مه تال: قه لغان، مه رتال، کان، مه عدنه.
مووچ: جومگه، ماچ، رووناخویش، قوت. گوئی مووچ.
مه لولول: مات، زه بوون.
مه چک: مه چه ک، زه ند، نیوان جومگه و ئانیشک.
مه ندی: گیایه کی کویتستانییه ده گه ل ژاژی و په نیر ده کریئ.
میخهک به ند: به رمووری له میخهک.
مه کسی: قسه ی سه رزاره کی به بی کرده وه.
مالیاوا: گوندیکه له کوردستانی عیراق.
ماک: ئه سل، بنه ما، بنواشه، به زۆر مانا دی...
موزه شینه: که وش، مووزک، پیتلاو.
میتکوک: دار به له ک، کوژتی زۆنی لئ ده رده هیندری، مایه ی کوکا کوکلا و بیپسی کوکلاشی لئ ده رده هیندری، له زۆر جیگا، شه ربه تی «سووس» ی لئ دروست ده کریئ. له مووسل و به غداو شام و قاهیره باوه.
میژورد: گیایه که بو ناژه ل زۆر خو شه.
ملوانه: گهردانه، ملوانکه.
میتلاقه: په به نوک، کلاوسووره، ته نه ا گولیک ده گریئ، به ته نه اشه، بویه په به ندیان بی گوتوو... بندوو ره شی پی ده گوتريئ.
مفته خوژی: به لاش خوژی، مشه خوژی.
مه کو: جیگه ی کوپوونه وه ی خه لک، کوکا، مه کوئی دزان.

مامیرن: گیایه کی بۆ دەرمان دهشی. **موشکول:** چهلمه، کهلم، ئاستهنگ، گرفت. **نهفرین:** لهحنهت، لهعنهت، نفی. **نریا:** نرا. **نهوورۆزه:** گۆلینکی زهرده بهر له گهزیزه دهردهچی. **نوقم:** نقوم، ژیر ئاوکهوتوو. **نهبرد:** شهڕ، گهڕ، جهنگ. **نوال:** شپهلهی چکۆله بهقهده چیاوه. زۆر مانای دیکه یهیه. **نزار:** نسج، نसार، نسرم، لپهروار، مانای دیکه ی زۆره. **نیاگان:** باپیران. **واز:** ئارهزوو. **وازی:** گهمه، حهز. **والا:** بهتال، کراوه، سهروهتاک، فلا، ئالا و الای بووکهله. **واتن:** وتیان. **وزه:** تاقت، تابشت، پرست، پرشت، تاوشت. **وهگوتین:** راگوتین. **ههتوان:** مهلحه م. **ههلهپه:** پهله، تهماح، تاسه ی زۆر. **ههلووک:** داریکی هیند بستتیکه و دادراوه، ههلووکین بازیه کهیه تی. **ههیف:** مانگی عاسمان. **ههرهت:** دهرهت، کیس، گهرمه ی شت، زۆریی شت، [ههره تی جوانی]. **هاکا:** له پر، ههربینا، له نکاو ههر کاتتیکت زانی. **ههیهات:** دووره، له کران نایه. **هه ی داد:** هاوار به دهنگمه وه بێن. **ههلتۆ:** بالداریکی رهشی راوکه ره، زۆر بههتزه. **ههوترده:** بالداریکه کهمی له ریشۆله زلتر، کونج کونجیه وه زۆر ئاشقه ههرزنه، زۆر قهله وه. [ئوتردهک]. **ههلتیر:** تاڤگه، جیگه ی زۆر بهرز و قییت له

شاخدا. **ههلتز:** گیایه کی به ناووبانگی گهلا دهرزییه، له تیره ی که ماو لۆ. بۆ دەرمان دهشی، بۆ چیشته خۆشه و له وه ری چاکه. **ههترو:** گیایه که بۆ دەرمان دهشی، ههلمه له. **ههلهله:** بالۆره به گهروو، هه یگۆ، هه یگۆ. **هه ربینا:** ههر کاتتیکت زانی، له ناکاو له پر. **هامیتز:** باو ههش. **هه وای تیکه ل:** ئاههنگی چهند قۆلی. **هه وری:** پارچه یه کی ئاوریشمی ته نکه ژنان به سه ر خۆی داده دن. **هه رگه ل:** لکه داری وشکه وه بووگ. **هه ندریشن:** گیایه کی کویتسانی. **هه تله:** ناموور. **هه لوه دا:** عه ودال، له دووی شتتیک ویتل و سه رگه ردان. **هه راشه:** زۆر گه و ره بوو.

ناوهرۆکی بۆ کوردستان

126	– رۆژتیکم ههیه	5	– وشهیهکی پیتویست
139	– پهیکینک	7	– پیتشهکی چاپی سینهمین
144	– لکه زهیتوون	14	– پیتشهکییهک بۆ چاپی دووههم
146	– پیتشکەش	17	– پیتشهکییهک بۆ چاپی یهکههم
147	– ئاوانهخواری		
147	– وهلامیک به شهمالدا	20	بهشی یهکههم
148	– کارتی جیتنه پیرۆزه نه ورۆز	20	– ههر کورد
148	– دههتهقهی بایز و پیرۆت	21	– نامرادیک
151	– پیاوی چی؟	22	– خۆشیی دوارۆژ
152	– باوهری بیتکهس	25	– له خۆتم بهاریزه
155	– کورد	27	– بانگی شهه له مارسهوه
156	– دههتهقهی بایز و پیرۆت	29	– تابووتی زۆردار
158	– کارتی جیتنه پیرۆزه	33	– مهی
158	– دههتهقهی بایز و پیرۆت	34	– مهی
160	– دههتهقهی بایز و پیرۆت	35	– سههماو بههار
162	– دههتهقهی بایز و پیرۆت	38	– سهلام نازاد بوون
164	– دههتهقهی بایز و پیرۆت	40	– کورد بیتکهس نییه
165	– ئافهرین بۆ گیانبازان	41	– نهشمیل
167	– سروود بۆ قوتابیان	45	– سویتندیکی گهوره
168	– سروودیک بۆ پیتشمهگره – کوردستان	49	– شوێنیشی خۆ کرد
169	– کاوهی مهزن	50	– نامه بۆ وارشهو
174	– بۆ پیتشهوه بارزانی	55	– په یام بۆ ماوماو
176	– لامه رکهزی	59	– سروود
177	– وهفدی کوردستان	60	– من و بولبول
179	– سروودی جاش	90	– سروودی ئاشتی
181	– جاش توورهن	91	– شهوێک زیندان
183	– بهره و موکریان	96	– فرمیتسکی ههژاریک
241	– جاش چوونه میصر	98	– دههتهقهی پیرۆت و بایز
242	– مارمیلکه نیم	101	– سپۆتنیک
244	– جاش و باش	103	– جوچک و سپۆتنیک
249	– چۆن بوومه پیتشمهگره	105	– پهله هه ورپک
256	– دههتهقهی پیرۆت و باپیر	111	– چهپکه گولینک
257	– دههتهقهی پیرۆت و باپیر	114	– دههتهقهی بایز و پیرۆت
259	– هانی هانی	116	– وهرام بۆ کچینکی سوڤیهتی
260	– چۆن بوومه پیتشمهگره	118	– پیرۆزیایی
266	– دههتهقهی باپیر و پیرۆت	119	– پاله وانیک
268	– دههتهقهی پیرۆت و باپیر	124	– شهیتان دهلی نامین
269	– دههتهقهی پیرۆت و باپیر		

372	- په شیمانې پینه یه	271	- شیرین به هاره
375	- به زمی روونی	273	- کوټخای به کره جو
377	- کوردستان به هه شته	274	- دهمه ته قه ی پیروټ و باپیر
378	- دهمی نایگاتی	276	- به کره جو
378	- ههر تیره یه کن	277	- دهمه ته قه ی پیروټ و باپیر
379	- درؤ به درؤ	279	- قه وانه شره
380	- به لاف پتیک نایه	283	- تیتل و ببیل
381	- ویرانه یه یان ماله ؟	286	- به سهر هاته که م
381	- هه له له چیدایه ؟	294	- دهمه ته قه ی پیروټ و باپیر
382	- سه رچاوه سوټره	296	- چؤن جیژنه نه گرین ؟
383	- هاواری له سهره	303	- دهمه ته قه ی باپیرو پیروټ
384	- دزی جادوو	305	- کوسکی کاوه
385	- باوکی	313	- کاوه : بارزانی
386	- له مهرد نه گهری	315	- دهمه ته قه ی پیروټ و باپیر
387	- نه وینی گهره	319	- به زمی به هار
388	- چاکه له گهل خراپان	322	- دوژمنی نه زان
388	- مشک و میروو	323	- چیرؤک
389	- کرمی ناوخؤ	331	- دهمه ته قه ی باپیرو پیروټ
390	- پشوو درټر	334	- دهمه ته قه ی پیروټ و باپیر
391	- جی ژوان	338	- دهمه ته قه ی پیروټ و بایز
391	- نایه تی گؤپال	342	- له دهمی نه هه نکا
392	- بایه ک	344	- حه لله ق مه لله ق
393	- رتیوی و که له شیر	347	- مه ته ل
394	- ره قه و مراوی	350	- سروود
396	- میتشک و دلې نییبه	351	- سروود
397	- قه ل و که و	352	- قؤناغه کانی ژبان
397	- کهر یؤ سه رزه ماوه ند	354	- کوټری زانیاری کورد
397	- خپیگه بهری نادا	354	- دهمه ته قه ی باپیرو پیروټ
398	- گورگ و بهرخ		
399	- کهرو که وله شیر	357	به شی دووهم
400	- قه ل و بولبول	357	- کهرو گا
401	- گریان نه ک نان	359	- کهری کول
402	- بیخه زمانم	360	- زهنگی مشکان
403	- له به هاری نه هاتوو	362	- کهوه شه له
403	- تووتیی که چه ل	363	- هه ویری به موو
405	- ورچی نه کوژراو مه فروشه	364	- رتیوی به فیشال
406	- دؤستی نه زان	365	- ملی درټر میژوووه
407	- کهر به لاهول ناژی	366	- داوه ل
408	- نه گهر	367	- دهرسی به چه پوک
409	- ژوانیکی دوور	368	- سواری مار
410	- ورگه مه ر	371	- کهری بیگار
410	- هه له ی زمان		

457	- رهمه زانی ۱۳۲۳	411	- شۆربا و پشکه ل
460	- هه ژار نامۆژگاری شیرکۆی کۆری خۆی ده کا	411	- له چه رو تاژی
		412	- له دلی نه داوه
464	به شی سیههم	412	- کونه کۆتر
464	- به یتتی سه ره مه ری	413	- کۆ زانا تره
515	- به پاکی بیره	413	- که می له بیره
516	- نه گهر ناوها نه که م چ بکه م؟	414	- راست و درۆ
517	- سمبیل باپی	414	- دلۆ به ده هۆل
517	- لای لایب	414	- ریش هه لته کینه
521	- لیفه شه	416	- گۆره یان ماله
523	- غه زهل	417	- چ ده بارئ
524	- دیسان غه زهل	418	- تینستر باج نادا
525	- تیهه لکیشی شیعی حافظی شیرازی	419	- فیل له تاریکی
526	- نه ی پستی	421	- له سراج الدینه وه
527	- تیهه لکیشی ناهیری مه لا باب	422	- له مه لا نه بویه کروه
527	- چوارینه	422	- له سه رکیتی نه بو عه لای مه عه ری
535	- زه ردی لیمۆ	422	- له عه ره بییه وه
536	- ژوانیک	422	- هاواری زۆر لیکراو
		427	- ژوان
		427	- که رسته ی ژن
538	به شی چواره م	427	- بو ق و گامیش
539	- بارزانی نامری	428	- میزه ری مه لا
543	- ده مه ته قه ی قۆبتاس و پیرو ت	429	- ده بوو بیزانیا
545	- تاکه ی	429	- رهنج و گهنج
551	- هه ر شه و نابج	431	- ده رمانی ده باغ
553	- روژی کورد	432	- تاوانی میره
556	- رتیه ری نه مر	432	- فرشته
559	- نمونه ی هونه ر	434	- هه ژار هه ر هه ژاره
561	- به یادی تو ده ژی دل م	434	- که رویشکاوا
563	- به یادی بارزانی	434	- هه لۆ هه ر به رزه
570	- نه سستیره یه کی گه ش	435	- خۆی خوشتر ده وئ
574	- شابازی چیا	437	- ختیوی گۆل و فرمیسک
575	- خوا به به س نه بئ ئیتر	442	- له نامیق که ماله وه
580	- کورد له فه رمووده ی تو ناگا	442	- له نه بو نه واسه وه
593	- وه ک بارزانی نابیته وه	443	- له نا زانم کتیوه
597	- بو کاک ئیدریس: گۆلی خانه دانی بارزان	445	- فرمیسکی هه تیو
599	- شینگیتی	446	- کۆهستان
602	- ژارگه ی ماران	447	- ختیوی گۆل و وه نه وشه
		449	- مانگه کانی سال
		450	- سه روود بو پیتشمه رگه
		452	- سه روودیک
		454	- کاویتی له میژینه یه ک